

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Завідувач кафедри бізнес-економіки
та адміністрування Д.Є.Н., проф.

В.В. Божкова

Цянь Веньвень

**НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЄМ**

Спеціальність: 051 «Економіка»

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього рівня магістр

Науковий керівник доктор економічних
наук, професор кафедри бізнес-
економіки та адміністрування

В.В. Божкова

Виконавець

Цянь Веньвень

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР	
1.1. Дослідження основних макроекономічних показників КНР в умовах коронакризи	8
1.2. Договірно-правова база соціально-економічного співробітництва між Україною та КНР	23
Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	
2.1. Особливості процесу соціально-економічної співпраці між Україною та Китаєм	36
2.2. Структура та динаміка торгівельно-економічного співробітництва між Україною та Китаєм.....	52
2.3. Оцінка інвестиційної привабливості України для КНР.....	67
Висновки до розділу 2	83
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЄМ	
3.1. Перспективні напрями та проблемні аспекти зовнішньоторгівельних відносин між Україною та Китаєм	85
3.2. Проблеми та шляхи удосконалення українсько- китайського соціально- економічного співробітництва	98
Висновки до розділу 3	106
ВИСНОВКИ	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	110

ВСТУП

Актуальність теми. Тема даної магістерської роботи присвячена дослідженню практичних та теоретичних аспектів розвитку соціально-економічних відносин між Україною та Китаєм.

Дослідження українсько-китайських відносин партнерства і стратегічної взаємодії спирається на спрямованість і зміст офіційних документів - текстів міждержавних декларацій та міжурядових угод, заяв, спільних комюніке та міждержавних документів. Документ містить інформацію про наміри, цілі та завдання сторін, демонструє схожість підходів до багатьох питань та демонструє структуровану систему реалізації плану партнерства. Визначення пріоритетів для міжурядових інструментів, дослідження питань на міжурядовому рівні У спільних комітетах і підкомітетах. Для вивчення процесу співпраці були проаналізовані документи, що відображають особисті зустрічі та переговори лідерів двох країн. Основними ресурсами для обговорення відносин стратегічного партнерства є твори, статті та виступи лідерів України та Китаю. Використані літературні джерела є цінними та репрезентативними, щоб скласти повну⁷ та повну картину⁷ проекту⁷ «Економічний пояс Великого шовкового шляху⁷», який базується на стратегічному партнерстві між Україною та Китаєм, де соціально-економічне співробітництво між двома країнами має велике значення, і важливо.

Міжнародну торгівлю в рамках зовнішньоекономічних відносин України з Китайською Народною Республікою описують Л. Гальперін, В. Левківський. З. Макогон, А. Мокія, М. Ключук, Т. Молоченко, А. Періо, А. Румянцева, приблизно. Слосско, О. Шайді, М. Матула, китайські вчені Ван Пен, Чень Хунцзе, Чжан Юань, Лі Чжоу. З іншого боку, сучасний стан двостороннього співробітництва між Україною та КНР, загальні фактори, важливі тенденції, наслідки для глобальної та національної економічної безпеки, питання безпеки, розширення та поглиблення торгових зв'язків у глобальному контексті, не добре покритий.

Метою роботи є дослідження проблемних питань та пріоритетних напрямів розвитку соціально-економічних відносин між Україною та КНР.

Основними завданнями магістерської роботи є:

- дослідження ключових макроекономічних показників Китайської Народної Республіки в контексті коронакризи;
- дослідити договірно-правову базу соціально-економічного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою;
- розкрити зародження процесу економічного співробітництва між Україною та Китаєм;
- проаналізувати структуру та динаміку торговельно-економічного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою.
- оцінити співпрацю України з Китайською Народною Республікою у сфері інвестування;
- дослідити перспективні напрямки та проблемні аспекти зовнішньоторговельних відносин між Україною та Китайською Народною Республікою в агропромисловому секторі в умовах коронавірусу;
- визначити проблеми та запропонувати шляхи покращення соціально-економічного співробітництва між Україною та Китаєм.

Предметом дослідження є теоретичні положення дослідження проблем та пріоритетних напрямків розвитку соціально-економічних відносин між Україною та КНР.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку соціально-економічних відносин між Україною та КНР.

Методологія та методи дослідження. Методологічні та теоретичні основи дослідження складають основні положення економічної теорії та системного аналізу. У роботі використовуються такі методи: абстрактної логіки (при вивченні теоретичних положень вітчизняних та зарубіжних вчених, при вивченні інституційної основи (законодавчих актів, стратегічних програм, нормативних документів)), Української державної Документи та аналіз звітів Національного Бюро статистики КНР, міжнародні організації та науково-дослідні інститути при використанні даних Бюро статистики); матеріали недержавних торговельних організацій (ТПП України, Міжнародна торгова палата «Шовковий шлях») національні, китайські та міжнародні періодичні та

фахові видання (урядові портали, Україна-Китай та ін.; офіційні інтернет-ресурси) графіка (візуалізація тенденцій, що характеризують соціально-економічні відносини України та Китаю економічна математика (при аналізі економічних відносин України та КНР);

Наукова новизна магістерської роботи:

вперше: уточнено перспективи торговельно-економічної співпраці між Україною та КНР в умовах пандемії;

удосконалено: ідходи до створення додаткових правових, економічних та політичних умов для забезпечення привабливості інвестицій з України для Китаю;

дістали подальшого розвитку: питання дослідження економічних відносин між Китаєм та Україною; рекомендації щодо покращення зовнішньоторговельних відносин в аграрному секторі в умовах пандемії.

Практичний інтерес до отриманих результатів. Висновки щодо соціально-економічного співробітництва між Україною та Китаєм рекомендовано використовувати у практичній діяльності суб'єктів підприємництва.

Результати дослідження були оприлюднені і отримали схвалення на міжнародній науково-практичній конференції (Естонія, 2022 р.) Тези доповіді на тему «Directions of development of socio-economic relations between Ukraine and China» опубліковані у збірці наукових праць: Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices : Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference (September 30 - October 1, 2022) / Gen. Edit. Ihor Halytsia, Agnieszka Knap-Stefaniuk, Tallinn: Teadmus OU, 2022, 27 p.

Структура роботи. Магістерська робота містить вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки та список використаних джерел (100 позицій). Книга містить 15 таблиць і 17 рисунків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР

1.1. Дослідження основних макроекономічних показників КНР в умовах коронакризи

У 2020 році китайська економіка зіткнулася з викликом епідемії коронавірусу COVID-19 і продемонструвала стійкість, силу та великий потенціал для розвитку[80].

Згідно з результатами опитування, проведеного американським телеканалом CNBC, представники міжнародного ділового співтовариства позитивно оцінюють економічні перспективи Китаю та вважають, що китайська економіка досягне певного зростання в середньостроковій та довгостроковій перспективі [92].

Після глобальної фінансової кризи 2008 року⁷ Китай очолив глобальне економічне відновлення і відіграє таку саму роль сьогодні. Відбудова китайської економіки після COVID-19 вже набирає обертів.

У своїй стратегії боротьби з COVID-19 Китай спирався на свій досвід 2008 року, ізолюючи свої фінансові ринки від згубних наслідків кризи субстандартних кредитів у США. І з самого початку була абсолютно чітка мета. Йдеться про зосередження на причині шоку, а не на побічній шкоді, яку він завдає. На 2008-09 роки заплановано фінансове стимулювання в розмірі 4 трильйонів юанів (596,4 мільярда доларів). Це вдалося завдяки тому, що Китай вжив рішучих дій для захисту ринку від зараження фінансовим вірусом [84].

Подібний підхід сьогодні дотримується Китай. По-перше, шляхом ізоляції громадян від впливу вірусних патогенів, вжиття суворих заходів для обмеження та пом'якшення поширення хвороби, а по-друге, розумного впровадження монетарних та фіскальних заходів для підтримки посткарантинного відновлення економіки. Цей підхід дуже відрізняється від обраного Сполученими Штатами. Там дебати після карантину здебільшого стосуються використання монетарних і

фіскальних заходів як основного інструменту для виведення економіки з пандемії, а не дисциплінованих медичних заходів для її зупинення [85].

У результаті, незважаючи на те, що пандемія коронавірусу почалася в Китаї, Китай буде єдиною великою економікою, яка закінчить 2020 рік, а не сповільниться зростання ВВП, за даними Світового банку [72].

За даними CNN, китайська економіка набирає обертів, оскільки багато країн у всьому світі борються за те, щоб подальші спалахи коронавірусу не перешкождали крихкому відновленню після рецесії, завдяки чому 2020 рік буде виглядати ще сильнішим. Друга за величиною економіка світу стала єдиною країною, яка уникла рецесії у 2020 році, оскільки COVID-19 спричинив зупинку та завдав шкоди підприємствам [92].

Згідно з річним прогнозом Світового банку, очікується, що ВВП Китаю в 2020 році зросте на 1,9%, тоді як світова економіка в цілому скоротиться на 5,2%. Китай зміг швидко одужати завдяки кільком заходам, включаючи сувору політику карантину та спостереження за населенням для стримування вірусу. Уряд також вклав сотні мільярдів доларів у великі інфраструктурні проекти та надав грошові стимули для підтримки державних витрат. Переваги були очевидними, оскільки туризм і споживання відновилися під час напруженого святкового сезону «Золотого тижня». До кінця року частка Китаю у світовому ВВП зросте приблизно на 1,1 процентного пункту, згідно з підрахунками CNN Business з використанням даних Світового банку. Загалом очікується, що до кінця 2020 року економіка Китаю становитиме близько 14,6 трильйонів доларів, що приблизно еквівалентно 17,5% світового ВВП [72].

Вийшовши з коронакризи, посиленої торговельною війною зі Сполученими Штатами, Китай вирішив фундаментально відновити свою економіку.

Останні глобальні макроекономічні прогнози рейтингового агентства Fitch свідчать про те, що вже у 2021 році світове економічне зростання значною мірою компенсує падіння, викликане спалахом COVID-19. Однак лише Китай повністю подолає вплив рецесії у 2021 році, незважаючи на покращені загальні рейтинги в контексті швидшого відновлення економіки після кризи. У той же час китайська

економіка повинна зрости на 7,7% наступного року, як прогнозує Fitch[79].

У серпні 2020 року уряд Китаю оголосив про намір фундаментально переорієнтувати свою економіку протягом наступних кількох років. Це має на меті зменшити залежність від експорту⁷ та стимулювати внутрішній попит на китайські товари та послуги. Поняття «кровообіг тіла».

Зараз у Китаї, де кілька місяців тому було взято під контроль епідемію коронавірусу, споживачі все ще не наважуються витратити гроші, що призвело до того, що банки спостерігали найбільше падіння прибутку за понад десять років через зростання безнадійних боргів.

За даними китайської державної газети Global Times, для збільшення внутрішнього споживання потрібне значне підвищення купівельної спроможності працівників промисловості та виробництва. Щоб доставити «китайське економічне диво» та споживчі товари в переважно бідні сільські райони, уряд інвестує в розвиток інфраструктури [79].

Плани китайського уряду також показують, що Китаю необхідно перетворитися з постачальника недорогих товарів на високотехнологічного виробника. До 2049 року⁷ Пекін планує стати лідером у цій галузі.

Нова стратегія є відповіддю Пекіна на політику президента США Дональда Трампа щодо розділення китайської та американської економік. Китай може бути змушений відвернутися від трьох «ворогів» США, Канади та Австралії та звернути увагу на поглиблення співпраці з країнами Європи, Азії та Африки.

Однак європейські ЗМІ відзначають, що відносини між Китаєм і Європою погіршилися, особливо під час пандемії COVID-19. Журналісти кажуть, що Євросоюз відвертається від Китаю. Тенденцію також відзначає Федеральне відомство зовнішньоекономічних зв'язків, торгівлі та інвестицій Німеччини, яке зазначає, що спостерігається "посилення тенденції до виведення виробництва з Китаю". Експерти пов'язують охолодження відносин між Європою та Китаєм із торговою війною, особливо з США [91].

У середині червня Європейський Союз і Китай домовилися розпочати переговори з метою підписання двосторонньої інвестиційної угоди до кінця 2020

року. 14 вересня, за результатами онлайн-саміту між ЄС і Китаєм, на прес-конференції Комісар Європейського Союзу Урсула фон дер Ляєн заявила, що обидві сторони погодилися розпочати постійний діалог на високому рівні з питань цифрових технологій. Під час цих контактів передбачається обговорювати не лише питання доступу до ринку, а й роботу з регулювання інноваційних технологій, особливо створення штучного інтелекту [92].

За даними Національного бюро статистики КНР, у третьому кварталі 2021 року ВВП зріс на 4,9% на тлі покращення епідемічної ситуації в країні. Економіка зростає на 0,7% порівняно з аналогічним показником минулого року. Багато показників цього року вперше стали позитивними, зокрема квартальне зростання роздрібної торгівлі споживчими товарами, зростання інвестицій в основний капітал та реального наявного доходу на душу населення за дев'ять місяців року.

Зростання ВВП Китаю майже повернулося до попередніх рівнів, що свідчить про стабільність економіки країни. Зазначимо, що в третьому кварталі 2021 року в містах Китаю було створено 8,98 млн нових робочих місць. Рівень безробіття серед робочої сили у вересні 2021 року становив 5,4%. З січня по вересень 2021 року реальний наявний дохід на душу населення зріс на 0,6% [91].

Економічна статистика ще раз підтверджує той факт, що після спалаху епідемії уряд Китаю поставив на перше місце життя людей і вжив високоефективних заходів для відновлення робочих місць і виробництва. Наступний етап продовжуватиметься стабільним відновленням китайської економіки, як це спостерігається в останні три квартали року. За словами китайських урядовців, економіка Китаю в четвертому кварталі 2021 року має основи, умови та впевненість для збереження поточної позитивної тенденції зростання. Китай є другою за величиною економікою світу.

Поступове відновлення, безсумнівно, позитивно вплине на відновлення світової економіки в цілому.

У своєму останньому випуску World Economic Outlook Міжнародний валютний фонд (МВФ) різко підвищив прогноз економічного зростання Китаю на 1,9%. Це може зробити Китай єдиною великою економікою у світі, яка цього року

досягла позитивного економічного зростання. Крім того, МВФ підвищив прогноз економічного зростання Китаю в наступному році до 8,2% [73].

Прямо чи опосередковано майже всі глобальні підприємства залежать від Китаю. За підрахунками Dan & Bradstreet, 163 з 1000 найбільших американських компаній мали постачальників першого рівня (прямих постачальників) в Ухані, а також у Китаї. Якщо перейти до другого рівня (власні постачальники постачальників), то вже є 938 компаній, інші країни не мають таких розрахунків, але є інші ознаки високої залежності. Принаймні це видно з частки імпорту Китаю в різних країнах [73] (рис. 1.1.).

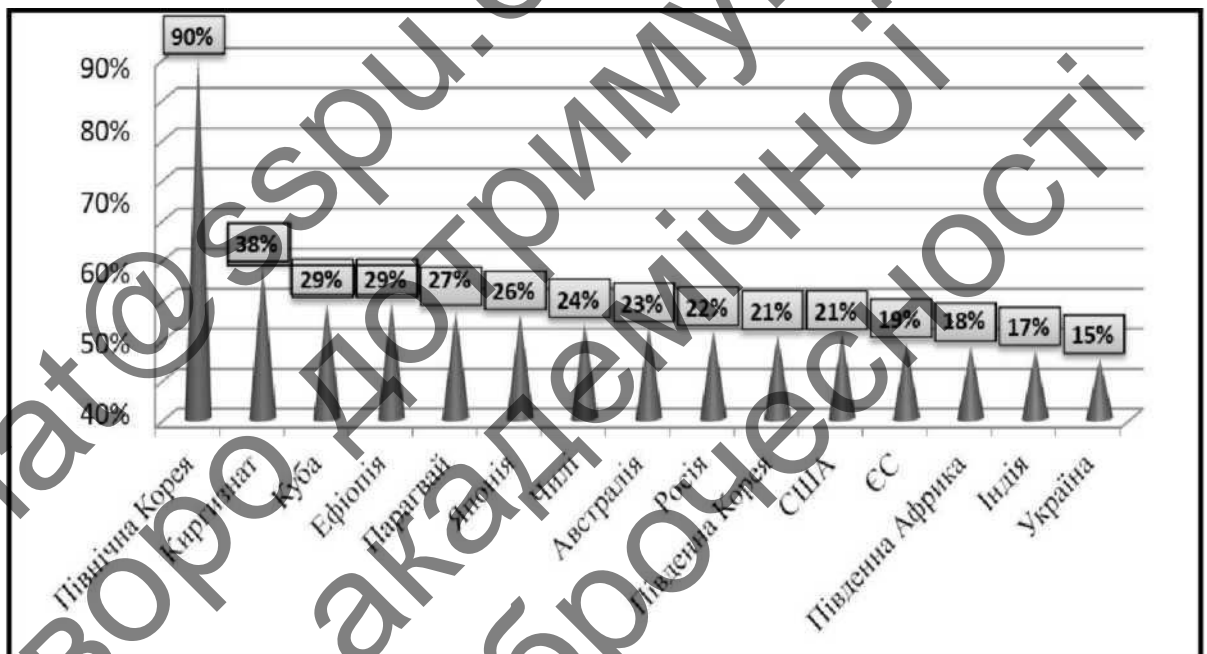

Рис. 1.1. Частка КНР в імпорті товарів в 2021 році, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Міжнародного валютного фонду (МВФ).

Крім того, залежності стають ще більш вираженими, якщо дивитися на групи продуктів. Наприклад, в Європейському Союзі загальна частка Китаю в імпорті досить скромна (19%), але цей показник значно вищий, досягаючи за деякими товарами до 96%. Майже всі наші лінії продукції імпортуються до ЄС із Китаю. Наприклад, у чотиризначній номенклатурі із 1222 товарів лише 21 товар не імпортується, в основному це сільськогосподарська продукція, електроенергія, уран, вибухові речовини [73].

Коли внаслідок пандемії COVID-19 багато ланцюгів постачання було

порушено, споживачі (як фізичні особи, так і підприємства) у багатьох країнах не чекали, поки закінчиться термін придатності багатьох продуктів, у тому числі товарів першої необхідності. , залежність могла зникнути [78].

За даними Bloomberg, Китай зміцнює свої позиції провідної торговельної країни світу з рекордною часткою світового експорту. У той час як решта світу страждає від наслідків карантину, бізнес у Китаї відновився досить швидко. Експорт у 2021 році зростає четвертий місяць поспіль. У вересні 2021 року курс долара за рік зріс на 9,9%, а імпорт - на 13,2%. Покращення економічних даних підштовхнуло юань до 18-місячного максимуму в жовтні 2021 року. Але експерти бачать ризики для домінування Китаю в погіршенні американо- китайських відносин і нерівномірному відновленні. Внаслідок пандемії коронавірусу [78].

18 грудня 2018 року Китай відзначив 40-річчя своєї політики реформ і відкритості. Завдяки системним і структурним змінам у своїй економіці Китай за ці роки став одним із головних гравців на світовій політичній та економічній арені, ставши найбільшим експортером товарів і донором інвестицій у країни світу. Ми також швидко підвищуємо нашу технологічну та інноваційну конкурентоспроможність. У 2019 році Китай увійшов до 30 кращих країн за Глобальним індексом інноваційного розвитку, а китайські компанії, такі як Huawei, ZTE та BOE Technology Group, були світовими інноваційними лідерами [33, с.42] (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

КНР у глобальних рейтингах в 2017-2019рр.

Рейтинг	Позиції КНР		
	2017	2018	2019
Глобальні економічні рейтинги			
Індекс економічної свободи / Index of Economy Freedom	111 (180)	110(186)	100(180)
Індекс глобальної конкурентоздатності / The Global Competitiveness Index (WEF)	28(135)	28 (140)	28 (141)
Індекс світової конкурентоздатності IMD / IMD World Competitiveness Index	18 (63)	13(63)	14 (63)
Індекс легкості ведення бізнесу / Easy of Doing Business	78 (190)	46(190)	31 (190)
Рейтинг податкового навантаження / Paying taxes ranking	114 (190)	114(189)	105(212)
Індекс глобалізації / Index of Globalization	71 (207)	79 (203)	80 (203)
Глобальні рейтинги інноваційної здатності			
Глобальний індекс інновацій / The Global Innovation Index	22 (127)	17(126)	14 (129)
Індекс світової цифрової конкурентоздатності / IMD World Digital Competitiveness Index	31 (63)	30 (63)	22 (63)
Індекс інновацій Bloomberg / Bloomberg innovation index	21 (50)	19 (50)	16 (60)
Глобальні рейтинги розвитку суспільства			
Індекс людського розвитку / Human Development Index (UNDP)	87(189)	86(189)	85 (189)
Індекс процвітання / The Legatum prosperity Index	90(149)	82 (149)	5? (167)
Індекс соціального прогресу / Social Progress Index	87 (122)	87(128)	89 (149)
Глобальний показник миру / Global Peace Index	112 (163)	116(163)	110(163)

Примітка. Складено автором за даними Index of Economy Freedom, Global Competitiveness Index, Global IMD World Competitiveness Index, Doing business, Paying taxes ranking, Index of Globalization, The Global Innovation Index, IMD World Digital

Що стосується оцінки загального економічного розвитку, то значні результати були досягнуті в Ease of Doing Business 2019 та Ease of Doing Business 2020. У 2019 році Китай піднявся на 32 пункти та піднявся ще на 15 пунктів до 31-го місця в 2021 році. Він піднявся в рейтингу⁷ з результатом 77,9. Це пов'язано зі спрощенням вимог щодо реєстрації бізнесу та власності, отримання дозволів на будівництво, доступу до електрифікації та міжнародної торгівлі. Варто зазначити, що китайський уряд зробив новий крок у «відкритті»

зі збільшенням внутрішнього споживання. Зокрема, у 2019 році іноземним інвесторам дозволено володіти акціями державних промислових підприємств [89, 90].

Крім того, згідно з рейтингом Індексу економічної свободи 2019 року, який включав 180 країн світу, Китай покращив свою позицію на 10 пунктів, поставивши його на 100 місце в рейтингу з результатом 58,4 [78]. Згідно з рейтингом Індексу світової цифрової конкурентоспроможності (IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019), Китай посідає 22 місце з 63 країн світу, на вісім позицій вище, ніж в індексі 2018 року [88].

Китай також покращує свої позиції в рейтингу глобальних інноваційних можливостей. Так, згідно з Global Innovation Index 2019, Китайська Народна Республіка покращила свій індекс ще на три сходинки, посівши 14 місце серед 129 країн світу з індексом 54,82 [94]. Згідно з індексом інновацій Bloomberg (Bloomberg Innovation Index 2019), Китайська Народна Республіка посідає 16 місце серед 60 країн, піднявшись на три позиції порівняно з індексом минулого року [82].

Відповідно до світового рейтингу соціального розвитку Китай продовжує покращувати свої позиції. Так, динаміка позитивна за The Legatum Prosperity Index 2019 та United Nations Human Development Index. Згідно з індексом добробуту 2019 року, Китай піднявся на 25 позицій і зайняв 57 місце (2018: 82 місце) серед 167 країн світу [95]. А за індексом людського розвитку 2019 опустилася лише на одну сходинку до 85-го місця серед 189 країн світу [98]. Згідно з Глобальним індексом миру за 2019 рік, Китай посів 110-е місце серед 163 країн світу, піднявшись на шість позицій [92].

Китай є другою за величиною економікою світу, найбільшим експортером і найбільшим у світі резервом іноземної валюти. Однак, незважаючи на те, що ВВП Китаю є однією з найбільш швидкозростаючих країн у світі, економічне зростання дещо сповільнилося в 2019 році до 6,1% з 6,8% у 2018 році. Моделі та уряди впроваджують політику для зменшення фінансової вразливості. Значний зовнішній попит і сильне внутрішнє споживання домогосподарств сприяли цьому

зростанню, незважаючи на зростання занепокоєння щодо фінансових ризиків у контексті економічної реструктуризації під керівництвом комуністичного уряду. Нові сектори, такі як електронна комерція та фінансові послуги в Інтернеті, набирають обертів в економіці, де домінують експортно-орієнтовані сектори. Згідно з оновленим прогнозом МВФ за жовтень 2020 року [73], очікується, що тенденція ВВП знизиться до 1,9% у 2020 році через спалах COVID-19, зросте до 8,2% у 2021 році та 5,8% у 2022 році (див. рис. 1.2).

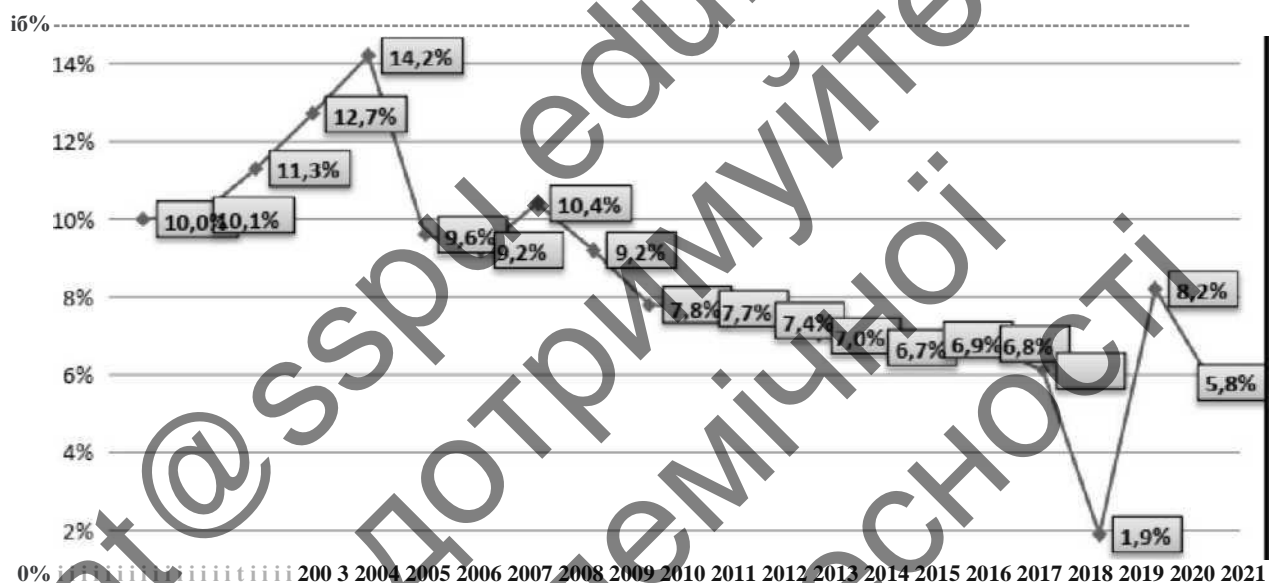

Рис. 1.2. Темпи приросту ВВП Китаю в 2003-2019 рр. та прогноз на 2020-2022 рр. в умовах COVID-19, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Міжнародного валютного фонду (МВФ).

Економічне зростання Китаю було позитивним протягом понад 40 років, показники якого значно перевищували середньосвітові темпи зростання. З 2012 року економічне зростання Китаю сповільнилося. За оцінками Міжнародного валютного фонду, ВВП країни зріс на 6,8% у 2018 році та на 6,1% у 2019 році, що є найнижчим показником з 1990 року [73].

Наприкінці 2019 року інфляція досягла 2,9% і, як очікується, залишатиметься стабільною на рівні 2,7% протягом наступних кількох років, незважаючи на спалах пандемії COVID-19.

Державний борг викликає занепокоєння Китаю. Офіційна цифра за 2019 рік становила 52,6%, але фактичне число є вищим і, як очікується, зросте в найближчі

роки. Згідно зі звітом Інституту міжнародних фінансів, загальний корпоративний, особистий і державний борг країни зараз перевищує 303% валового внутрішнього продукту і становить близько 15% світового боргу⁷. Нещодавно уряд націлився скоротити витрати в бюджеті, а президент Сі Цзіньпін заявив, що скорочення кредитування роздутих державних підприємств є «головним пріоритетом».

Проте МВФ очікує, що державний борг зросте в майбутньому, досягнувши 61,7% у 2020 році та 66,5% у 2021 році. Національний бюджет досяг рекордного рівня -5,9% ВВП у 2019 році. Очікується, що в 2019, 2020 і 2021 роках він знизиться до -10,9%. З іншого боку, Китай все ще має великі валютні резерви (за оцінками, 3 трильйони доларів) і профіцит поточного рахунку в 141,3 мільярда доларів, який може служити буфером проти зовнішньої волатильності. США [73].

Протягом багатьох років Пекін намагався побудувати середній клас, щоб підвищити внутрішнє споживання, але наразі всі спроби були невдалими. Став менше 40% у Сполучених Штатах порівняно з 66% у Сполучених Штатах [91].

У 2018 році ВВП Китаю на душу населення досяг \$9732. Це вище, ніж у країнах із середнім рівнем доходу. Однак слід зазначити, що показник ВВП на душу населення зріс більш ніж удвічі з 4524 дол. США у 2010 р. до 10 522 у 2019 р. [73] (рис. 1.3.).

Подолання нерівності в регіональному розвитку є актуальним завданням для китайського уряду. За останні 40 років Китай досяг значних успіхів у соціально-економічному⁷ розвитку. З 1978 по 2019 рік економіка Китаю щорічно зростала на 9%. Показники номінального ВВП та ВВП на душу населення зросли відповідно у 56 та 38 разів. Ці високі темпи економічного зростання забезпечуються позитивним торговим балансом та надходженням іноземних інвестицій.

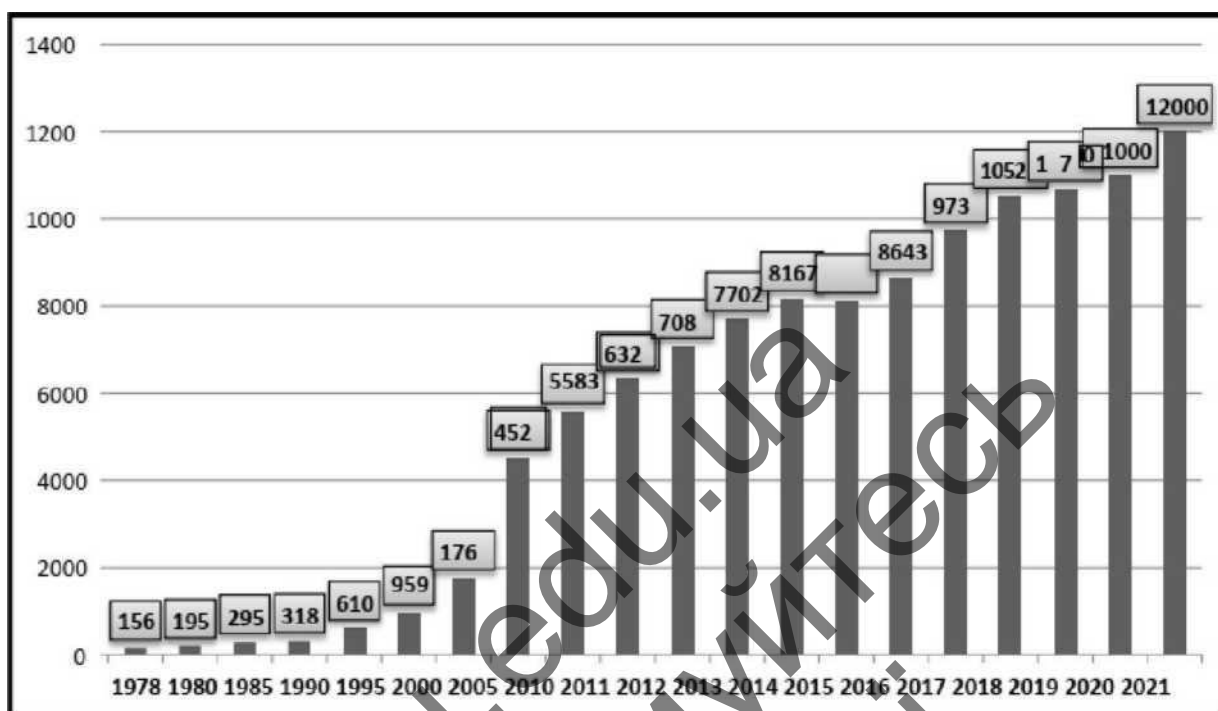

Рис. 1.3. Динаміка ВВП на душу населення в КНР в 1980-2019рр. та прогноз на 2020-2022рр. в умовах COVID-19, (дол. США).

Примітка. Побудовано автором заданими Міжнародного валютного фонду (МВФ).

Сучасна економічна політика Китаю спрямована на розвиток внутрішнього ринку та зменшення його залежності від експорту та ІПІ. Стрімкий розвиток економіки призвів до зростання рівня урбанізації, особливо у 2019 році, показник сягнув 57%. Крім того, знизився рівень бідності в сільській місцевості - з 96% у 1980 році до 3% у 2019 році [72, 74] (табл. 1.2).

Китай все ще стикається з багатьма викликами. До них належать старіння населення та скорочення робочої сили, відсутність відкритості політичної системи та виклики конкурентоспроможності в економіці, яка залежить від великих капітальних витрат і зростання кредитування. Існують величезні розриви між рівнем життя в міських і сільських районах, між прибережними міськими районами Китаю та внутрішніми та західними районами Китаю, а також між міським середнім класом і тими, хто не отримав вигоди від зростання останніх десятиліть. Ця нерівність викликає дедалі більше занепокоєння китайської влади та інвесторів, а Сі Цзіньпін пообіцяв повністю викоринити сільську бідність до 2021 року [91].

Основні макроекономічні показники Китаю в період 1980-2019рр. та
прогноз на 2022р. в умовах COVID-19

Показники	1980	1990	2000	2010	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Нам інальний ВВП, млрд. дол. США	215.6	305,3	398.6	1214.9	12015	13293	14100	14600	16000	18000
ВВП реальний.% до попереднього року	6.4	10	9	9,2	6,8	6,8	6,1	1,9	8,2	5,8
ВВП на душу населення, дол. США	.195	31S	959	4524	8643	9732	10522	10700	11000	12000
Середньорічна інфляція, %	2.5	3.1	0.4	3,3	1.6	2,9	2.1	2,9	2.7	2.6
Рівень безробіття, %	4,9	2,5	3,1	4,1	3,9	3,8	3,6	3,8	3,6	3,6
ПП, млрд. дол. США	0.3	57	34S7	40715	114734	125678	203500	н/д	н/д	н/д
Експорт, млрд. дол. США	9.95	18,1	62,1	249.2	1577,8	2487	2498	н/д	н/д	н/д
Імпорт, млрд. дол. США	11.1	19.9	53.3	225	1396.2	2136	2077	н/д	н/д	н/д
Чисельність населення, осіб	966,0	993,9	1172,5	1283.2	1359.8	1395	1400	н/д	н/д	11/д
Рівень урбанізації, %	17,9	19,4	26,4	35,9	49,2	55	57	н/д	н/д	н/д
Рівень бідності у сільській місцевості, %	96,2	73,5	49,5	17,2	4,5	4	3	н/д	н/д	н/д

Примітка. Складено автором за даними Світового банку та ЮНСТАД.

За словами міністра людських ресурсів і соціального забезпечення Цзінь Вейміна, низький рівень безробіття в останні роки значною мірою пояснюється новою цифровою економікою та підприємництвом. Однак багато аналітиків вважають, що урядові дані враховують лише зайнятість у містах, а не вимірюють мільйони трудових мігрантів, які прибувають до країни щороку, тому зайнятість на національному рівні Вони вважають, що це брак довіри, не показують, що вони можуть.

У 2019 році рівень безробіття дещо знизився з 3,8% до 3,6%. МВФ очікує, що на цю тенденцію дещо вплине негативний економічний вплив пандемії COVID-19. Рівень безробіття в даний час оцінюється в 3,8% у 2020 році і, як очікується, знову знизиться. До 2021 року він зросте до допандемічного рівня в 3,6%. Зрештою, приблизно 43 мільйони людей продовжують жити за встановленою урядом межею бідності в 1 долар США на день (згідно з офіційною статистикою, близько 100 мільйонів людей живуть за цією межею), рисове

поле).). 5 років тому) [73].

Уряд Китаю поставив перед собою довгострокову мету побудувати «суспільство середнього класу» та стати «інноваційною нацією» до 2021 року. Тому Китай шукає «блакитний океан» на світовому ринку технологій. Однією з таких ринкових ніш є штучний інтелект, який успішно розробляють китайські компанії. У 2017 році було прийнято План розвитку штучного інтелекту нового покоління, і PwC оцінює, що до 2030 року Китай стане номером один у світі з часткою зростання на 26,1% (\$4,1 трильйона) [75].

Окрім штучного інтелекту, Китай є світовим лідером у цифровій економіці з розміром 3,8 трлн. Долар На Сполучені Штати припадає майже одна третина ВВП Китаю. Зокрема, на Китай припадає 40% світової електронної комерції та 34% мільярдних стартапів, що працюють у цифровій економіці. Стратегія «Зроблено в Китаї» була прийнята для сприяння подальшому розвитку цифрової економіки. Одним із її напрямків є цифровізація традиційних секторів економіки [75].

Інноваційна політика інклюзивного розвитку спрямована на подолання перешкод, з якими стикаються окремі соціальні групи, підприємства та регіони при участі в інноваційній діяльності. Інноваційна політика Китаю для інклюзивного розвитку полягає у зменшенні бідності, особливо в сільській місцевості, забезпеченні якісної освіти та розвитку наукової культури, стимулюванні сільського підприємництва та забезпеченні гідних робочих місць; вона узгоджується з глобальними цілями ООН, такими як розвиток інновацій у сільському господарстві та боротьба з нерівністю.

7 вересня 2013 року в столиці Казахстану Астані голова Китаю Сі Цзінпін вперше запропонував запровадити «економічний пояс Шовкового шляху» на євразійському континенті. Стратегічну ініціативу Китайської Народної Республіки швидко представили як ідею створення спільного простору розвитку Китаю та його сусідів.

«Пояс» включає всі країни континенту, що лежать між Китаєм і Європою. Лідери Китаю тоді закликали до розвитку прибережної інфраструктури для

покриття континенту морем і покращення торгівлі між Азією, Європою, Африкою та рештою світу як «морського шовку 21 століття» [37, р. 60].

Ініціатива «Один пояс, один шлях» передбачає об'єднання континентів в єдину сучасну функціональну мережу, що дозволить людям, товарам, капіталу та інформації перетікати з однієї точки в іншу в найкоротші терміни та з максимальною вигодою. . Наміри Піднебесної прокласти дороги, залізниці, телекомунікаційні магістралі та трубопроводи в Європі та Азії та облаштувати нові «вузлові» моря та аеропорти підтримують багато політиків у більшості країн. Країни Центральної та Східної Європи, а також країни колишньої Європи все більше зацікавлені у відносинах з Китайською Народною Республікою. З іншого боку, Піднебесна продемонструвала дивовижну здатність узгодити «Один пояс, один шлях», створений Азіатським банком інфраструктурних інвестицій та Фондом Шовкового шляху [54, р. 78].

Пандемія COVID-19 порушила нормальний хід подій у всьому світі. Китайська економіка в цьому плані не стала винятком. Щоб адаптуватися до нових реалій, лідери КНР змінюють модель розвитку, плануючи створити два контури, один внутрішній і один зовнішній, які є незалежними з одного боку та доповнюють один одного з іншого.

Голова Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпін виступив із промовою на Китайському саміті з міжнародної торгівлі послугами, проклавши шлях до спільного подолання глобальної економічної кризи, спричиненої пандемією Covid-19. По-перше, всі країни повинні спільно сформувавши відкриту та всеосяжну арену співпраці. Це потребує створення міжнародної торгової платформи, «відкритої платформи», де різні країни зможуть продемонструвати свої нові досягнення та відкриття у сфері торгівлі послугами. Сі Цзіньпін заявив, що сьогодні світ зазнає глибоких змін, «небачених століттями», а глобальна пандемія коронавірусу лише прискорює їх. Зокрема, економічна глобалізація зіткнулася з таким опором, як протекціонізм, а міжнародна торгівля та інвестиції значно скоротилися. У цьому сенсі Китай «продовжуватиме спрощувати доступ на ринок для сфери послуг і активно нарощувати імпорт високоякісних послуг»

[91].

Увесь світ зараз перебудовує свою систему виробничих ланцюгів, маючи намір час від часу забезпечити заміну втрачених через пандемію ланок. У цьому контексті Піднебесна виявляється надійним партнером, з яким все більше країн хочуть мати справу. Певним чином це означає, що глобальна економічна карта зміниться в результаті пандемії.

Навіть на початку минулого року місячний обсяг експорту Китаю знизився порівняно з минулим роком, і враховуючи, що спроба США стримати торговельний бум Китаю виявилася дуже ефективною, це особливо важливо. Зараз ситуація кардинально змінилася. Під час пандемії Китай, ймовірно, зробить величезні стрибки у зовнішній торгівлі, що зробить протекціонізм США практично недоступним. Лише частка США в експорті Китаю значно впаде, що зробить його менш важливим для китайської економіки.

Пандемія COVID-19 спонукала Пекін розширити використання цифрових технологій в ім'я громадського здоров'я та безпеки. Нові норми Китаю викривають і посилюють порушення громадянських свобод, починаючи від масового стеження, стеження спецслужб і інтернет-цензури до використання систем соціального кредитування, розширених можливостей збору даних і великих даних.

Тому в цілому основні вектори економічного розвитку Китаю залишаються незмінними. Однак поширення COVID-19 все ще є серйозним, у міжнародній ситуації все ще багато нестабільних і невизначених факторів, внутрішнього попиту все ще бракує, а регіональна економіка занепадає. Ми повинні пам'ятати про такі речі, як порушення в категорії. Галузевий розвиток і міжпідприємництво. Це свідчить про необхідність подальшого зміцнення основ стійкого та стабільного економічного відновлення. Таким чином, Китай продовжить реалізацію політики реформ і відкритості за умови нормалізації, запобігання та контролю над епідемією. Китай і надалі буде прагнути до якісного економічного розвитку, комплексно виконувати завдання соціально- економічного розвитку та робити більший внесок у відновлення світової економіки.

Прогнозні дані показують, що Китай продовжить зростання на 1,9% і буде єдиною великою економікою, яка зросла на 8,2% у 2021 р.

1.2. Договірні-правова база соціально-економічного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою

1 жовтня 2019 року Китайська Народна Республіка відзначила своє 70-річчя. Сьогодні Китай є сильним лідером на світовій геополітичній та геоекономічній арені. За останні 70 років Китайська Народна Республіка здійснила прорив у соціальному, економічному та інноваційному розвитку завдяки комплексній інституційній реформі та сумлінній та самовідданій праці народу. На шляху до побудови соціалізму з китайською специфікою в нову еру Китай прагне побудувати суспільство середнього класу та реалізувати «китайську мрію про велике відродження китайської нації».

За останні кілька десятиліть Китай став могутньою державою, другою за величиною економікою у світі, престижним членом Ради Безпеки ООН і найбільшим учасником миротворчих операцій. Сьогодні Китайська Народна Республіка визнана лідером глобалізації та науково-технічного прогресу. Без перебільшення можна сказати, що «китайське диво» — справа рук усієї цивілізації. Продуктивність, креативність і наполегливість китайського народу сьогодні продовжують перетворювати Небесну Імперію. У ході успішної реалізації політики реформ і відкритості в Китаї було досягнуто складної та системної соціально-економічної трансформації, яка змінила життя сотень мільйонів людей на краще та відкрила три широкі шляхи до процвітаючого майбутнього, за хвилину, населення. Людський рід. Сьогодні Китай став зразком для багатьох країн, що розвиваються. Завдяки реалізації урядової ініціативи «Пояс і шлях» інші країни мають можливість запозичити досвід зовнішньої політики Китаю, спрямованої на мирне життя та сталий розвиток [27, С. 20].

Україна високо цінує значні досягнення Китаю та прагне до всебічного розвитку плідної та масштабної співпраці на засадах стратегічного партнерства.

Аналіз 29-річної історії співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою дає змогу виділити найважливіші віхи розвитку двосторонніх відносин.

Після прийняття постанови Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. «Закону про проголошення незалежності України» Україна активно налагоджувала договірно-правову базу для визначення основних напрямів і пріоритетів розвитку відносин між Україною та Китаєм, форми в [64].

Китай однією з перших визнав незалежність України 27 грудня 1991 року, а вже 4 січня 1992 року було розміщено «Оголошення про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Китайською Народною Республікою». Підписане комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Китайською Народною Республікою засвідчило налаштованість двох країн розвивати повноцінне співробітництво, яке й сьогодні залишається основою відносин та показником на майбутнє. З тих пір було підписано багато угод, відкрилися широкі горизонти, він став надійним контактним майданчиком.

Згідно з підписаною угодою, з весни 1992 р. у Києві функціонує Посольство КНР, а з березня 1993 р. у Пекіні почало працювати українське дипломатичне представництво КНР [64].

Слід підкреслити, що стратегічні плани Китаю передбачають адаптацію до ситуації, що склалася внаслідок вторгнення Росії в Україну, анексії Криму та розгортання широкомасштабних проксі-війн на території Донбасу. Водночас Китай, як новий глобальний гравець, зайняв чітку позицію щодо агресії Росії проти України та підтримав її суверенітет і територіальну цілісність.

Водночас Китай був однією з країн, яка колись давала Україні безпеку, і це було пов'язано з процесом добровільного ядерного роззброєння України. Наша країна отримала позитивне підтвердження цих гарантій від Китайської Народної Республіки (грудень 2013 року) та інших країн-учасниць цих гарантій.

У середині березня 2014 року Китай однією з перших країн запропонував мирне вирішення «кримського питання» у формі механізму міжнародного співробітництва із залученням усіх зацікавлених сторін.

Наявність стабільних зовнішньоекономічних зв'язків між країнами світу дає змогу стабілізувати економічну ситуацію та надає виняткові можливості для розвитку різних галузей виробництва. Імпорт та експорт є двома основними факторами, які лежать в основі здорової економіки будь-якої країни. Сьогодні Китай є дуже важливою фігурою на міжнародному ринку, тому Україна докладает максимум зусиль для налагодження економічних зв'язків з Китайською Народною Республікою. Доцільно було б зупинитися на основних аспектах цього міжнародного співробітництва [45, С. 98].

За 29 років від початку дипломатичних відносин між Китайською Народною Республікою та Україною масштаби стратегічного співробітництва між двома країнами постійно розширювалися. Сьогодні ми маємо плідну співпрацю у сферах сільського господарства, енергетики, покращення транспортної інфраструктури, фінансово-банківської сфери. Україна та Китай тісно співпрацюють для вирішення проблем у сфері освіти, науки і техніки, культури, спорту та туризму. Поглиблене партнерство лише сприятиме соціально-економічному розвитку обох країн та зміцненню їхніх позицій на світовій арені. Основною правовою ознакою економічних відносин між Україною та Китаєм є максимальне залучення державного, а не приватного сектору в економіку обох країн. Тобто нормативно-правова база, що регулює ці питання, включає не лише загальні положення двосторонніх міжнародних договорів, а й більш конкретні підзаконні та нормативно-правові акти підвідомчих міністерств між органами державної влади України та Китайської Народної Республіки.

Загалом чинна договірно-правова база нинішніх українсько-китайських відносин нараховує 246 основних міжурядових, міждержавних та міжвідомчих документів, серед яких загалом чинні двосторонні Відповідає стану с півро бітництва.

Основними документами, що регулюють політичні відносини між Україною та Китайською Народною Республікою, є Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Китайською Народною Республікою (4 січня 1992 р.) та Спільне українсько-китайське комюніке (31

жовтня 1992 р. та 24 червня 1995 р.), Спільна заява між Україною та Китайською Народною Республікою (м.Київ, 6 вересня 1994 р.), Спільна заява про розвиток і поглиблення дружби та співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою (м.Пекін, 4 грудня 1995 р.), Спільна заява про зміцнення дружби та всебічного співробітництва у XXI столітті (м.Київ, 21 липня 2001 р.), Спільна заява України та КНР (м. Пекін, 18 листопада 2002 р.), Заява про всебічне вдосконалення українсько-китайських відносин українсько-китайської дружби та співробітництва (9 лютого 2010 р.), основні напрямки розвитку відносин між Україною та КНР на 2010-2012 рр. (2 вересня 2010 р.), встановлення відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР та Спільну заяву про розвиток (20 вересня 2011 р.), а в грудні 2013 року було підписано Основний договір про дружбу та співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою, у всіх областях. Прийнято програму розвитку стратегічного партнерства на 2014-2018 роки [64].

Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм має величезний невикористаний потенціал. Спільний інтерес до ринків обох країн і посилення діалогу на різних рівнях допоможуть покращити цю ситуацію в найближчому майбутньому. Однією з головних умов ефективного функціонування міжнародних торговельних відносин між Україною та КНР є створення законодавчої та нормативно-правової бази, яка б задовольняла інтереси як країн, так і іноземних компаній, торгові відносини [45, с. 99].

Основними документами економічної сфери є:

- Угода про торговельно-економічне співробітництво між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки (8 серпня 1992 р.) [21].
 - Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про заохочення та взаємний захист інвестицій (30 травня 1993 р.) [17].
 - Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про науково-технічне співробітництво (27 квітня 1992 р.) [16].

Проаналізувавши нормативно-правову базу, що регулює питання імпорту та експорту між Україною та КНР, варто виділити угоди між Урядом України та

Урядом КНР про торговельно-економічне співробітництво. Це один із перших документів, підписаних між Україною та КНР, який має врегулювати економічні аспекти співробітництва. Ця угода встановила найбільш сприятливий режим між Україною та Китайською Народною Республікою щодо справляння митних зборів, податків та інших внутрішніх податків на імпорт та експорт товарів між двома країнами. Пізніше також було підписано Угоду між Урядом України та Урядом КНР про залучення та взаємний захист інвестицій та Угоду між Урядом України та Урядом КНР про науково-технічне співробітництво. У ньому зроблено висновок про необхідність більш детального визначення принципів співпраці в різних секторах економіки [21].

31 жовтня 1992 р. у Пекіні було підписано Угоду між Урядом України та Китайською Народною Республікою про подальший розвиток торговельно-економічного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою, заснованого на принципах дружби, рівноправності та взаємна вигода це було зроблено. Уряду КНР про створення українсько-китайського міжурядового комітету з питань торговельно-економічного співробітництва [19].

У таблиці 1.3 наведені договірно-правові документи щодо співробітництва між Україною та КНР у 2019 р. [64].

Таблиця 1.3

Перелік чинних двосторонніх договорів між Україною та КНР,
підписаних в 2019 році

№ п/п	Дата набрання чинності	Назва документа
1.	01.02.2019 р	Угода (у формі обміну листами) між Урядом України та Урядом КНР про надання Уряду України в особі Державної служби України з надзвичайних ситуацій спеціальних аварійно-рятувальних машин
2.	01.02.2019 р.	Угода (у формі обміну листами) між Урядом України та Урядом КНР про надання Уряду України в особі Міністерства охорони здоров'я України медичного обладнання для лікарень України
3.	11.04.2019 р.	Угода між Урядом України і Урядом Китайської Народної Республіки про безоплатну економіко-технічну допомогу
4.	25.04.2019 р.	Меморандум про взаєморозуміння між Мінкомсрці КНР і Мінсопромрозвитку України про початок підготовки двостороннього плану співробітництва зі спільного будівництва Економічного поясу Шовкового шляху та Морського Шовкового шляху XXI століття
5.	27.11.2019р.	Протокол санітарних та фітосанітарних вимог щодо експорту шроту ріпакового з України до КНР між Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів та Головним митним управлінням КНР
6.	27.11.2019р.	Протокол між Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів та Головним митним управлінням КНР щодо інспекційних та карантинно-санітарних вимог для меду, що експортується з України до Китайської Народної Республіки

Примітка. Складено автором за даними Посольства України в КНР.

Одним із останніх міжнародних документів у цій сфері є Угода про валютний обмін китайського юаня/української гривні між Національним банком України та Народним банком Китаю, підписана у 2018 році та діє протягом трьох років. Валютний своп — це обмін валюти та подальший зворотний обмін за обмінним курсом, узгодженим обома сторонами, і використовується центральними банками для забезпечення ліквідності в національних валютах. Тобто контракт підтверджує суму коштів, якими обмінюються Україна та Китайська Народна Республіка за фіксованим курсом [45, с. 100].

Зовнішня торгівля, як і будь-яка економічна діяльність, має свою правову основу. Це сукупність різноманітних нормативних актів, на основі яких будується

робота всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності. Ця нормативно-правова база базується на загальних міжнародно-правових документах, загальних нормативних актах Китаю та України, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність у цілому, та спеціальних нормативно-правових актах, які безпосередньо регулюють зовнішньоекономічні відносини двох країн.

Нормативне регулювання зовнішньоторговельних відносин між Китайською Народною Республікою та Україною базується на тих же загальних засадах, що й співробітництво з іншими країнами. Ці основні принципи містяться в численних міжнародно-правових документах, насамперед у документах Конференції ООН з торгівлі та розвитку.

З урахуванням законодавчої системи, що регулює зовнішньоторговельні відносини та становить їх правову основу, закони та інші нормативно-правові акти, що безпосередньо стосуються питань регулювання у цій сфері, а також закони, що регулюють відносини в інших сферах Консолідуєть акти, але правові норми з питань торгівлі. Наприклад, спеціальним законом (із змінами та доповненнями), який заклав основу зовнішньоекономічної діяльності України, є Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність», прийнятий 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ [3].

Важливою подією в українсько-китайських відносинах (2017-2018 рр.) стала зустріч у Давосі Президента України П.Порошенка та Голови КНР Сі Цзіньпіна, під час якої лідери двох країн висловили зацікавленість у активізації політичного діалогу, поглибленні економічного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою на найвищому рівні. У 2017 р. на форумі високого рівня у Пекіні було проголошено «Один пояс, один шлях» [64].

25 травня 2018 року у Великій залі Національної академії наук України відбувся Форум українсько-китайського стратегічного партнерства «Один пояс, один шлях». [64]

Важливим результатом розвитку українсько-китайських відносин у 2018 році стало поглиблення торговельно-економічного співробітництва на тлі активізації політичного діалогу між країнами, а 2019 рік оголошено Роком Китаю

в Україні.

21 та 22 січня 2019 року в Пекіні відбулися політичні консультації на рівні віце-міністрів двох країн щодо поточних двосторонніх відносин та питань ООН [64].

Президент України на Всесвітньому економічному форуму в Давосі 24 січня 2019 року зустрівся з віце-президентом КНР Ван Цішанем. Обидві сторони домовилися про подальший розвиток двостороннього торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва, чому має сприяти проведення чергового засідання українсько-китайського міжурядового комітету з питань співробітництва у 2019 році. Ван Цішань також підтвердив повну підтримку незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України у межах міжнародно визнаних кордонів.

24 вересня 2020 року Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашка провів нараду в Мінекономіки Й.В. Надзвичайний і Повноважний Посол Китайської Народної Республіки в Україні Фань Сянчжун [69].

Торгівля з Китаєм є стратегічно важливим напрямком для України. Китай посідає перше місце серед українських партнерів у світі за обсягом торгівлі (хоча торгівля з ЄС вважається окремою країною). Потенціал співпраці настільки великий, що всіляко підтримується поглиблення торгово-економічної співпраці. Географічне розташування України є важливим фактором для пошуку можливостей у трикутнику Україна-Китай-ЄС. Угода про вільну торгівлю з ЄС та початок лібералізації торгівлі з КНР можуть принести значні майбутні переваги в реалізації спільних стратегічних проектів.

Співрозмовники обговорили можливості співпраці та нові проекти у сферах інфраструктури, промисловості та сільського господарства. Щодо аграрного комплексу, то особливо йшлося про розширення асортименту сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках та збільшення обсягів торгівлі між Україною та КНР [69].

25 вересня 2020 року Голова Верховної Ради України Дмитро Разумков

зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Китайської Народної Республіки в Україні Фань Сянчжуном та обговорив багато важливих питань. Особливо це стосується міжпарламентського, міждержавного торговельно-економічного співробітництва [71].

Україна прагне поглиблення торгово-економічної співпраці між двома країнами. Попри коронакризу та її наслідки, торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм зміцнюється, демонструючи перспективи розвитку в цьому напрямку. Вони також обговорили можливість відновлення інтенсивної співпраці між парламентами обох країн після остаточного подолання пандемії [64].

2 грудня 2020 року було успішно завершено Раду директорів Китайсько-української ділової ради та переговори щодо інвестиційного проєкту Китай (Харбін)-Україна. Організаторами заходу виступили Китайська міжнародна торгова палата, Торгово-промислова палата України та Народний уряд Харбіна.

Під час зустрічі обговорили поточний стан торговельно-економічного співробітництва між Україною та КНР, потенціал регіонального співробітництва між двома країнами, а також визначили список заступників голови Китайської торгової ради - China's Ukraine Human бік. У Харбіні було оголошено про створення Офісу зв'язку Китайсько-української економічної ради та проведено B2B переговори. Представники Харбіна висловили велику зацікавленість у співпраці з Україною, як на рівні компаній, так і на рівні професійних асоціацій та вищих навчальних закладів.

Тим часом відбулася зустріч Посла Китайської Народної Республіки в Україні Сергія Камишева з мером Харбіна Сунь Чже, на порядку денному якої

були «Міжрегіональні елементи двосторонньої співпраці та поступідемічний розвиток». Відзначено тісні історичні зв'язки України із зазначеними містами, а також активну співпрацю Хейлунцзяна з українськими регіонами-партнерами у сферах наукових та освітніх обмінів, міжлюдських контактів та ділового співробітництва. Він сподівається, що у 2021 році регіональне співробітництво між двома країнами набуде нового імпульсу завдяки реалізації ініціативи «Один пояс, один шлях».

Крім того, існує міжпарламентська співпраця між Верховною Радою України та Національними Зборами. У нинішньому складі Верховної Ради України діє група з міжпарламентських зв'язків з Китайською Народною Республікою. У складі Народно-демократичної партії КНР діє група дружби з Україною, яку очолює голова комітету у закордонних справах Фу Ін.

У рамках міжпарламентських та міжпартійних контактів на період 2015-2019 рр. У 2008 році відбулася серія візитів до Китайської Народної Республіки групи українських парламентарів та відомих осіб. У грудні 2015 року делегація Міжнародного відділу ЦК Комуністичної партії Китаю вперше відвідала Україну [64].

Встановлення дружніх і братерських відносин на державно-державному, місько-міському, державно-міському, місько-державному рівнях двосторонні угоди про співробітництво, які є частиною договірно-правової бази України, регулюються Меморандумами та Протоколами. Міжрегіональне співробітництво в Китаї. У 2019 році зацікавленість у співпраці з китайськими партнерами виявили українські міста Львів, Трускавець, Хмельницький, Харків, Ужгород, Одеса та Київ. Це включає створення братства на основі меморандумів про взаєморозуміння, проведення двосторонніх зустрічей адміністративних представників та запуск спільних проектів, організації спільних культурно-іміджевих акцій тощо [64].

Співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою в галузі освіти є одним із пріоритетних напрямків двосторонніх відносин. Основним механізмом її реалізації на міжнародному рівні є Комісія з питань

освіти між Україною та КНР, створена у 2011 році в рамках Комісії зі співробітництва між Урядом України та Урядом КНР. . Народ Республіки Китай. 12 червня 2019 р. у м. Наньчан провінції Цзянсі КНР під головуванням заступника Міністра освіти і науки України відбулася невелика зустріч з питань освіти між Р. Грейсбурі та заступником Міністра освіти Сунь Яо Китайської Народної Республіки. Відбулося 3 засідання Комісії. Співпраця відбулася між Україною та Китаєм.

Результатом заходу стало підписання Протоколу, схвалення Плану заходів підкомітету зі співробітництва у сфері освіти на 2019-2021 рр. та визначення пріоритетних напрямів двостороннього співробітництва у сфері освіти між двома країнами [64].

У 2018-2019 роках відбувся студентський обмін високого рівня між Україною та Китайською Народною Республікою. У 2008 році близько 3000 українських студентів навчалися в Китаї і близько 2000 китайських студентів отримали вищу освіту в Україні. У зв'язку з цим особлива увага приділяється пошуків співпраці між вищими навчальними закладами двох країн шляхом регулярного проведення форумів ректорів університетів України та Китаю.

12 червня 2019 р. у м. Наньчан відбулося III засідання Ректорського форуму, в якому взяли участь представники 12 університетів України та 20 університетів Китайської Народної Республіки. Під час заходу було підписано багато угод про співпрацю між українськими та китайськими університетами. Зокрема, підписано угоду між Національним авіаційним університетом «Харківський авіаційний інститут» та Наньчанським авіаційним університетом про обмін викладачами та студентами двох вищих навчальних закладів, навчання китайських студентів в Україні та китайських вищих навчальних закладах [64].

Співробітництво між Україною та КНР у науково-технічній сфері є одним із пріоритетних напрямків двосторонніх відносин. Основним механізмом його реалізації є Комітет співробітництва між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки, створений у 2011 році, та низка профільних підкомітетів. У квітні 2019 року було затверджено Програму науково-технічного

співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою на 2019-2020 роки, яка включала загалом 32 спільні проекти.

У листопаді 2019 року в Дніпрі відбулося засідання Спільної робочої групи з підготовки до 6-го засідання підкомітету, на якому було домовлено про включення нових елементів до програми співробітництва в космічній галузі на 2016-2020 роки. Також було розроблено проект нової п'ятирічної програми.

У травні 2019 р. у Пекіні відбулася зустріч високого рівня за участю заступника Міністра охорони здоров'я України Романа Ілика, на якій обговорювалися поточний стан та перспективи співпраці у сфері охорони здоров'я [64].

Також є великі можливості для розширення двосторонньої співпраці у сферах культури, освіти та туризму. Сьогодні значна кількість українських та китайських вищих навчальних закладів співпрацює з метою активізації обміну студентами та науково-педагогічними кадрами. Незважаючи на наведені приклади співпраці між Україною та КНР, потенціал двосторонніх зв'язків до кінця не вичислений.

Отже, двосторонні відносини між Україною та Китайською Народною Республікою мають характер стратегічного партнерства та відображають багаторічні традиції дружби та співробітництва між двома країнами. Китай завжди підтримує суверенітет і територіальну цілісність України. Україна дотримується політики «Єдиного Китаю». Враховуючи зміни та реформи в Україні за останні роки, обидві сторони зараз працюють над тим, щоб розпочати новий етап у розвитку двосторонніх відносин, вивівши їх на новий рівень.

Висновки до розділу 1

Таким чином, новий коронавірус, який спричинив поширення COVID-19, поширився світом за лічені місяці у 2020 році. Її довгострокові наслідки, а також можлива тривалість і серйозність самої пандемії відзначаються глибокою невизначеністю.

Загалом основний вектор економічного розвитку Китаю залишається незмінним. Однак поширення COVID-19 все ще є серйозним, у міжнародній

ситуації все ще багато нестабільних і невизначених факторів, внутрішнього попиту все ще бракує, а регіональна економіка занепадає. Ми повинні пам'ятати про такі речі, як порушення в категорії. Галузевий розвиток і міжприємництво. Це свідчить про необхідність подальшого зміцнення основ стійкого та стабільного економічного відновлення. Таким чином, Китай продовжить реалізацію політики реформ і відкритості за умови нормалізації, запобігання та контролю над епідемією. Китай і надалі буде прагнути до якісного економічного розвитку, комплексно виконувати завдання соціально-економічного розвитку та робити більший внесок у відновлення світової економіки. Прогнозні дані показують, що Китай продовжить зростання на 1,9% і буде єдиною великою економікою, яка зросте на 8,2% у 2021 році.

Двосторонні відносини між Україною та Китайською Народною Республікою мають характер стратегічного партнерства, що відображає багаторічну традицію дружби та співробітництва між двома країнами. Китай завжди підтримує суверенітет і територіальну цілісність України. Україна дотримується політики «Єдиного Китаю». Враховуючи зміни та реформи в Україні за останні роки, обидві сторони зараз працюють над тим, щоб розпочати новий етап у розвитку двосторонніх відносин, вивівши їх на новий рівень.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

2.1 Особливості процесу соціально-економічної співпраці між Україною та Китаєм

Згідно з опитуванням, проведеним американським телеканалом CNBC, представники міжнародного ділового співтовариства позитивно оцінюють економічні перспективи Китаю, вважаючи, що він досягне стабільного зростання в середньо- та довгостроковій перспективі. Глобальні фінансові директори більш оптимістично дивляться на майбутнє китайської економіки порівняно з перспективами економіки США, згідно з опитуванням, проведеним Глобальною радою фінансових директорів у третьому кварталі. Це перший випадок в історії опитування, коли багато фінансових директорів і світових лідерів висловилися більш оптимістично щодо економічного розвитку Китаю, ніж США. Згідно з результатами опитування, очікувані темпи зростання ВВП Китаю стабілізуються. Водночас, за їхніми оцінками, американська економіка «дещо занепаде»[80].

Крім того, багато міжнародних організацій та інституцій оптимістично дивляться на майбутнє китайської економіки. Міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service (MIS) в аналітичному звіті підвищило прогноз зростання економіки Китаю в 2020 році.

Для всього світу стало дивом те, що китайська економіка відновилася за кілька місяців. Ключовим фактором успіху боротьби з коронавірусом стало те, що президент КНР Сі Цзіньпін особисто очолив боротьбу з епідемією. Відповідно до розпорядження від 20 січня 2020 року, партійні комітети та органи місцевого самоврядування всіх рівнів мають звернути увагу на вірус, проводити епідеміологічну та протидіючу роботу, поставити безпеку життя та здоров'я людей на перше місце. Необхідно було якнайшвидше виявити джерело інфекції, шлях передачі вірусу, посилити нагляд та повідомити жителів [79].

Нещодавно в іноземних ЗМІ з'явилося кілька документів, які високо

оцінюють заходи Китаю з відновлення національної економіки, а також статті про те, що Китай, ймовірно, стане найбільшою економікою світу, яка досягне економічного зростання в 2020 році. *York Times* писала, що більшість китайських заводів продовжували працювати та виробляти з тих пір наприкінці лютого 2020 року, при цьому експорт демонструє стабільність. Стабільний ринок праці, ефективна інфраструктура та банківський сектор Китаю, який підтримував МСП під час епідемії, створили сприятливі умови для підтримки сталого економічного розвитку країни. В останні місяці Китай отримує все більшу частку світового ринку виробництва. Монітори, музичні центри та багато інших товарів, які сьогодні купують споживачі в усьому світі, виготовляються в Китаї. Крім того, Китай активно експортує протиепідемічні препарати, заповнюючи прогалину у світовому виробничому ланцюжку [80].

Сфера послуг також зростає і її розвиток пов'язаний із загальним економічним розвитком країни. Згідно з даними Національного бюро статистики Китаю, індекс ділової активності сектору транспорту⁷ та телекомунікацій чотири місяці поспіль перевищує 60%. Споживчий попит у таких сферах, як житло, гостинність, культура та спорт, почав поступово зростати, а індекс ділової активності перевищив 57%.

За даними Національного бюро статистики Китайської Народної Республіки, темпи зростання прискорюються, оскільки економічна активність швидко відновлюється через стримування поширення нового коронавірусу. У першому кварталі 2020 року економіка Китаю скоротилася на рекордні 6,8%, зросла на 3,2% у другому кварталі, а в третьому кварталі 2020 року ВВП Китаю зріс на 4,9% порівняно з 2019 роком. [77].

Загалом із січня по вересень 2020 року ВВП Китаю зріс на 0,7% у річному обчисленні. Міжнародний валютний фонд очікує зростання китайської економіки на 1,9% у 2020 році. Китай може стати єдиною великою економікою світу, яка розшириться цього року [73].

За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, падіння ВВП України в першому півріччі 2020 року сягнуло 6,5%

внаслідок пандемії коронавірусу та запроваджених карантинних заходів[69].

За прогнозом Національного банку України (НБУ), падіння ВВП у 2020 році може скласти щонайменше 6%. Водночас, за прогнозами МВФ, до кінця 2020 року українська економіка скоротиться на 8,2% [73].

Карантин вплинув на довіру споживачів і майже призвів до зупинки кількох секторів, таких як роздрібна торгівля, готелі, ресторани та авіаперевезення. Впали доходи бюджету. Внаслідок карантину українські компанії заморозили інвестиційні та виробничі ланцюжки.

З послабленням карантинних обмежень сектори, пов'язані зі споживчим попитом, швидко відновлюються, в основному роздрібна торгівля та готельний бізнес. Ситуація ще більше погіршується промисловим та інвестиційним попитом.

Торгівля України з Китайською Народною Республікою є стратегічно важливим напрямком для України. Китай посідає перше місце серед українських партнерів у світі за обсягом торгівлі (хоча торгівля з ЄС вважається окремою країною). Водночас торговельно-економічне співробітництво продовжує поглиблюватися[81].

За роки незалежності Україна стала повноправним учасником процесу глобалізації. Водночас виклики відкритого та глобалізованого світу являють собою комплекс нагальних викликів для України. Ці виклики пов'язані як з пошуком нових джерел конкурентоспроможності, так і з поглибленням і створенням нових партнерських відносин з країнами, з якими співпрацює Україна. Це може прискорити модернізацію національної економіки.

Зовнішньоекономічна політика України ґрунтується на розвитку стратегічних відносин з інтегрованими об'єднаннями та окремими країнами, взаємодія з якими має важливе значення для розвитку національної економіки. Китай є одним з основних стратегічних партнерів України на національному рівні.

За останні роки економічні відносини між Україною та Китаєм значно зміцнилися. Регулярним став обмін державними візитами за участю провідних діячів обох країн, прийнято спільну заяву про встановлення та розвиток відносин

стратегічного партнерства між Україною та КНР, а також про пріоритетні напрями економічного розвитку. Визначається у двосторонніх відносинах. Як наслідок, зовнішньоторговельний оборот двох країн демонструє позитивну динаміку: з 6,14 млрд. дол. до майже 13 мільярдів доларів у Сполучених Штатах. США (2019 р. - 12 0797,9 млн (зростання на 30,5%) [64].

В умовах пандемії COVID-19, російської агресії, недостатніх темпів реформ, фінансово-економічних проблем і пов'язаного з ними загострення соціальної напруги перед Україною постає невідкладне завдання пошуку нових можливостей на міжнародній арені. Такі можливості можуть створити справжній українсько-китайський політичний діалог на найвищому рівні, використовуючи Китай як джерело інвестицій і технологій, а також зважене військово-технічне співробітництво з цією країною. Привабливість цього напрямку зовнішньої політики не тільки для нашої країни, а й для багатьох інших країн визначатиметься багатьма факторами. Серед них зростаюча політична та економічна роль Китаю у світі.

Економічний, технологічний та інноваційний успіх Китаю залежить від систематичної національної політики та його здатності гнучко реагувати на глобальні зміни, ризики та виклики. Модель економічного розвитку Китаю зазнала ряд змін, і її еволюцію можна розділити на три основні етапи. Це епоха прискореної індустріалізації та соціалістичного будівництва, ринкових змін і соціалістичного будівництва в Китаї, інноваційної економіки та будівництва. Соціалізм з китайською специфікою в нову епоху.

Макроекономічні показники розвитку КНР з 1953 по 2019 рр. За словами глави держави, це показано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Макроекономічні показники розвитку КНР відповідно до керівників держави в період 1953-2019рр.

Керівники КНР	Мао Цзедун	Хуа Гофен	Ху Яобан	Чжао Цзян	Цзян Цземін	Ху Цзіньтао	Сі Цзіньпін
Період правління	1943 1976	1976 1981	1981 1982 1987	1987 1989	1989 2002	2002 2012	2012
Фактичне правління Період правління		Ден Сяопін 1978-1997					
Середньорічні темпи зростання ВВП, %	6.4	6.4	10.6	9	9.1	10.4	7.2
ВВП, млрд дол.	153,9	289,6	327,1	456,3	1470,6	8560,5	14208,2
Частка китайського ВВП у світовому, %	2	2	2	2	4	11	16
ВВП на душу, дат.	1643	287,3	294,3	395,6	1132,4	5537,6	10100
Розподіл ВВП, %, зокрема:							
- первинний сектор господарства	32,8	31,8	26,8	25	15,3	10,1	7,9
- вторинний сектор господарства	45,4	46,4	43,9	43	50,4	45,3	40,5
- сфера послуг	21,7	21,8	29,3	32	34,3	44,6	61,6
Прямі іноземні інвестиції, млрд дол. США	n/a	0,3	2,3	3,4	52,7	121,1	203,5
Прямі зарубіжні інвестиції, млрд.дол. США	n/a	n/a	0,7	0,8	2,5	57,5	96,5
Експорт, млрд дол. США	6,9	22	39,5	52,5	325,6	2048,7	2487,1
Імпорт млрд дол. США	6,7	22	43,2	59,1	295,2	1818,4	2,136

«Стабільність і поступовий розвиток» були ключовими словами в програмній промові голови КНР Сі Цзіньпіна на 19-му з'їзді Комуністичної партії Китаю (18-24 жовтня 2017 р). Офіційні конфуціанські ідеали, вкорінені в поняттях «проміжного процвітання» і «великої єдності», продовжують служити основою при формуванні стратегічних планів модернізації китайського суспільства.

Визначено ряд принципів і підходів до економічної політики, які відображені в генеральному плані розвитку країни до 2050 року [31, с.33].

По-перше, Китай рухається «від високих темпів зростання до

високоякісного розвитку». За останні п'ять років економіка Китаю зростала в середньому на 7,2%, тоді як у світі в середньому лише на 2,6%.

По-друге, країна продовжуватиме підтримувати традиційні шляхи економічного розвитку. Активізується будівництво інфраструктури. Буде продовжено роботу з усунення надлишкових потужностей, боротьби з кризою галузевого перевиробництва та скорочення боргу.

По-третє, тривала тенденція послаблення державного контролю над економікою. Партія та держава мають значно спростити свої інвестиційні режими, щоб «пробудити та захистити підприємництво та заохотити більше соціальних акторів до інноваційної та підприємницької діяльності».

По-четверте, було підтверджено політичну волю Китаю розвивати економічне співробітництво з іноземними партнерами та гарантувати права іноземного капіталу в Китаї. У центрі уваги - реалізація ініціативи «Один пояс, один шлях». Відповідно до принципу стабільності виділяють три основні стадії розвитку.

До 2035 року Китай прагне піднятися до рядів провідних інноваторів. Нерівність у доходах зменшиться. Планується вирішення довгострокової екологічної кризи.

До 2050 року Китай стане однією з провідних країн за загальною національною могутністю та міжнародним впливом. Основним показником масштабів модернізації Китаю в першій половині 21 ст. показано в таблиці. 2.2 Стратегії та прогнози базуються на логіці та розрахунках. Їх програмісти намагалися врахувати всі фактори розвитку моторної сили, визначаючи фази, ставлячи проміжні завдання, що ведуть до визначених цілей [26, с.42-54], (табл. 2.2).

На 5-му пленумі Центрального комітету Комуністичної партії Китаю 19го скликання, який завершився 30 жовтня 2020 року, були визначені основні цілі соціально-економічного розвитку країни на 14-ту п'ятирічку (2021-2025 роки) [70].

Оцінка рівня модернізації Китаю в першій половині ХХІст.

Найменування показників	2000	2020	2030	2040	2050
Частка витрат на НДДКР в ВВП, %	1.0	2.0	2,4	3.0	3.6
Кількість науковців на 10 000 жителів	?.?	12	18	26	39
Кількість патентів на 1 млн. жителів	20	112	201	359	643
Охоплення середньою освітою, %	63	85	89	94	99
Охоплення вищою освітою, %	7.2	24	34	4S	68
Охоплення ТВ. телевізорів на 1000 чоловік	293	583	644	711	786
Доступ до Інтернету, користувачів на 10 000 жителів	17S	2000	3000	5000	8000
Урбанізація, %	36	53	61	71	81
Середня тривалість життя, років	70	74	77	79	S1
Середньодушове енергоспоживання, нафтового еквівалента на людину	S6S	1902	2556	3435	4616
ВВП на душу населення (2000), дол. США	840	2451	3992	6503	10 593
ВВП на душу населення (ПКС, 2000). дол. США	3920	11 435	15 368	20 653	27 756
Частка галузей матеріального виробництва ВВП, %	67	45	37	30	24
Частка зайнятих у матеріальному виробництві, %	73	49	40	33	27

Примітка. Складено автором за даними Герасимчук В.Г., Лі Іму Китаю: етапи, результати, перспективи/ В. Г. Герасимчук, Іму І НТУУ КП. -№15 - 2018. — С 42-54. 'сформування економіки Іі // Економічний вісник

У найближчі п'ять років Китай буде прагнути зробити новий крок до економічного розвитку. Країна прагнучиме досягти сталого та надійного економічного розвитку на основі значного покращення якості та ефективності, одночасно повністю демонструючи свій потенціал зростання. Китай повинен працювати на високому рівні для побудови ринкової системи, включити зростаючий внутрішній попит як стратегічну основу та прагнути забезпечити ефективні інституційні гарантії для формування нової структури розвитку[70].

Ми зміцнимо основу розвитку сільського господарства та значно покращимо баланс між міськими та сільськими територіями та регіональним розвитком. Крім того, країна має зробити значний крок у розбудові сучасної економічної системи.

Роблячи новий крок на шляху реформ і відкритості, президент Сі Цзіньпін закликав до продуманого вирішення поточних проблем і зміцнення стратегічного, перспективного та цілеспрямованого характеру реформ. Він підкреслив, що реформи мають краще відповідати потребам розвитку, прагненням громадян і прагненням людей.

Суб'єкти ринку демонструють високу життєздатність. Значного прогресу буде досягнуто в реформуванні системи прав власності та ринкового розподілу факторів виробництва. Удосконалюватиметься промислова база, удосконалюватиметься виробничий ланцюг.

Оскільки система чесної конкуренції продовжує вдосконалюватися, Китай зазвичай створює нові відкриті економічні інститути вищого рівня. Рівень цивілізованого суспільства Китаю буде покращуватися, і люди повинні прийняти основні цінності соціалізму. Великий прогрес очікується в ідейних, моральних, культурних і наукових якостях народу, а також у його фізичному і психологічному здоров'ї[70].

Ми й надалі вдосконалюватимемо систему державних культурних послуг і культурних індустрій, організуватимемо багату культурну та інтелектуальну діяльність для людей. Вплив китайської культури посилиться, а єдність китайської нації ще більше зміцниться.

Китай прагне досягти нового прогресу в побудові екологічної цивілізації, оптимізувати розвиток і захист територіального простору, досягти видатних результатів у виробництві та трансформації способу життя. Китай буде краще розподіляти енергію та ресурси та використовувати їх ефективніше. Ми продовжуватимемо скорочувати викиди основних забруднюючих речовин, покращувати екологічне середовище, зміцнювати захист навколишнього середовища та значно покращувати міське та сільське середовище.

Щастя людей досягне нового рівня. Очікується, що Китай отримає більше якісних робочих місць на повний робочий день, зростання особистих доходів майже наздожене економічне зростання та значне покращення структури розподілу [70].

Крім того, Китай забезпечить більш справедливий доступ до основних державних послуг. Постійно підвищуватиметься рівень освіти всього населення, удосконалюватиметься багаторівнева система соціального захисту та охорони здоров'я. Крім того, ми об'єднаємо результати заходів з подолання бідності та реалізуємо повноцінну регіональну стратегію відродження.

Китай продовжуватиме покращувати якість управління, сприяти соціалістичній демократії та верховенству права, підтримувати соціальну справедливість і рівність.

Китай підвищить рівень соціального управління, особливо на місцевому рівні, постійно вдосконалюватиме системи та механізми запобігання та нейтралізації основних небезпек, а також значно посилюватиме свою здатність реагувати на надзвичайні ситуації та запобігати стихійним лихам, покращуватиме, зміцнюватиме гарантії безпеки для розвитку, і взяти на себе зобов'язання щодо модернізації національної оборони і збройних сил [70].

Китай став однією з провідних країн за розміром економіки (2019 рік - близько 14,2 трлн доларів США, ВВП на душу населення - 10 522 тис. доларів США, населення близько 1,4 млрд осіб), обсягом імпорту та експорту. (2019 р. - 2,5 трлн дол. США та 2,1 трлн дол. США відповідно), іноземні та прямі іноземні інвестиції (2019 р. - 203,5 млрд дол. США та 96,5 млрд дол. США відповідно), золотовалютні резерви (на кінець 2019 р. - 3073 трлн дол. США, або світові резерви) 26%), [96].

За даними Головного митного управління КНР, у 2019 році зовнішня торгівля Китаю впала на 1% до 4,575 млрд доларів. При цьому експорт зріс на 0,5% до \$2498 млрд. США, а імпорт впав на 2,8% до 2,077 трлн. Порівняно з 2018 роком позитивне сальдо зросло на 19,8% до \$421,5 млрд. дол. За даними керівництва, результати за всі квартали 2019 року показали, що Китай зберіг стабільне зростання зовнішньоторговельного курсу [77] (рис. 2.1.).

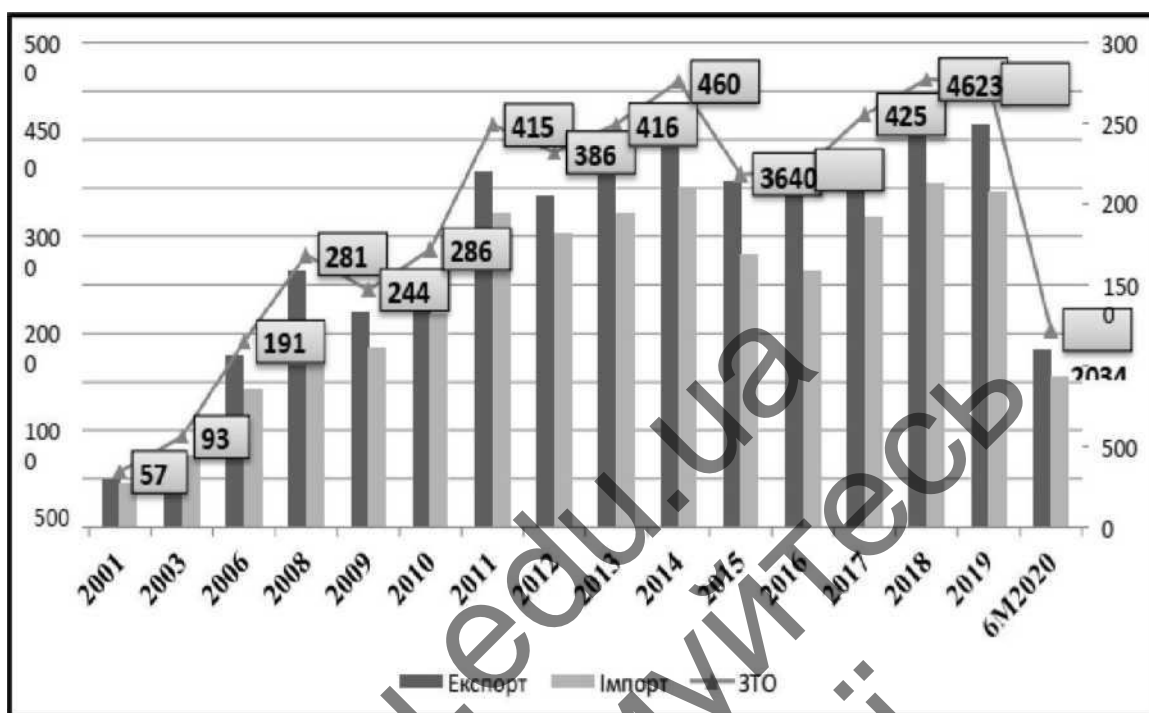

Рис. 2.1. Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі КНР в період 2001-2020рр., (млрд. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Головного митного управління КНР.

За даними Головного митного управління КНР, зовнішня торгівля Китаю продовжує відновлюватися після падіння через коронавірус. У першому півріччі 2020 року зовнішньоторговельний оборот країни досяг 14,24 трлн юанів (2,34 трлн доларів США), знизившись на 3,2% порівняно з першим півріччям 2019 року [77].

У той же час експорт досяг рівня 7,71 трлн юанів (1,1 трлн доларів США), що на 3% менше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року, тоді як імпорт впав на 3,3% до 6,53 трлн юанів (933 млрд доларів США).

Нижче наведені дані, які чітко показують, що експорт Китаю значно зріс за період з 1970 по 2019 рік. Так, вартість експорту Китаю в 1970 р. досягла 2,4 млрд дол. США, або менше 1/1000 індексу 2019 року [77] (рис. 2.2)

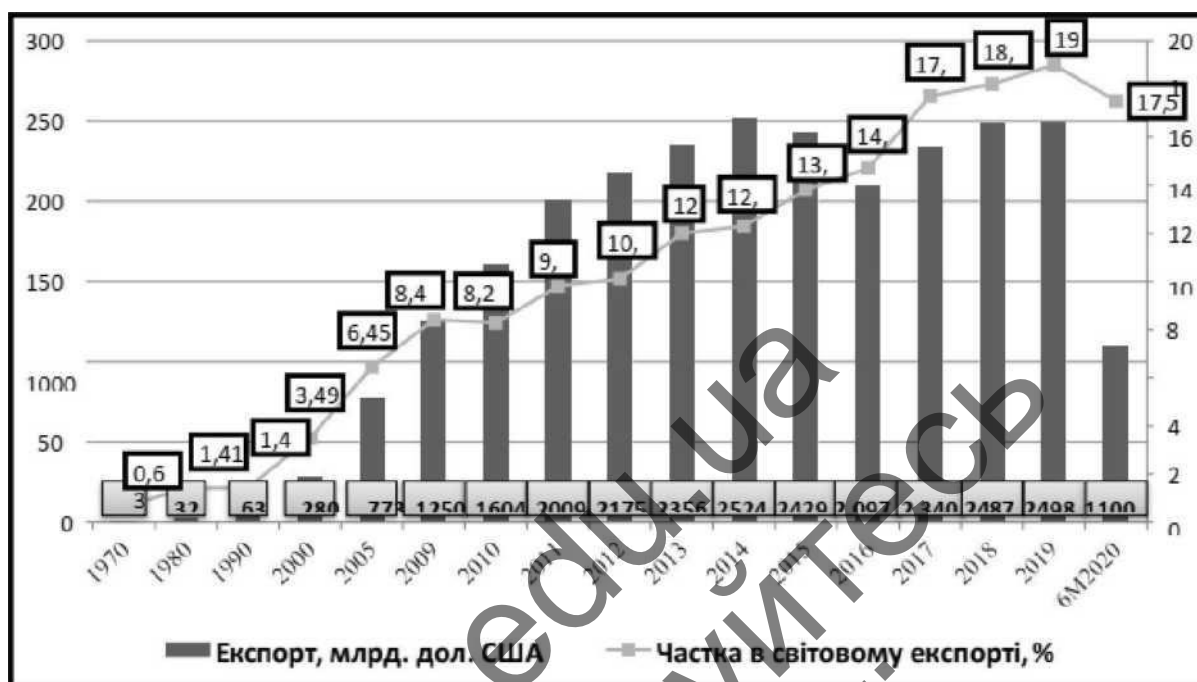

Рис. 2.2. Динаміка обсягів експорту КНР в період 1970-2020рр. та його частка у світовому експорті, (млрд. дол. США; %).

Примітка. Дані за період з 2017 по 2020 рік отримані з даними Головної митної адміністрації КНР.

Найбільшим торговим партнером Китаю в 2019 році був ЄС, торговий оборот Китаю з ЄС склав 700 мільярдів доларів. На другому місці АСЕАН з 640 мільярдами доларів. Як і очікувалося, торгівля зі Сполученими Штатами впала до 540 мільярдів доларів у 2019 році на тлі тривалої торгової війни між двома найбільшими економіками.

Японія посідає четверте місце з обсягом продажів у 310 мільярдів доларів. Товарообіг з Росією зріс до \$110,75 млрд. США (рис. 2.3.) [77]

Станом на 2019 рік трійкою найбільших експортерів та імпортерів є США та ЄС. Гонконг, Австралія та країни АСЕАН також є основними торговими партнерами.

Основними експортними товарами Китаю є механічна та електрична продукція, високотехнологічна продукція, одяг, текстиль, взуття, меблі, пластмасові вироби, кераміка, двигуни та генератори, інтегральні схеми.

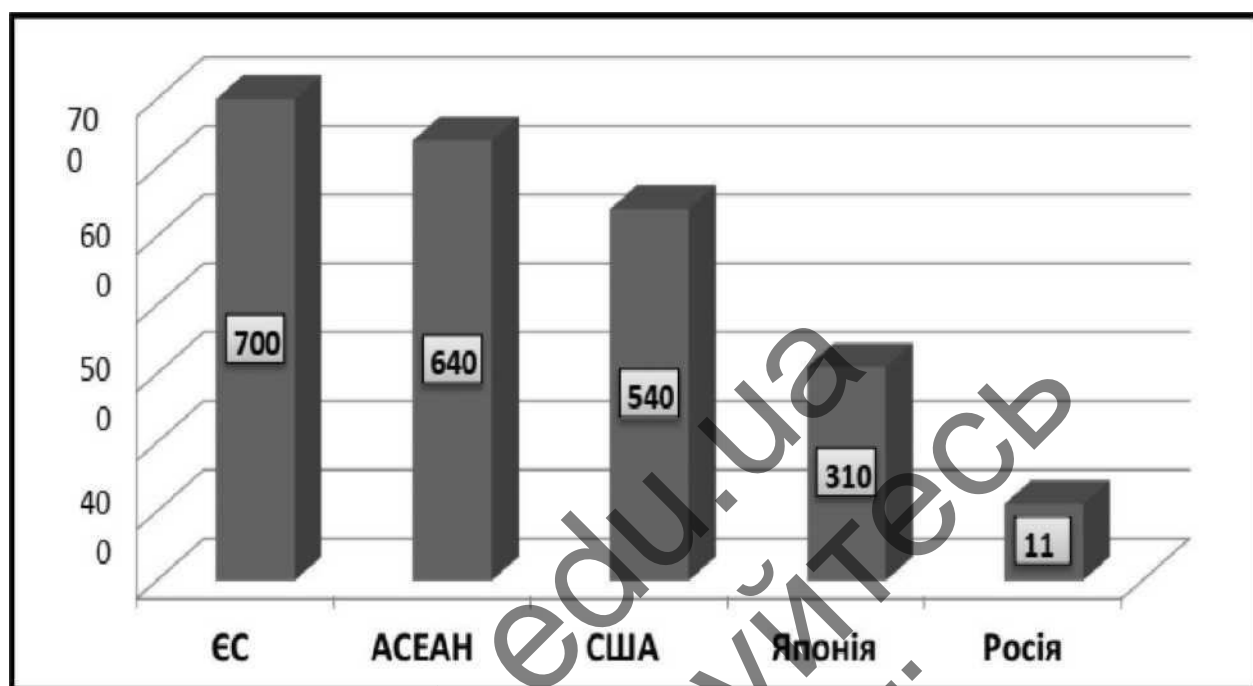

Рис. 2.3. Основні торговельні партнери КНР в 2019 році, (млрд. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Головного митного управління КНР

Основним імпортом Китаю є механічна та електрична продукція та високотехнологічна продукція. Країна також є одним із найбільших споживачів таких товарів, як сира нафта, залізна руда, мідь та алюміній [77].

Співробітництво між Україною та Китаєм у сфері зовнішньоекономічної діяльності розпочалося у 1990-х рр. Адже Україна як безпосередній і самостійний суб'єкт світового господарства вийшла в число потенційних партнерів КНР у 1992 р. За короткий проміжок часу, відносини між цими країнами розвивалися дуже швидко та ефективно. Однак Україна не єдина причина такої затримки початку двосторонньої співпраці. З кінця 1970-х рр. Китайська Народна Республіка розпочала процес відкриття зовнішньому світу, а економічне будівництво вступило в новий етап переходу до ринкової економіки [42, С. 17].

У середині ХХ століття розвиток КНР не характеризувався ринковою економікою в тому вигляді, в якому вона вже існувала, інтеграцією двох систем: планової та ринкової. Таким чином, система зовнішньоекономічного співробітництва, створена в КНР у 1978 р., складалася з таких основних елементів: бюджетне фінансування, механізми контролю та контролю, цінова специфіка, система розподілу, валютне регулювання та контроль [60, с 59].

Ця система зовнішньоекономічного співробітництва, яка базується на

адміністративному контролю з боку державної влади, призвела до поділу між внутрішнім і зовнішнім ринками, які відокремлені один від одного. Як і в СРСР, існувала велика різниця в ціні на один і той же товар на внутрішньому і зовнішньому ринках. Таким чином, така ситуація призвела до того, що наприкінці 1970-х років виробляти продукцію на експорт стало не вигідно, а сама структура зовнішньої торгівлі стала нераціональною [46, С. 99].

Все вищезазначене змусило керівництво КНР розпочати розробку та реалізацію реформ, які сприяли б перетворенню економіки країни на щось більше відповідне її гаслу «відкритості зовнішньому світу». Китайські вчені виділяють чотири етапи реформування: системи зовнішньоекономічного співробітництва країни.

1. Передача обмежених прав господарського самоврядування іноземним суб'єктам господарювання (1979-1987 рр.).

2. Перехід на систему виробничої відповідальності підприємств ЗЕД (1987-1993 рр.).

3. Перехід підприємств, які здійснюють господарську діяльність за кордоном, на трудові принципи відповідно до вимог ринкової економіки та правил міжнародної торгівлі (1994-2001 рр.).

4. Переведення вищевказаних підприємств на вимоги СОТ (з 2001 р.), [46, с.100].

У середині 20-го століття роль держави в регулюванні іноземного інвестування значно підвищилася, вжито заходів щодо вибіркового обмеження та заохочення галузевих, територіальних і технологічних структур, а також приведення національного законодавства до світових стандартів. Процес адаптації триває. У результаті, починаючи з другої половини 1980-х років, Китай зазнав переходу від кількісного збільшення іноземного капіталу через лібералізацію інвестиційного середовища до багатосторонньої системи, яка заохочує іноземні інвестиції, враховуючи якісні характеристики іноземного капіталу.

Початок 1990-х став для Китаю «золотим періодом» у залученні іноземного капіталу. У результаті вже в 1993 р. КНР посіла перше місце серед країн світу, що

розвиваються, і поступилося лише США за залученням іноземного капіталу. Збільшення обсягів інвестицій у цю країну пояснюється тим, що в країні панувала стабільність, наявність великого внутрішнього ринку, помірне економічне зростання та реформи [38, с. 35].

Завершальний етап реформування зовнішньоекономічної співпраці можна охарактеризувати через призму вступу Китаю до СОТ. Зрештою, у таких випадках діяльність суб'єктів СНТ буде реструктуризована відповідно до вимог СОТ. Слід зазначити, що саме в цей період Китай отримав серйозні поступки від організації через свій статус країни, що розвивається, і труднощі, пов'язані з переходом від планової економіки до ринкової. Проте вже в грудні 2001 р. Китай і Тайвань стали членами СОТ [62, С. 216].

Після вступу до СОТ Китай почав реалізацію іншої стратегії під назвою «Вихід». Це призвело до значного збільшення імпорту⁷ та експорту в країну за останнє десятиліття. Тож фактично виходить, що стрімке зростання внутрішнього виробництва призвело до зростання експорту китайської продукції, вивівши країну за цим показником у світові лідери. Завдяки низьким цінам на товари, кліматичним факторам і зниженню вартості робочої сили Китайська Народна Республіка поступово перетворювалася на «виробничу фабрику світу» [46, с. 98].

За рік вступу до СОТ Китай знизив середнє мито з 15,3% до 9,8%. За даними Міністерства комерції КНР, Китай відкрив для зовнішнього світу 104 сегменти ринку⁷ послуг, наблизившись до рівня розвинених країн (108). З 2001 по 2019 рік частка Китаю в світовому товарному експорті зросла з 2,4% до 12,8%, піднявшись за цим показником з 12-го на 1-ше місце в світі [64].

Рівень ВВП на душу населення в материковому Китаї за останні два десятиліття зріс з 800 доларів США до понад 10 000 доларів США. Посилення регіональних і глобальних лідерських позицій країни означає, що сфера цінової конкуренції на світовому ринку значно розшириться. Сьогодні він виходить за рамки трудомістких товарів у традиційних галузях промисловості, включаючи побутову та промислову електроніку, споживчі товари тривалого користування та промислове обладнання.

Таким чином, у світі поступово з'являються нові конкурентні виклики в міжнародних економічних відносинах, і встановлення взаємовигідних відносин є важливим завданням у контексті стратегічного розвитку кожної країни.

Щодо зародження процесу зовнішньоекономічної діяльності України як самостійної одиниці міжнародних відносин, слід зазначити, що торгівля між Китаєм та Україною з 1992 року характеризується значними підйомами та спадами, їх частотою та масштабом. Це дуже відрізняється від інших країн, які стали незалежними після розпаду Радянського Союзу.

З'ясування причин такої ситуації є передумовою подальшого ефективного розвитку економічного співробітництва між двома країнами. Це потребує вивчення історії розвитку торговельно-економічних відносин між ними (табл. 2.3).

Перший етап охоплює 1992-1997 роки. Після розпаду Радянського Союзу настав час встановити прямі двосторонні дипломатичні відносини між Китаєм та Україною як незалежними державами та розробити відповідні нормативно-правові акти в рамках прямих торгово-економічних відносин. У той час торгівля між двома країнами мала бартерний характер через низький рівень кредитування з українського боку. Основними товарами, імпортованими українськими підприємствами, були товари легкої промисловості та споживчі товари. Слід зазначити, що в цей період Китай мав суттєво негативне сальдо торгівлі з Україною, але навпаки, Україна експортувала до Китаю більше, ніж імпортувала.

Таблиця 2.3

Етапи розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та КНР

Етапи	Період (роки)	Форма співробітництва	Сфери співробітництва
Етап 1	1992-1997	Бартерна торгівля	Легка промисловість, верстатобудування
Етап 2	1998-1999	Човникова торгівля	Легка промисловість
Етап 3	2000-2003	Торгівля, СП	Легка промисловість, виробництво пластмаси і каучуку, хімічна промисловість, машинобудування, сільське господарство, поліграфія, телекомунікації, харчова промисловість, медицина
Етап 4	2004-2007	Торгівля, С П, пряме інвестування	Металургія, хімічна промисловість, машинобудування, сільське господарство, телекому-нікації, харчова промисловість, медицина, легка промисловість
Етап 5	2008 по сьогодні	Торгівля, С П, пряме інвестування	Хімічна промисловість, туризм, машинобудування, сільське господарство, телекомунікації, освіта, харчова промисловість, медицина, металургія, наука, авіація, космос, оборона тощо

Примітка. Складено автором за даними Гончарука А. З., Гобова Є. В., Кіктенко В. О., Коваль О. А., Кошовий С. А. Аудит зовнішньої політики: Україна-Китай. Дискусійна записка. / А. Гончарук *Н* Інститут світової політики. - К.: 2016. - С. 13-20.

4 січня 1992 року між Китаєм і Україною встановлено дипломатичні відносини, пріоритетним напрямком яких з самого початку є торгівля та економіка. Лідери двох країн постійно обмінювалися візитами та підписували послідовні угоди про співпрацю між урядами та іншими органами влади, закладаючи міцну правову основу для розвитку торговельно-економічної співпраці.

У січні 1992 року Китай і Україна заснували торговельні представництва, а 31 жовтня підписали угоду про створення організації торговельно- економічного співробітництва під назвою «Комітет з торговельно-економічного співробітництва» між урядами Китаю та України.

4 квітня 1994 р. у Києві відбулося перше засідання Комітету- з питань торговельно-економічного співробітництва між урядами Китаю та України.

Другий етап (1998-1999 рр.) ознаменувався різким скороченням обсягів торгівлі між КНР та Україною, спричиненим азіатською фінансовою кризою. За цей час торгівля між компаніями двох країн майже припинилася. І так звана «човникова торгівля» набула широкого розмаху. Численні потоки дрібних підприємців рушили в обидва кінці з валізами та сумками, наповненими різними товарами низької якості та відсутністю сертифікатів чи етикеток.

Третій етап охоплює період з 2000 по 2003 рік. У той час торгівля між Китаєм та Україною стабільно зростала завдяки відродженню української економіки та зростанню платоспроможності населення. Торговельно- економічні відносини між Китаєм та Україною нормалізуються, а негативне сальдо торгівлі скорочується.

Четвертий етап триватиме з 2004 по 2007 рік. У цей період всебічно розвиватиметься економічне співробітництво між Китаєм та Україною. Крім стрімкого збільшення імпорту та експорту, розвивається науково-технічне співробітництво, створення спільних підприємств, розширення багатостороннього економічного співробітництва [36, с.130].

П'ятий етап, з 2008 року по сьогоднішній день, суттєво розширив спектр взаємодоповнювальних товарів і послуг разом із швидким зростанням обсягів торгівлі. Окрім збільшення експорту в Україну традиційних китайських товарів, таких як споживчі товари, товари легкої промисловості та текстиль, останнім часом зросла частка продукції з високим науково-технічним потенціалом, особливо телекомунікаційного обладнання, побутової техніки та автомобілів, тут. Український експорт до Китаю в основному складається з хімікатів, металів, деревини, молочних продуктів тощо.

У 2011 році Китай і Україна встановили стратегічне партнерство та підписали угоди про реалізацію низки великих спільних проектів. Це значно збільшило обмін між двома країнами. Після початку кризи в Україні реалізація численних спільних проектів, торговельно-економічне співробітництво провалилися, двосторонній товарообіг скоротився. У геополітичному сенсі Китай є свідомим прихильником європейської інтеграції України і завжди визначав

Україну як «важливу країну Європи». Глава КНР привітав підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС та закликав Україну⁷ брати участь у розбудові «Нового економічного поясу - Великого Шовкового шляху», особистої ініціативи Голови КНР. .передбачив. Китай, Сі Цзіньпін. У разі успішної реалізації амбітного плану Китаю (до речі, в обхід Росії, який передбачав прямий вихід Китаю до Європи через Центральну Азію та Кавказ) Україна стане «першою європейською країною» і матиме принципово нове геополітичне положення, на Шовковому шляху».

Тому необхідно активно займатися співпрацею з Китаєм як одним із головних торговельних партнерів України, розширенням двосторонньої торгівлі та залученням китайських інвестицій в українську економіку, як це роблять сусідні країни, в тому числі європейські, китайської ініціативи «Один пояс, один раз».

2.2. Структура та динаміка торговельно-економічного співробітництва між Україною та Китаєм

Тому Китай першим увійде в економічну рецесію через поширення вірусу COVID-19, і його економічне зростання відбудеться в той час, коли інші країни все ще відчують негативні наслідки економічних обмежень. Перш за все, китайська влада демонструє свою рішучість відродити економіку, використовуючи перевірений підхід до національного регулювання економічних процесів у кризовий період (зниження вартості запозичень, податкові пільги).

Таким чином, у 2021 році економіка Китаю сильно зросте на 8,2% (1,9% у 2020 році). Країна могла б досягти такого прогресу за відсутності другої хвилі або якщо поширення коронавірусу в інших країнах не вплине на економічну ситуацію КНР. Прогнозується, що у 2022-2023 рр. Зростання становитиме в середньому 5,6% протягом Це відбувається на тлі подальшого зрушення економіки в бік споживчих витрат, виробництва в сторону надання послуг, і, якщо ризики не матеріалізуються, попит у більшості країн, що споживають китайські товари,

знизиться. Враховуючи великий обсяг взаємної торгівлі між Китаєм і країнами регіону, велика частина Азії виграє від посиленого економічного зростання Китаю[73].

Національне бюро статистики КНР оприлюднило економічні дані країни за третій квартал 2020 року. За офіційними даними, економіка Китаю зросла на 4,9%. Експерти кажуть, що Китай вийшов з історичної рецесії на початку 2020 року і зараз стабільно відновлюється. Зростання китайської економіки характеризується наступними факторами[77].

Як зазначає Bloomberg, наріжним каменем економічного відновлення Китаю є його агресивне стримування коронавірусу, яке дозволило заводам швидко відновити роботу та отримати вигоду від глобального попиту на медичне обладнання, рисове поле.

Імпульс відновлення виробництва допоміг експортерам захопити рекордну частку ринку за сім місяців до липня 2020 року.

Як глобальний фактор, пандемія COVID-19 не тільки змінила тенденцію розвитку світової економіки, але й загострила існуючі виробничі проблеми кожної країни, не розв'язавши їх, унеможливаючи впевнений рух вперед. Для України такими проблемами є структурні дисбаланси, особливо вузький внутрішній ринок для вітчизняних виробників, низька частка доданої вартості продукції та висока залежність від імпорту, особливо сировинного.

У 2019 році вперше в історії незалежної України Китай став великим торговим партнером, свідчать дані Національної служби статистики України. Проте багато запитань виникає щодо перспектив розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та Китаєм у зв'язку з пандемією COVID-19 та невизначеністю у відносинах між США та КНР.

Китай залишається і продовжує займати перше місце серед торговельних партнерів України, вперше перевищивши рекорд 2013 року (\$10,7 млрд). , [63].

Незважаючи на збіг обставин, торговельні зв'язки між двома країнами продовжують поглиблюватися і розширюватися. Таким чином, на розвиток двосторонніх торгових відносин у 2019 році значний вплив зробили президентські

та парламентські вибори та подальша зміна режиму в Україні. Українській стороні потрібен був час, щоб відновити інституції, відповідальні за розвиток співпраці з КНР. Це двостороння міжурядова комісія та парламентський орган дружби. Також змінилося керівництво посольства КНР в Україні та посольства України в КНР.

Проте, незважаючи на це, співпраця продовжує поглиблюватись, переважно на міжрегіональному рівні. На центральному рівні ми можемо чітко бачити динамічну тенденцію китайських підприємств у сферах інфраструктури, енергетики та сільського господарства. У результаті вдалося збільшити товарообіг між двома країнами майже на 30% [64].

На відміну від попередніх криз, у 2020 році український експорт був добре стійким до кризових подій. Це стало наслідком багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів. Зокрема, за останні роки зросла частка експорту продуктів харчування, попит на які залишається стабільним навіть під час кризи.

Зміцнення торгових зв'язків з Китаєм також зіграло важливу роль на тлі торговельного конфлікту з США. Минулого року Китай вперше в історії став другим за величиною торговим партнером України після ЄС і залишиться ним у 2020 році. Крім того, китайська економіка швидко одговталася від зростання після початку коронавірусної кризи.

Українські експортери швидко відреагували, перенаправивши частину своїх запасів на китайський ринок, компенсуючи зниження попиту на інших ринках.

Стійкість українського експорту покращується, але його конкурентоспроможність потребує зміцнення, особливо за рахунок збільшення частки високотехнологічної продукції.

Китайська Народна Республіка є найбільшим у світі населенням, другою економікою, третьою за величиною територією, другим за величиною привабленням іноземних інвестицій і першим експортером капіталу за кордон. Китай має велику вагу у світовій економіці, велику пропозицію робочої сили та мінеральних ресурсів, а також високі темпи економічного зростання[93].

Китайська Народна Республіка розглядає Україну' як авторитетну державу в Європі та СНД. Серед країн СНД Україна посідає третє місце за обсягом двосторонньої торгівлі з Китаєм. Протягом останніх шести років Китай був другим за величиною торговим партнером України після Росії. Однак у 2019 році ситуація змінилася і основним торговим партнером України став Китай. Україна приділяє пильну увагу розмірам китайського ринку та інвестиційним можливостям і сподівається на розширення двосторонньої торговельно-економічної співпраці [45, С. 98].

Двостороння торгівля між Україною та Китаєм має значні перспективи розвитку завдяки ефективній зовнішньоекономічній політиці та раціональному використанню потенційних ресурсів двостороннього співробітництва.

Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою регулюється Угодою про торговельно-економічне співробітництво між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки (1992 р.). Внутрішні наради щодо стягнення мита, податків та інших питань, що стосуються імпорту та експорту' товарів між двома країнами[21].

Починаючи з 1992 року торгівля між Китаєм та Україною характеризується значними підйомами та спадами, частота та масштаби яких значно відрізняються від інших пострадянських незалежних країн. У 2011 році Китай і Україна встановили стратегічне партнерство та підписали угоди про реалізацію низки великих спільних проєктів. Це призвело до значного зростання обміну між двома країнами, досягнувши максимуму в 11,12 млрд. дол. США в 2013 р. Після початку кризи в Україні низку спільних проєктів торговельно-економічного співробітництва не вдалося реалізувати, двосторонній товарообіг знову скоротився [57, С. 84].

Обсяг товарообігу між Україною та КНР у 2019 році склав \$12 888 млн. У США він зріс на 21,8% або на 2798 млн дол. США порівняно з 2018 роком. При цьому експорт товарів і послуг досяг \$3,613 млрд. Сполучені Штати на 63,8% більше, ніж у попередньому році, з вартістю імпорту в 9,2 мільярда доларів. У США продажі зросли на 16% порівняно з попереднім роком. Від'ємне сальдо

торгового балансу України становить 5,662 млрд доларів. США [63], (табл. 2.4).

За підсумками 9 місяців 2020 року Китай став найбільшим торговим партнером України. Частка Китаю в зовнішній торгівлі України (експорт та імпорт товарів і послуг) склала 12,9% (\$10,67 млрд), повідомляє Держстат України за підсумками 9 місяців 2020 року. Результати за перше півріччя 2020 року показують, що рівень участі в першому кварталі становив 10,9% порівняно з 12,5%. При цьому експорт товарів і послуг досяг \$4,814 млрд. Імпорт зі Сполучених Штатів зріс на 86,1% у річному обчисленні до 5,793 мільярда доларів. У США продажі знизилися на 12,4% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Від'ємне сальдо торгівлі України за дев'ять місяців 2020 року становить \$750 млн. США [63].

Другим найбільшим торговим партнером є Польща. Експорт товарів до країни склав 2,33 млрд дол. США знизився на 8%. Імпорт впав на 4,4% до 2,87 млрд доларів. Загалом експорт товарів з України до країн Євросоюзу за дев'ять місяців 2020 року впав на 16,3% до \$13,06 млрд. Імпорт товарів із США та країн ЄС впав на 10,5% до \$16,44 млрд. Загалом на країни ЄС припадає 40,7% зовнішньої торгівлі України [63].

За підсумками дев'яти місяців 2020 року більшість українського експорту⁷ склали зернові культури, чорні метали та жири та олії.

Загальний зовнішньоторговельний оборот України (імпорт та експорт товарів і послуг) за дев'ять місяців 2020 року становив 84 835,8 млрд доларів. Український експорт товарів і послуг становив 42,196 млрд доларів. Сполучені Штати імпортували 41,665 мільярда доларів, що на 6,5% менше, ніж за аналогічний період 2019 року, на 15,5% менше в США. Позитивне сальдо становило 530,8 млн дол. США (мінус 4 199,2 млн доларів США за 9 місяців 2019 року). Україна вперше за довгий час зберегла позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу кварталом раніше [63].

Таблиця 2.4

Динаміка основних характеристик двосторонньої торгівлі між Україною та КНР

в 2001-2020рр.

Рік	Експорт, млрд дол. США	Імпорт, млрд дат. США	ЭТО, млрд дат. США	Сальдо, млрд дат. США	Коефіцієнт покриття Експорту імпортом
2001	0,48	0,2	0,68	0,29	2,48
2002	0,67	0,26	0,93	0,41	2,58
2003	1	0,52	1,52	0,48	1,93
2004	0,82	0,74	1,56	0,08	1,11
2005	0,71	1,81	2,52	-1,1	0,39
2006	0,54	2,31	2,85	-1,77	0,24
2007	0,43	3,31	3,74	-2,88	0,13
2008	0,55	5,6	6,15	-5,05	0,1
2009	1,43	2,73	4,17	-1,3	0,52
2010	1,32	4,76	6,08	-3,38	0,28
2011	2,18	6,27	8,45	-4,09	0,35
2012	1,71	7,9	9,68	-6,12	0,22
2013	2,73	7,903	10,63	-5,18	0,35
2014	2,67	5,41	8,08	-2,73	0,49
2015	2,4	3,77	6,17	-1,37	0,64
2016	1,9	4,7	6,7	-2,86	0,4
2017	2,04	5,65	7,69	-3,61	0,36
2018	2,305	7,788	10,09	-5,483	0,30
2019	3,613	9,275	12,888	-5,662	0,39
2020	4,814	5,793	10,607	-0,979	0,83

Примітка. Складено автором за даними Державної служби статистики України.

Китай допоміг Україні скоротити дефіцит зовнішньої торгівлі в 2,5 рази. З січня по вересень 2020 року дефіцит зовнішньої торгівлі України становив \$2944 млн. Це в 2,5 рази перевищує дефіцит за аналогічний період минулого року (7,24 млрд доларів США). Товарний експорт України за цей період впав на 5,6% до 35,01 млрд доларів США, а імпорт впав на 14,3% до 37,962 млрд дол. США [63].

За даними Держстату, торговельний баланс України в 2019 році склав дефіцит у 3,633 мільярда доларів. Це в 1,7 рази більше дефіциту⁷ 2018 року⁷. У тому числі дефіцит зовнішньої торгівлі товарами в 2019 році зріс на 8,8% до \$10 723 млн. США [63].

Торговельний баланс України за січень-вересень 2020 року склався з додатним 530,8 млн доларів. За аналогічний період 2019 року Сполучені Штати зафіксували дефіциту розмірі 4199 мільйонів доларів. США [63].

Основними групами товарів, які Україна експортувала з початку року, є чорні метали (\$32,5 млрд), зернові (\$29,2 млрд) і олії та жири (\$17,5 млрд). Україна імпортує нафтопродукти (\$42 млрд), продукцію машинобудування (\$20,9 млрд), електроніку (\$19,1 млрд) [63].

Торгівля з Китаєм залишається стратегічно важливим напрямком для України. Проте з 2004 року спостерігається посилення тенденції до негативного сальдо торгівлі між Україною та КНР. Водночас у торгових відносинах спостерігається великий дисбаланс між обсягами експорту та імпорту⁷. З 2001 по 2019 рік український експорт товарів і послуг до Китаю становив від \$500 млн до 3,6 млрд. дол. У Сполучених Штатах відповідний китайський імпорт склав 8 мільярдів доларів. США (7,93 млрд доларів у 2013 році, 7,788 мільярдів доларів у 2018 році). У 2019 році імпорт з Китаю в Україну⁷ склав 9,275 млрд. дол.

Проте в умовах пандемії COVID-19 експорт товарів і послуг з України до КНР склав \$4,814 млрд. США, збільшившись у річному обчисленні на 86,1%, а від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі України за дев'ять місяців 2020 року залишилося на рівні 750 млн доларів. США відповідно до показника 2005 р. (рис. 2.4) [63].

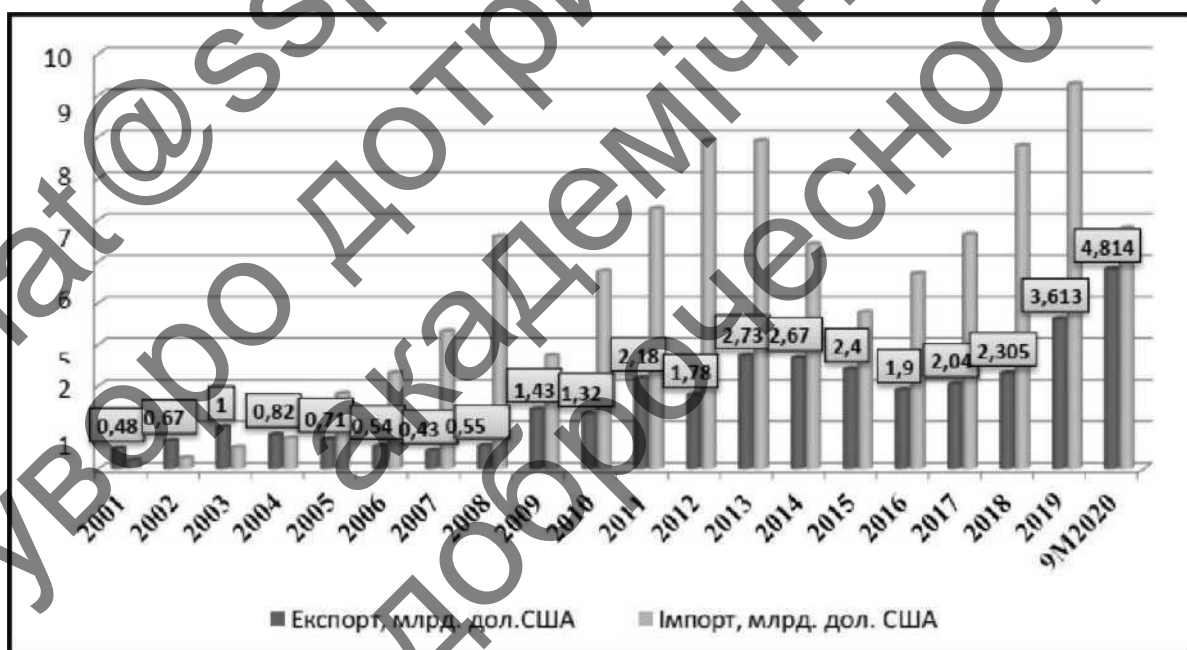

Рис. 2.4. Динаміка українсько-китайської двосторонньої торгівлі в період 2001-2020рр., (млрд. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Тенденція до зростання негативного сальдо торгівлі між Україною та КНР зумовлена наступними причинами.

Перший - це товарна структура українського експорту, на вартість якого впливає кон'юнктура світового товарного ринку.

По-друге, наявність бар'єрів для входу на китайський ринок (гостра

конкуренція на внутрішньому ринку, кількісні та якісні обмеження).

По-третє, низька активність українських компаній на міжнародних виставках і ярмарках щодо просування своєї продукції [32, с.9].

Експорт з України до Китаю — це переважно сировина (руди, зерно, нафта), а імпорт — технічний (напівпровідники, телефони, автоматичні комп'ютери). Тому 94,1% експорту до Китаю становить сировина і 5,6% — готова продукція, залізна руда і концентрати - 30%, кукурудза - 22%, олія і насіння соняшнику - 15%, турбореактивний двигун - 8%, макуха - 6%.

За підсумками 2019 року частка п'яти основних товарів в українському експорті до Китаю становить 81%, зокрема: залізна руда і концентрати - 30%; кукурудза - 22%, олія і насіння соняшнику - 15%, турбореактивний двигун - 8%, макуха - 6% [63].

З 2014 по 2019 рік вартість експорту залізної руди та концентрату падала в середньому на 17% на рік, тоді як вартість експорту кукурудзи зросла на 17%. Зазначимо, що в 2019 році 62% загального імпорту кукурудзи Китаєм і 58% соняшникової олії було забезпечено українськими експортерами.

У 2019 році найбільші частки у структурі виробництва імпорту становили: напівпровідники та смартфони - по 8%. Комп'ютер - 5%; плоский прокат - 3% Пестициди - 2%. У період з 2015 по 2019 рік імпорт напівпровідників (діодів, транзисторів, фоточутливих напівпровідників) щороку в середньому збільшувався майже вдвічі. У 2019 році 94% українського імпорту напівпровідників покривали китайські експортери [63].

Між Китаєм та Україною встановлено рівноправне та взаємовигідне партнерство. Китай залишається найбільшим торговим партнером України

Азія Темпи зростання товарообігу між Китаєм та Україною з 2001 року демонструють позитивні зрушення в річному обчисленні в бік ефективного розвитку імпортно-експортних відносин. Якщо зовнішньоторговельний оборот у 2001 р. становив 680 млн. дол. У США він уже сягнув 12,888 млрд. дол. у 2019 році. Згідно з прогнозними даними Держстату, обсяг торгівлі між Києвом і Пекіном у 2020 році може скласти понад 13 мільярдів доларів. Україна має

щонайменше два шляхи подальшого збільшення товарообігу. Вигідне географічне розташування та відносно дешева робоча сила [63] (рис. 2.5.).

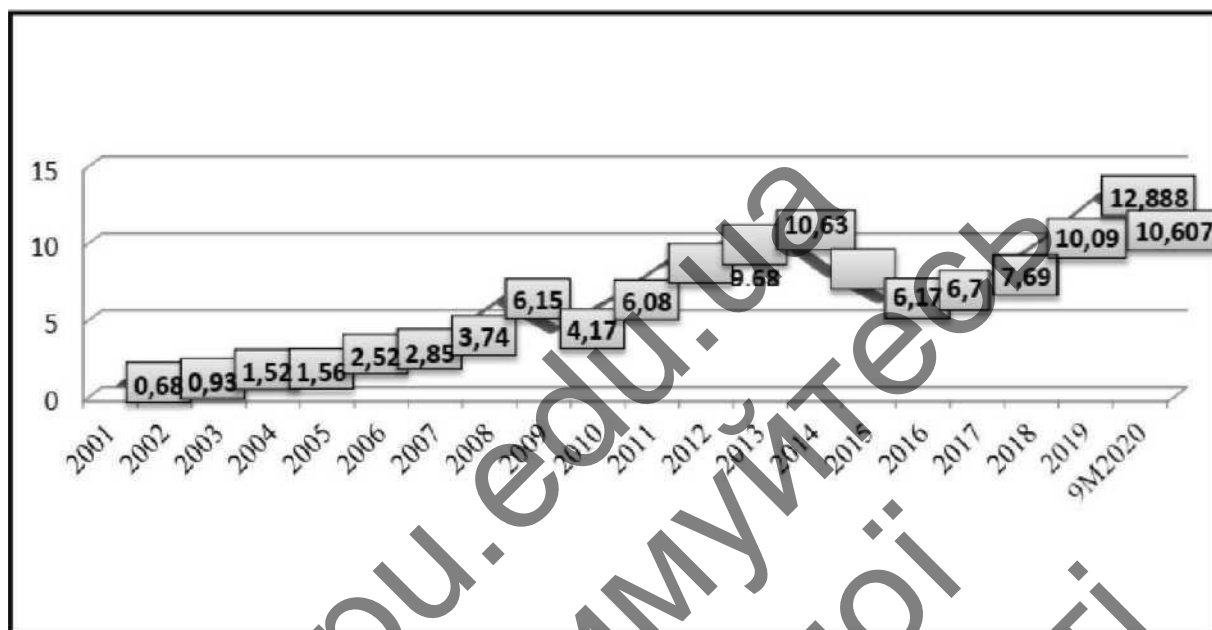

Рис. 2.5. Зовнішньоторговельний оборот між Україною та КНР в 2001 -2020рр., (млрд. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Між 2009 і 2013 роками спостерігалася чітка тенденція постійного зростання обсягів торгівлі між двома країнами, причому зовнішньоторговельний оборот почав різко падати з 10,63 млрд доларів США після подій Майдану. 6,17 мільярдів доларів США у 2013 році. Сполучені Штати 2015 Після 2016 року ситуація стабілізувалася і торгівля між Китаєм та Україною почала відновлюватися [63].

Озираючись на торгові відносини між Україною та Китаєм, слід зазначити, що період з 1995 по 2004 рік мав позитивний баланс. Однак у структурі українського експорту до Китаю переважала продукція з низькою доданою вартістю та низькотехнологічна: сировина та металобрухт. А з 2005 року і до сьогодні сальдо зовнішньоторговельних відносин між Україною та Китайською Народною Республікою є негативним. Пік високотехнологічного експорту України до Китаю припав на 2007 рік - телекомунікаційне обладнання, машинобудівна продукція, літаки, запчастини [63].

Максимальне негативне сальдо за період 2001-2020 рр. Товарообіг України з Китаєм у 2012 році досяг \$6,12 млрд. З 2005 по 2019 рік він становив від 1,1 до 6,12. Слід зазначити, що лише за три роки (2005, 2009, 2015) від'ємне сальдо

зовнішньоторговельних відносин між Україною та КНР становило менше 2 млрд дол. У 2008, 2013, 2018 і 2019 роках він перевищив 5 мільярдів доларів. США (5,05, 5,18 і 5,483, 5,662 відповідно) (рис. 2.6) [63].

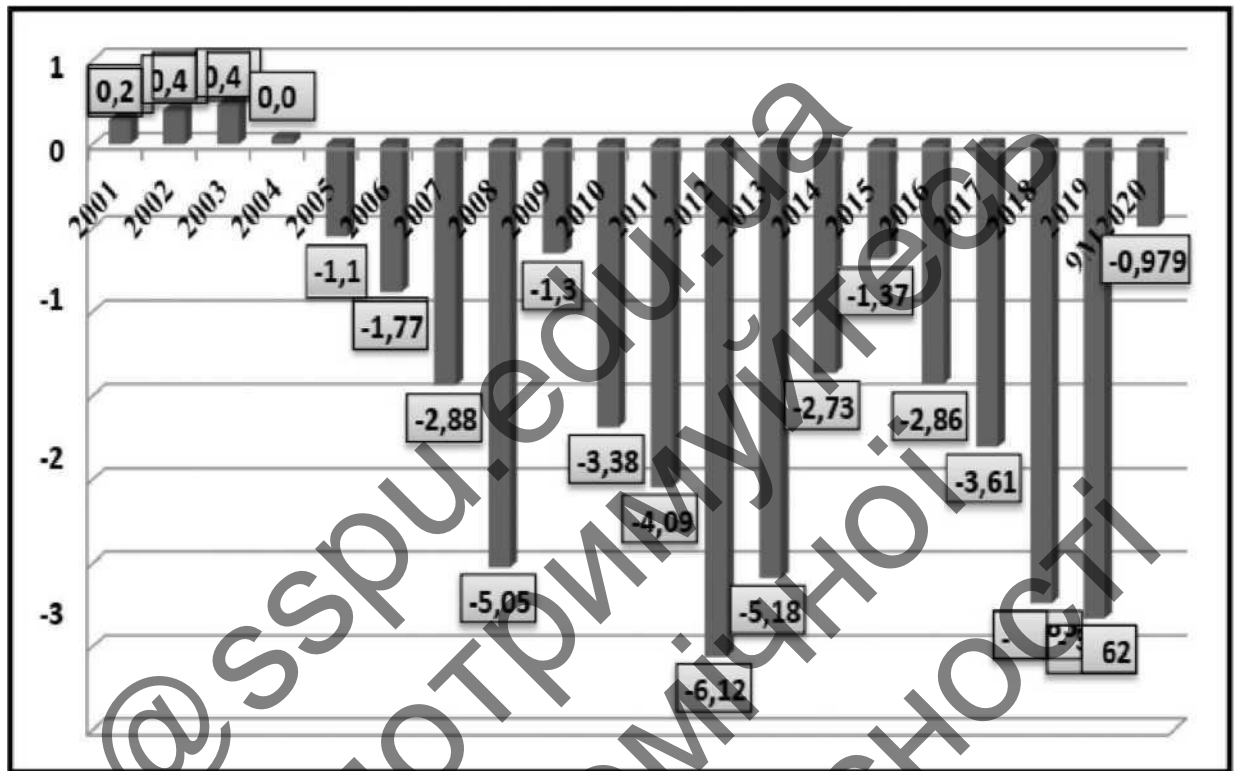

Рис. 2.6. Сальдо зовнішньоторговельного балансу України та КНР

Проте частка України в структурі торгівлі РПЦ є незначною і становить 1% зовнішньоторговельного обороту. Це зумовлює негативне сальдо торгівлі між Україною та КНР. Китай був найбільшим торговим партнером України в 2019 і 2020 роках, а Україна є 56-м за величиною торговим партнером Китаю, але очікується, що товарообіг між двома країнами зросте до 20 мільярдів доларів. Цього вже можна досягти в найближчі кілька років.

Аналіз динаміки основних показників двосторонньої торгівлі України з Китаєм (табл. 2.1), зокрема: обсяг імпорту та експорту⁷ товарів та торговельний баланс, показник зовнішньоторговельного обороту що криття імпорту експортом свідчить про нестабільність торгівлі, переважання імпорту⁷ над експортом;

З 2005 року покриття імпорту⁷ експортом було нижче 1 (2018 - 0,3, 2019 — 0,39, 2020 - 0,83) і перевищувало позначку 0,52 лише у 2009, 2015 та 2020 роках, тобто 0,6. 0,83 кожна, зовнішньоторговельний баланс є від'ємним, що не

відповідає порозу⁷ зовнішньоекономічної безпеки держави (рис. 2.7 [63])

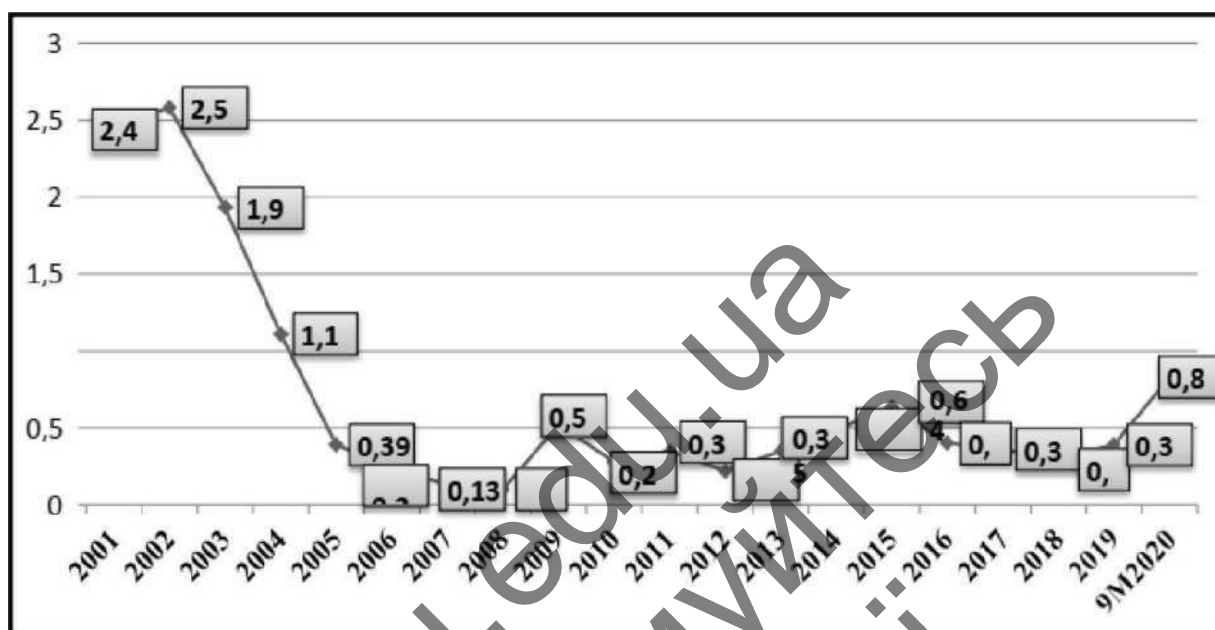

Рис. 2.7. Коефіцієнт покриття експортом імпорту України та КНР

Максимальні коефіцієнти покриття імпорту⁷ та експорту⁷ для України та Китаю становили лише 2,48 та 2,58 у 2001 та 2002 роках відповідно, а мінімальні значення становили 0,13-0,1 у 2007 та 2008 роках відповідно. У 2019 році Україна та КНР мали коефіцієнт покриття імпорту експортом 0,39, що відповідає показнику 2016 року [63]. Відповідно до «Української експортної стратегії 2017-2021», Китайська Народна Республіка посідає лідерство в ТОП- 20 ринків експорту української продукції. Крім того, до 10 найбільших торгових партнерів України у 2019 році увійшли Росія, Німеччина, Польща, Білорусь, Туреччина, Італія, США, Угорщина та Нідерланди.

Найбільше Україна імпортувала за дев'ять місяців 2020 року: Китай - 5,8 млрд. дол., Німеччина - 3,7 млрд дол. Україна зафіксувала найбільший обсяг експорту до Китаю за дев'ять місяців 2020 року на 4,8 мільярда доларів. США, Польща - від 2,3 млрд дол. США, Росія - 2 млрд дол.

У трійку лідерів експорту з України за дев'ять місяців 2020 року увійшли зернові на 6,8 млрд доларів. США, Чорні метали - від 5,8 млрд дол. США, соняшникова олія - 4 млрд дол.

За 9 місяців 2020 року найбільше імпорту в Україну становили мінеральне паливо, нафта та продукти її перегонки на 5,7 млрд доларів. США, машини,

обладнання, техніка - 4,3 млрд дол. США, Фонд наземного транспорту - 3,8 млрд дол. США. За підсумками 2021 р. найбільшим торговим партнером залишається Китай, на частку якого припадає 14,5% від загального обсягу. На другому місці - Польща з часткою 8,2%, а на третьому - Росія з часткою 7,4% (див. табл. 2.6) [63]

Таблиця 2.6

№	Країна	Імпорт України, млрд. дол. США	Частка від загального обсягу, %	№	Країна	Експорт України, млрд. дол. США	Частка від загального обсягу, %
1.	Китай	5,8	15,3	1.	Китай	4,8	13,7
2.	Німеччина	3,7	9,7	2.	Польща	2,3	6,6
3.	Росія	3,4	9	3.	Росія	2	5,7
	Всього	38	100		Всього	35,1	100

Основні торговельні партнери України за 2021 рік

Примітка. Складено автором за даними Державної служби статистики України.

Згідно з даними Національної служби статистики України, у структурі експорту з України до Китаю у 2021 році переважали поставки руди, шлаку та золи (32,8%). Зерно (23,9%); Жири та олії тваринного або рослинного походження (20,6%); Залишки та відходи харчової промисловості (7,6%);

Ядерні реактори, котли та машини (4,9%); Деревина та вироби з деревини (3%) чорні метали (2,9%) та інші товари (4,3%) [63].

Імпорт китайських товарів в Україну за 9 місяців 2020 року представлений такими групами: електромеханічний (34,6%). Котли, машини (16,8%); пластмаси, полімерні матеріали (3,8%); наземний транспорт, крім залізничного (3,4%); іграшки (3%); взуття (2,9%); (2,5%); чорні метали (2,4%) гума, каучук (2,1%), меблі (2,1%) та інші товари (11,6%) [63].

На відміну від українського середньо- та низькотехнологічного експорту, імпорт із Китаю є переважно високотехнологічним і становить близько 50% від загального обсягу.

Високотехнологічна продукція відіграє важливу роль у розвитку

національної економіки та її зростанні, забезпечуючи конкурентні переваги країни на міжнародному ринку. В умовах переорієнтації української економіки все частіше говорять про скорочення зовнішньоторговельних операцій із сировиною та зосередження на експорті високотехнологічної продукції. Такі тенденції сприятимуть збільшенню експортного потенціалу України та забезпечать інноваційну модель розвитку національної економіки.

Таким чином, за технічною складовою торгівлі з КНР Україна є експортером насамперед сировини з низькою доданою вартістю та імпортером технологічної готової продукції з відносно високою доданою вартістю, переважно товарів народного споживання.

Торгівля послугами за 9 місяців 2020 року: український експорт послуг до Китаю склав \$19 921,3 тис. Імпорт китайських послуг до США та України склав 70 143,5 тис. дол. Від'ємне сальдо української торгівлі послугами досягло 50222,1 тис. дол. США [63].

У структурі експорту послуг з України до Китаю у 2021 році переважали: Транспортні послуги (56,2%), ділові послуги (25,7%), будівельні послуги (9,1%), послуги, пов'язані з подорожами (5%), послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні послуги (2,4%) (рис. 2.8).

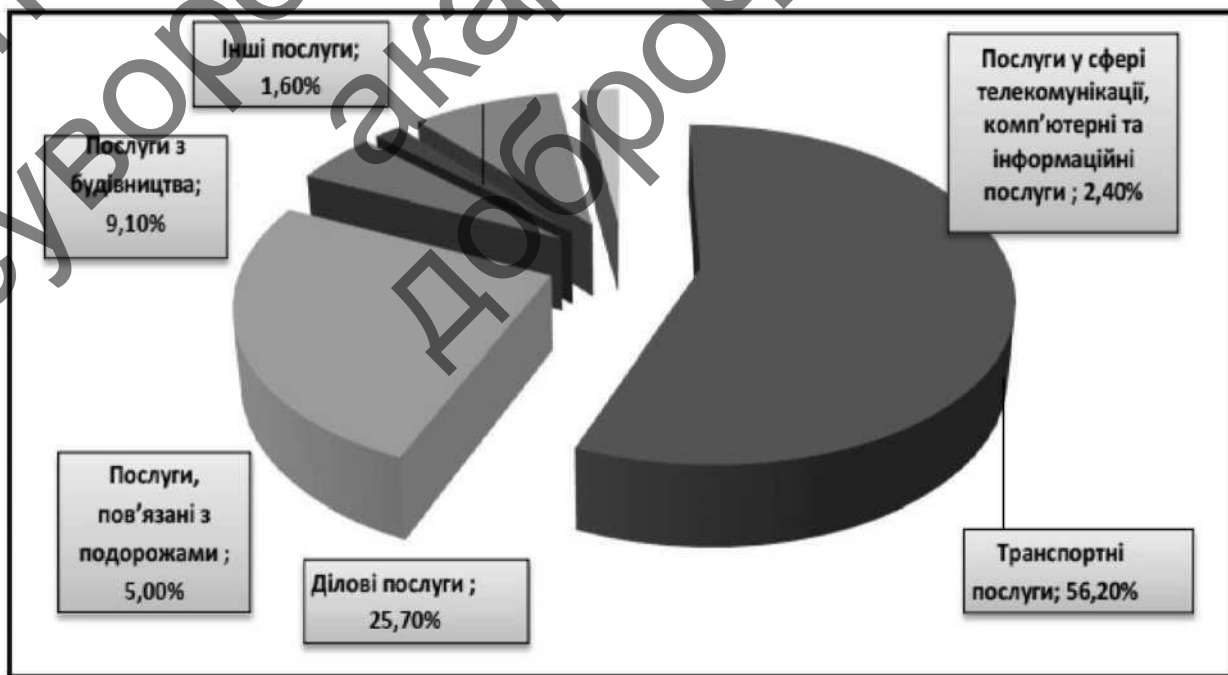

Рис. 2.8. Структура українського експорту послуг до КНР 2021 року, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

У структурі імпорту послуг з Китаю у 2021 р. переважали послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю (49,5%), ділові послуги (24,2%); транспортні послуги (12,2%); послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні послуги (9,4%); будівельні послуги (2,4%); послуги, пов'язані з подорожами (0,9%). Доведено, що структура зовнішньої торгівлі республіки за досліджуваний період зазнала значних якісних змін. Вирішальним досягненням останніх років стало збільшення частки готової продукції в загальному експорті до 95%, головним чином машин і обладнання до 50%. Країна пройшла шлях від маргінального гравця у світовій торгівлі до однієї з абсолютно найважливіших торгових націй [59, с. 56].

Китай став світовим лідером з експорту машин і обладнання, у тому числі високотехнологічного та прогресивного. Високим показником, якого досягла країна, є частка продукції машинобудування в структурі імпорту - 43%. Тому Україні слід покладатися на Китай як на стратегічного міжнародного політичного та торговельного партнера на наступне десятиліття для зміцнення своєї політичної та економічної позиції у світі. Правильне розміщення сил може призвести до: а) стримування подальших нападів Росії; б) комерційні контакти посилять вагу України. Україна є воротами Китаю в Європу⁷.

2.3. Оцінка інвестиційної привабливості України для КНР

Швидке поширення нового коронавірусу загрожує економічній і фінансовій системам через глобальні кризи, такі як падіння фондових індексів, відтік інвесторів із країн, що розвиваються, падіння попиту на світових товарних біржах і нафтова війна, тут. України. Проте нинішня складна ситуація залишає можливість вийти з кризи з мінімальними втратами та відкриває можливості для подальшого розвитку.

За нинішніх обставин Китай має найбільший у світі інвестиційний потенціал, а також є найбільш очікуваним глобальним інвестором у найближчі роки. Китай є прикладом багатьох країн, що розвиваються. Завдяки реалізації

урядової ініціативи «Один пояс, один шлях» інші країни отримують можливість запозичити досвід Китаю в реалізації зовнішньої політики, спрямованої на мир і сталий розвиток.

Успішні реформи та зростання інвестиційної привабливості нового економічного лідера Китаю створили якісно нову ситуацію у розвитку всієї світової системи. Але пандемія коронавірусу внесла певні корективи і дала Комуністичній партії Китаю можливість продемонструвати свою владу в країні, обмежила пересування людей всередині країни. Сьогодні існують серйозні побоювання, що Китай вийде з епідемії з більшою суворою та авторитарною диктатурою. Лідери Китаю можуть прагнути знищити те, що залишилося від обмеженого особистого простору країни, і розширити систему «цифрових диктатур».

Економіка Китаю демонструє ознаки нормалізації після різкого уповільнення, спричиненого пандемією коронавірусу, повідомляє Reuters. У той же час її подальше відновлення все ще таїть серйозні ризики. Пекін виділив 1,3 трильйона юанів, або \$183,7 мільярда, на боротьбу з COVID-19. США (1,2% ВВП).

Але швидке відновлення Китаю (який може стати єдиним двигуном глобального зростання протягом тривалого часу, якщо зможе запобігти другій хвилі епідемії) може змінити ситуацію. Епідемія загрожує не лише здоров'ю людей у всьому світі, а й також світова економіка. Глобальне поширення нового коронавірусу досить налякало інвесторів.

Україна є повноправним учасником глобалізаційного процесу, виклики якого формують перед нею завдання щодо пошуку нових джерел конкурентоспроможності та створення нових відносин з країнами, у взаємодії з якими Україна могла б прискорити модернізацію національної економіки. Серед ключових стратегічних партнерів України на рівні країн-глобальних гравців - Китай [27, с.21].

Підписання українською стороною Плану дій у межах Ініціативи «Один пояс, один шлях» призвело до зростання економічного та інвестиційного інтересів

до енергетичних, інфраструктурних, фінансових об'єктів в Україні. Проте частка китайських інвестицій є незначною.

Двостороннє інвестиційне співробітництво поки що не відповідає можливостям Китаю і потребам України. За даними Державної служби статистики України, на початок 2019 року сукупний обсяг прямих китайських інвестицій в акціонерний капітал України становив 33,6 млн. дол. США (0,1% обсягу накопичених прямих іноземних інвестицій в Україну). Інвестиції в акціонерний капітал з України в китайську економіку становили 0,6 млн. дол. США (0,09% обсягу прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал). Понад 40% сконцентровано переважно в переробній промисловості [63].

За даними Державної служби статистики України в економіку України в 2019 році залучено 18,22 млн. дол. США інвестицій з Китаю. Найбільший обсяг ПП спрямований на сільське, лісове та рибне господарства; промисловість; оптову та роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів тощо. А обсяг інвестицій з України в економіку Китаю становив 0,61 млн. дол. США та спрямований до підприємств промисловості; сфер професійної, наукової та технічної діяльності; сільського, лісового та рибного господарства.

Станом на 01.01.2020 року, в економіку України залучено 40,0 млн. дол. США інвестицій з Китаю. Обсяг інвестицій з України в економіку Китаю склав 0,6 млн. дол. США [63], Китай значно домінує у сфері інвестиційного співробітництва з Україною. Частка іноземних інвестицій у економіку України є порівняно незначною і за 2008- 2020рр. коливається навколо позначки 0,03 - 0,1 %. Натомість частка українських інвестицій в економіку Китаю у 2008- 2020рр. складала всього 0,01 %. Така динаміка обумовлюється нижчою інвестиційною активністю України порівняно з Китаєм. Також, інвестиції Китаю в Україні перевищували інвестиції України в Китаї в 15-20 разів (у 2019- 2020рр. році аж у 60 разів). Переважна кількість китайських інвестицій спрямовувалась на отримання контролю над родовищами українських природних ресурсів.

Хоча Китай не відіграє ролі основного джерела інвестицій в Україну, українська сторона покладає великі надії на китайські інвестиції. Принцип

«використання інвестицій як торгового стимулу» є новою ідеєю для розвитку торговельно-економічної співпраці з Китаєм, спрямованої на зменшення негативного сальдо. Фінансування Китаю не є проблемою. Справа в тому, що сторони повинні знайти відповідний проект. Ма Кай, тодішній віце-голова Держради КНР і голова відділу Китаю Комітету зі співробітництва між урядами Китаю та України, сказав, що якби Україна реагувала на потреби ринку, китайські інвестиції в Україні становлять 7 млрд дол. Станом на 1 січня 2020 року на промисловість припадає найбільша частка прямих інвестицій Китаю в галузеву структуру - 33,1%, особливо переробної - 30,6%, добувної - 1,8%. Професійна та науково-технічна діяльність - 24,3% та сільське господарство - 19,9% [63] (рис. 2.9).

fizmat@sspi.edu.ua
Суворо дотримуйтесь
академічної
доброчесності

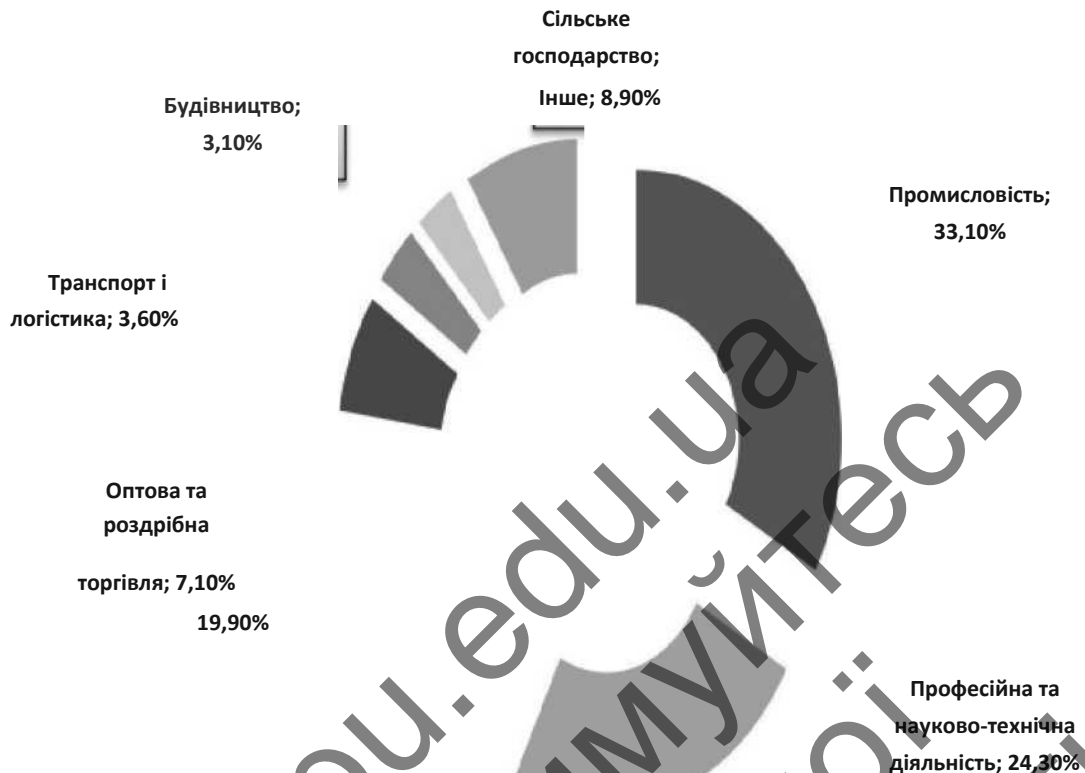

Рис. 2.9.

Галузева структура китайських прямих інвестицій в акціонерний капітал України на 01.01.2020р. (млн. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

У зв'язку зі збільшенням кількості китайських проектів в Україні зростає і частка інвестицій у професійну та науково-технічну діяльність. Станом на початок 2021 року інвестиції з Китаю отримували 1162 компанії, свідчать дані Державної служби статистики України. Це більше 1% від усіх компаній України.

Китай зберігає присутність в Україні через будівельні контракти. За даними American Enterprise Institute і Heritage Foundation, з 2008 по 2020 рік Китай підписав контракти на будівництво на суму 8,2 мільярда доларів. 5 мільярдів доларів США, особливо в енергетичному секторі. Транспортна галузь США - 2 млрд дол. США (табл. 2.7). У рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» підписано контракт на 1,5 мільярда доларів.

Таблиця 2.7
Китайські контракти на будівництво в Україні

Рік	Китайська компанія	Сектор	У межах ініціативи «Один пояс, один шлях»	Вартість, млн дол. США
2008	Sinoma	Нерухомість ICT	Ні	210
2011	Sinomach	Транспорт	Ні	2 370
2011	Sinomach	Сільське господарство	Ні	250
2011	Sinomach	Енергетика	Ні	1 160
2011	Sinomach	Енергетика	Ні	1 500
2011	Sinohydro	Енергетика	Ні	1 440
2013	Minmetals	Металургія	Ні	250
2017	Xinjiang Communications Construction	Транспорт	Так	100
2018	Sinomach	Енергетика	Так	210
2018	Xinjiang Beiken Energy Engineering	Енергетика	Так	120
2018	China Energy Engineering	Енергетика	Так	250
2018	Power Construction Corp	Енергетика	Так	340
Усього				8 200

Примітка. Складено автором за даними Дроботюк О.В. Українсько-китайське економічне співробітництво: підсумки 2010-2018 рр./ О.В. Дроботюк // Китаєзнавчі дослідження. - К.: 2019. - Вип. 4. - С. 13.

У період з 2015 по 2019 рік український ринок М&А заклав три угоди між китайськими та українськими компаніями в енергетичному, металургійному та банківському секторах. Йдеться про закупівлю сонячних електростанцій «East Solar» і «Neptune Solar» (обидві в Миколаївській), "Даниська СЕС-1",

«Дануйська СЕС-2», «Франко Солар», «Франко Ліві», «Приозерна-1», «Приозерна-2», «Лиманська енергія 1», «Лиманська енергія 2» (усі Одеські області); в Австралії та Гані. Придбання Consolidated Minerals, гірничодобувної

компанії з активами. Придбати 99,99% акцій Українського банку реконструкції та розвитку (табл. 2.8).

Ще дві угоди знаходяться на стадії переговорів з АМКУ. Більше 50% телекомунікаційної компанії UNTC і 50% Мотор Січ.

Таблиця 2.8

Угоди злиття та поглинання 2015-2019 рр.

Рік	Об'єкт	Частка	Покупець	Продавець	Сектор	Вартість, дол. США	Стан угоди
2015	Сонячні станції	100	CNBM International	Active Solar	Енергетика	185 млн	Закрита
2016	Consolidated Minerals	100	China Tian Yuan Manganese	Генна дій Боголюбов	Металургія	NZA	Закрита
2017	Фондова біржа ПФТС	>25	Bohai Commodity Exchange Co.	Ltd Dragon Capital	Фінанси	N7A	У процесі
2017	Український банк реконструкції та розвитку	99.99	Bohai Commodity Exchange Co. Ltd	Фонд Держмайна	Банки	3 млн	Закрита
2018	ТОВ «Українські новітні комунікації»	>50	Prosar (Xinpei)	Concorde Capital	Телекомунікації	N/A	У процесі
2019	Мотор Січ	>50	Skuzon и Xinpei Group	В'ячеслав Богуслаев	Машинобудування	N/A	У процесі

Примітка. Складено автором та даними Дроботюк О.В. Українсько-китайське економічне співробітництво: підсумки 2010-2018 рр. / О.В. Дроботюк // Китаєзнавчі дослідження. - К.: 2019.-Вил. 4.-С. 13-14.

Статистичні дані свідчать, що інвестиційний потенціал використовується недостатньо. Це пов'язано з кількома факторами низької інвестиційної активності. Найбільш суттєвими негативними наслідками є корупція, податковий тиск, нестабільна та надмірно зарегульована, нечітка правова система та нестабільне політичне та економічне середовище. Проте факторами, які позитивно впливають на інвестиційну привабливість України, є її геополітичне положення, дешева та працездатна робоча сила та низька вартість ресурсів.

У липні 2019 р. український президент провів зустріч з китайськими

інвесторами, під час якої оголосив про намір Китаю інвестувати 10 млрд. дол. Інфраструктури! проекти США, фінанси, зелена енергетика та сільське господарство - як показує практика, не всі обговорені з китайською стороною проекти реалізовані. Основною причиною є недовіра внаслідок нецільового використання коштів та невиконання зобов'язань відповідних угод (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Українсько-китайські проекти: реалізовані, нереалізовані та планові

Галузь	11 рос кт	Контрагенти	Вартість	Стан
Успішно реалізовані або реалізуються				
Енергетика	спорудження Нікопольської сонячної електростанції встановленою потужністю 200 МВт	China Machinery Engineering Company (CMEC) ДТЕК	230 млн євро (250 млн дол. США)	Завершено
	спорудження вітряної електростанції потужністю 0,5 ГВт у Миколаївській обл.	Tehran Electric Apparatus	500 млн дол. США	У процесі
Інфраструктура	проект із днопоглиблення в порту Чорноморськ	China Harbour Engineering Company	14,6 млн дол. США	Завершено
	реконструкції дороги Одеса - Миколаїв - Херсон (200 км)	China Road and Bridge Corporation (CRBC)	200 млн дол. США	У процесі
Сільське господарство	переробка плодів, будівництво фруктових сховищ, виробничологістичних комплексів	China Haisum Engineering Україадпром	515 млн дол. США	У процесі (меморандум підписаний)
Нереалізовані				
Інфраструктура	«Air Express»: будівництво 8 км пасажирської залізниці, яка мала з'єднати Київ із МА «Бориспіль»	China National Complete Engineering Corporation (CNCEC)	372,3 млн дол. США	Нереалізована
	мегапорт у Криму: днопоглиблення до 25 м	Beijing Interoceanic Canal Investment Management	3 млрд дол. США	Нереалізована
Авіабудування	серійне виробництво літаків «Мрія»	Aerospace Industry Corporation of China (AVIC)	N/A	Нереалізована
	літакобудівний завод у Китаї	Beijing Skyrizon Aviation Industry Investment (BSAII)	250 млн дол. США	Нереалізована
Планові				
Інфраструктура	четверта лінія метро в Києві	China Pacific Construction Group (CPCG) КМДА (15% КМДА, решта - кредит Китайського банку)	2 млрд дол. США	ТЕО
	міст через Дніпро в м. Кременчук	China Road and Bridge Corporation (CRBC)	340 млн дол. США	План

Пріоритетами стратегічної співпраці між Україною та Китаєм можуть бути інвестиційні проекти в енергетиці, інфраструктурі, сільському господарстві та

туризмі.

Забезпечення економічної стабільності, однією з яких є енергетична самозабезпеченість, є важливим для розвитку обох країн. Китай стрімко розвиває альтернативну енергетику. Це світовий інвестор номер один у «чисту» енергію (100,1 мільярда доларів США). У рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» Китайська Народна Республіка активно інвестує в енергетику країн-учасниць (понад 50 млрд доларів США).

За оцінками Українського інституту майбутнього, китайських інвесторів в Україні можуть зацікавити такі енергетичні проекти.

Атомна енергетика: будівництво блоків Південноукраїнської АЕС (Миколаївська обл.), Запорізької АЕС, Хмельницької АЕС, Рівенської АЕС.

Теплоенергетика: будівництво біоТЕЦ в Миколаївській області - 270 МВт, Одеська обл. - 220 МВт;

Вітрова енергетика: будівництво Запорізької ГЕС - 600 МВт, Миколаївської ЕЕС - 450 МВт.

Сонячна енергетика: будівництво Херсонської ЕЕС - 350 МВт, Закарпатської СЕС - 320 МВт.

Видобуток нафти і газу: модернізація Кременчуцького НПЗ.

Окрім енергетичного сектору, для Китаю також важливий розвиток інфраструктури. Китай інвестував 163,2 млрд дол. США у розвитку національної інфраструктури для подолання наслідків економічного спаду та торгових війн. У рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» Китай інвестував понад 90 мільярдів доларів у розвиток інфраструктури в країнах-учасницях ініціативи. Інфраструктура України знаходиться в критичному⁷ стані та потребує модернізації та реконструкції. Тому такі інфраструктурні проекти, як:

Залізниця:

- будівництво швидкісних залізниць (Київ-Європа (через Львів), Київ-Одеса, Київ-Харків, Київ-Дніпро)
- електрифікація залізниці,
- модернізація локомотивного парку Укзалізна.

Автомобільний маршрут:

- транскордонний транспортний коридор (Go Highway), що з'єднує українські чорноморські порти з Гданськом на Балтійському морі,
- будівництво транспортно-логістичних комплексів (біля портів) у Херсонській та Миколаївській областях;
- будівництво мостового переходу через Дніпро в м. Кременчук,
- будівництво повітряного мосту в порту Чорноморськ,
- будівництво автомобільних доріг: Маріуполь - Одеса, Одеса - Львів;

Порти:

- створення Одеського портового кластеру (Південний, Чорноморський, Одеса),
- Миколаївський кластер (приватизація Ольвійського, Миколаївського, Херсонського та Скадовського портів),
- Ізмаїльський кластер (порти Усть-Дунай - приватизація, порти Ізмаїл, Ренія);

Авіація: реконструкція 15 аеропортів.

Сільське господарство. Посол Китаю в Україні неодноразово наголошував на розвитку стратегічного партнерства у сфері сільського господарства та тому, що ця сфера є найбільш успішною у його реалізації. У 2019 році Україна поставила 62% китайського імпорту кукурудзи та 58% соняшникової олії. Поглиблення співпраці між двома країнами можливе за такими напрямками: Вирощування та виробництво екологічно чистої продукції для китайського ринку. Залучення китайських компаній до розробки та впровадження агрітеху. Збільшення експорту товарів за рахунок зростання середнього класу та купівельної спроможності: рослинні олії, м'ясо, овочі, фрукти, шоколадні вироби, готові вироби з пшениці.

За підсумками першого півріччя 2019 року китайці витратили 128 мільярдів доларів у сфері туризму. Сполучені Штати, особливо для іноземних туристів у країнах-учасницях «Одного поясу, одного шляху» - 15 мільярдів доларів США.

Туристичний потенціал України величезний: сприятливий клімат,

різноманітні ландшафти, моря та річки, цілючі води, грязі тощо. Проте туристична галузь потребує інвестицій у розвиток інфраструктури. Тому готельно-курортна забудова на півдні та заході України може бути привабливою для китайських інвесторів.

Невідкладні заходи щодо посилення інвестиційного співробітництва. Повноцінна участь України в ініціативі сприятиме реалізації проектів у рамках ініціативи «Один пояс, один шлях». Для цього українській владі потрібні:

- прийняти Національну стратегію розвитку до 2030 року як окремий документ;
- стратегія співпраці між Україною та Китайською Народною Республікою в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях»;
- організувати та провести зустрічі лідерів України та Китайської Народної Республіки з метою поглиблення співпраці;
- приєднатися до Азіатського банку інфраструктурних інвестицій;
- створити в національному апараті спеціального координаційного підрозділу для реалізації спільних проектів;
- створити проектні офіси в Україні та Китаї для надання оперативно актуальної та актуальної інформації про Україну та встановлення тісного зв'язку між професійними журналістськими середовищами Києва та Пекіна;
- створити українсько-китайські культурні центри в обох країнах, які не є структурними підрозділами дипломатичних відомств;
- посилити існуючу систему підготовки експертів в азіатському регіоні, з особливим акцентом на Китай.

Загалом за 29 років українсько-китайських дипломатичних відносин напрями стратегічної співпраці між двома країнами постійно розширюються. Сьогодні між країнами існує плідна співпраця у сферах сільського господарства, енергетики, розвитку транспортної інфраструктури, фінансів та банківської справи. Україна та Китай тісно співпрацюють у сферах освіти, науки і технологій, культури, спорту та туризму. Однак обсяги торгівлі та інвестицій представляють нереалізований потенціал для співпраці, який можна реалізувати за допомогою

ініціативи «Один пояс, один шлях».

Важливими політичними партіями Китаю є:

1. Найбільший у світі внутрішній ринок, 1,44 мільярда потенційних споживачів.

2. Суверенний ризик знаходиться під контролем, оскільки державний борг фактично належить державі та деномінований у місцевій валюті.

3. Вартість валютних резервів і державного боргу, якими володіє китайський уряд і окремі особи.

4. Добре розвинений виробничий сектор (переробна та важка промисловість).

5. Вигідне географічне розташування (недалеко від азіатського ринку, що розвивається, до Японії, від першого ряду до моря).

6. Економіка з найвищим паритетом купівельної спроможності (ПКС) завдяки швидкому економічному зростанню.

7. Хоча в деяких регіонах умови змінюються, вартість робочої сили залишається відносно низькою.

8. Нові можливості з розвитком західного регіону (особливо Сичуань).

9. Будівництво нової експортної мережі (Silk Road Network).

Мінуси Китаю:

1. Правове середовище, що постійно змінюється.

2. Бюрократичні та адміністративні складності.

3. Непрозорість, корупція та слабкий захист прав інтелектуальної власності.

4. Старіння населення.

5. Високий рівень корпоративної заборгованості.

6. Надмірна пропускна спроможність у деяких областях.

7. Екологічна ситуація в деяких великих містах раптово погіршилася.

8. Культурні відмінності в бізнес-практиці. Іноземцям може бути важко навчитися цьому та застосовувати в нових бізнес-ситуаціях.

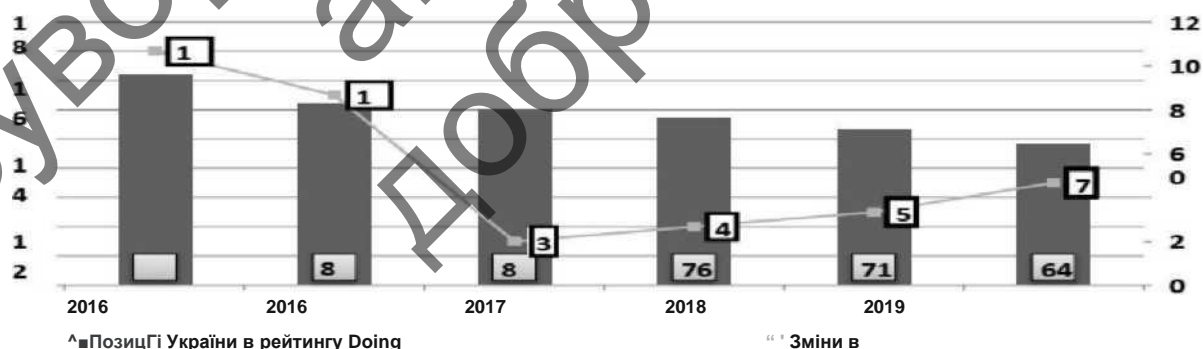
9. Слабка підготовка середнього менеджменту⁷ та низький рівень кваліфікації робітників.

10. Дії держави щодо заохочення або обмеження прямих іноземних інвестицій.

Ряд сільськогосподарських проектів були одними з найбільш значних капітальних вливань, які вже зробила китайська сторона. Продаж портових активів компанії China Merchants Port Holdings на Link Terminal. Угода є частиною генеральної угоди між компаніями, підписаної в 2019 році, яка передбачає продаж акцій десяти терміналів на суму 968 мільйонів доларів.

Так, у міжнародному рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business (2020), складеному Світовим банком, Україна посіла 64 місце зі 190 країн світу. Нова Зеландія вийшла в лідери за загальним значенням сприятливих умов для підприємницької діяльності. Крім того, до десятки країн із найбільш сприятливими умовами для ведення бізнесу входять Сінгапур, Гонконг, Данія, Південна Корея, США, Грузія, Великобританія, Норвегія та Швеція. Венесуела (188 місце), Еритрея (189 місце) і Сомалі (190 місце) є найбільш не вигідними для ведення бізнесу [89, 90].

Динаміка позиції України в рейтингу Doing Business за 2015-2020 рр. показана на рис. 2.10.

▲ Позиції України в рейтингу Doing

▲ Зміни в

Рис. 2.10. Позиції України в рейтингу Doing Business за період 2015-2020 рр., (місце).

Примітка. Побудовано автором за даними Index «Doing bus inccss-2020».

Цього року Україна піднялася на сім позицій у рейтингу легкості ведення бізнесу - з 76 до 64. За останній рік Україна значно покращила бізнес - середовище. Посилення позицій України в рейтингу Світового банку «Ведення

бізнесу» є одним із ключових стратегічних індикаторів реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. №5 [89, 90].

За останній рік Україна суттєво покращила своє бізнес-середовище, але її загальна позиція в рейтингах погіршилася, оскільки багато інших країн зосереджуються на рейтингах «ведення бізнесу» у своїх внутрішніх правилах. Інші країни також зазнали значних позитивних змін [89], 90].

Серед небезпек, пов'язаних з інвестуванням з Китаю, варто відзначити, перш за все, підтримку деяких корупційних схем. Тому подальше інвестиційне співробітництво між Китаєм та Україною має базуватися на ефективних державних антикорупційних програмах. Крім того, необхідно активізувати захист прав інтелектуальної власності та посилити підтримку стимулювання збуту вітчизняної продукції на китайському ринку. Слід зазначити, що ефективним інструментом є співпраця не лише на державному, а й на регіональному та місцевому рівнях.

Тому варто виділити напрямки інвестиційної діяльності між Україною та Китайською Народною Республікою.

Головні визначні пам'ятки Китаю:

1. Участь України в китайській ініціативі «Один пояс, один шлях». Ця ініціатива спрямована на створення транзитного шляху між Європою та Азією та посилення економічної співпраці.

2. Збільшити обсяги впровадження високих технологій, а не тільки закупівлі високотехнологічної продукції.

3. Залучення українських науковців до реалізації китайських проектів у сфері розробки та впровадження високих технологій.

4. Використання новітніх китайських технологій.

Основні сфери інтересів України:

1. Масштабна участь прямих китайських інвестицій для реалізації проектів в Україні.

2. Створення спільних підприємств і виробничих кластерів для

виробництва високотехнологічної про дужці! в різних сферах.

3. Створення українсько-китайських інноваційних центрів чи техно парків на території КНР.

4. Презентація про економічний, інвестиційний та інноваційний потенціал українського регіону КНР.

5. Отримати безкоштовну підтримку від Уряду КНР для реалізації соціальних проектів в Україні.

Співпраця має бути зосереджена на кількох напрямках.

- співробітництво в галузі складного машинобудування (практичне машинобудування, авіа- та суднобудування, космічна промисловість тощо);

- залучення китайських інвестицій в аграрний сектор України (пріоритет виробничо-технічних проектів), створення нових підприємств з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, постачання на китайський ринок широкого асортименту сільськогосподарської та харчової продукції;

- розвиток туризму, надання освітніх послуг;

- розвиток співробітництва у сфері транспортних послуг (розширення мережі повітряного сполучення між Києвом та містами Китаю);

- залучення китайських інвестицій для фінансування інфраструктурних проектів тощо..

Правильно розвиваючи зовнішньополітичний вектор Китаю, Україна не лише залучить додаткові інвестиції, збереже та покращить свій економічний, оборонний, науково-технічний потенціал, а й отримає вигоду від диверсифікації зовнішньоекономічної співпраці. Стати одним із «локомотивів» світового економічного розвитку. У зв'язку з цим необхідно посилити ефективність дій української виконавчої влади щодо розвитку відносин з Китайською Народною Республікою; створити передбачувані умови для залучення інвестицій з Китайської Народної Республіки в українську економіку через удосконалення законодавства; посилити комунікаційний елемент у двосторонніх відносинах, поширювати інформацію про Україну та створювати позитивний імідж України; налагодити гуманітарне, культурне, наукове та професійне співробітництво між

громадськістю, професійними та бізнес-спільнотами обох країн.

Торговельне співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою базується на минулому позитивному досвіді. Інститути, зокрема законодавство, норми та правові основи торгових відносин між Україною та Китаєм включають елементи політики, оборони, торгівлі, економіки, культури, освіти, науки, технологій, туризму, міграції, інвестицій, транспорту та логістики. Торгові відносини поки що найбільш розвинені.

За період з 2001 по 2020 рр. зовнішньоторговельний оборот демонструє стійку тенденцію до зростання. При цьому товарна структура торгівлі України з КНР є як кількісною (негативне сальдо торгівлі товарами), так і якісною (перевага експорту сировини, низький рівень диверсифікації сировини, перевага) характеризується за негативними показниками. імпорт високотехнологічної продукції).

Проведене дослідження виявило такі фактори, що сприяють зростанню інтересу китайських інвесторів до українського ринку: Підписання Угоди про асоціацію з ЄС та подальше посилення процесу євроінтеграції в Україні.

Для України співпраця з Китаєм принесе нові можливості для міжнародної торгівлі та економічного розвитку країни. Тому що Китай є однією з найвпливовіших країн з передовим економічним, науково-технічним розвитком.

Висновки до розділу 2

Торговельне співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою базується на минулому позитивному досвіді. Інститути, зокрема законодавство, норми та правові основи торгових відносин між Україною та Китаєм включають елементи політики, оборони, торгівлі, економіки, культури, освіти, науки, технологій, туризму, міграції, інвестицій, транспорту та логістики. Торгові відносини поки що найбільш розвинені.

За період з 2001 по 2020 рр. зовнішньоторговельний оборот демонструє стійку тенденцію до зростання. При цьому товарна структура торгівлі України з КНР є як кількісною (негативне сальдо торгівлі товарами), так і якісною (перевага

експорту сировини, низький рівень диверсифікації сировини, перевага) характеризується за негативними показниками, імпорт високотехнологічної продукції).

Проведене дослідження виявило такі фактори, що сприяють зростанню інтересу китайських інвесторів до українського ринку: Підписання Угоди про асоціацію з ЄС та подальше посилення процесу євроінтеграції в Україні.

Для України співпраця з Китаєм принесе нові можливості для міжнародної торгівлі та економічного розвитку країни. Тому що Китай є однією з найвпливовіших країн з передовим економічним, науково-технічним розвитком.

fizmat@sspi.edu.ua
Суворо дотримуйтесь
академічної
доброчесності

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЄМ

3.1. Перспективні напрями та проблемні аспекти зовнішньоторгівельних відносин між Україною та Китаєм

Проблема, з якою зіткнувся Китай, полягає в нестачі продовольства в найближчі 10-15 років. Вони повністю вичерпали свої внутрішні ресурси для збільшення виробництва їжі. Для Китаю пошук гарантованого джерела виробництва продуктів харчування має стратегічне значення. Україна - одна з країн, яка може це зробити. Зараз для них входження в український аграрний сектор є одним із ключових завдань і темою, якою вони готові активно займатися. Є багато прикладів роботи в цьому напрямку, а також відкритих і закритих питань (деякі відкрито не обговорюються на політичному рівні, як, наприклад, питання ринку землі).

Сальдо торговельних відносин з Китаєм дуже негативне для України. І одним із ключових напрямів зменшення цього негативного сальдо є розвиток експорту продовольства. Тому що забезпечення продовольчої безпеки є пріоритетом КНР і обсяги поставок продовольства з України до КНР розвиваються дуже динамічно. .

Найуспішнішими секторами української економіки є ІТ-сектор, агросектор, хіміко-фармацевтичне виробництво.

У структурі імпорту, як і за минулорічними показниками, у 2019 році експорт аграрної продукції склав 44,2% валютної виручки від загального експорту товарів, імпорт - 9,4%. За період з січня по серпень 2020 року частка експорту дещо зросла - до 44,4%, а також суттєво зросла імпорт - до 12% у товарній структурі. Водночас, якщо брати за абсолютним значенням сальдо торгівлі сільськогосподарською продукцією, то воно у 2019 році було на рівні \$16,4 млрд. США, \$9,7 млрд за січень-серпень 2020 року. Для більш якісного порівняння наведемо цифри січня-серпня 2019 року. Експорт

сільськогосподарської продукції склав 13,81 млрд дол. США, імпорт — 3,46 млрд дол. Він був на рівні 10,35 млрд доларів США. США [63].

Слід зазначити частку експорту сільськогосподарської продукції з України до КНР у період 2015-2020 рр. В окремі роки на Україну припадало більше половини загального експорту⁷ до Китаю (рис. 3.1) [77]

Рис. 3.1. Експорт сільськогосподарської продукції та загальний експорт з України до КНР в 2015-2020 рр., (млн. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Генеральної митної адміністрації КНР.

Науковці Інституту економіки сільського господарства підрахували, що частка аграрного експорту в загальному експорті України за шість місяців 2020 року становить понад 45% [30, с.5].

В умовах пандемії коронавірусу COVID-19 лише Азія змогла збільшити обсяг іноземних запасів вітчизняного продовольства та на тлі тривалого перевантаження протягом деякого часу після того, як період кризи пандемії минув. .

Країни Азії кілька років поспіль є основними імпортерами вітчизняної сільськогосподарської продукції. У першому півріччі 2020 року⁷ закупили українського продовольства на понад \$4,9 млрд. США на 14,5% вище минулорічного показника. Частка Азії за цей період становила 47,4% від загального експорту сільськогосподарської продукції [63] (рис. 3.2).

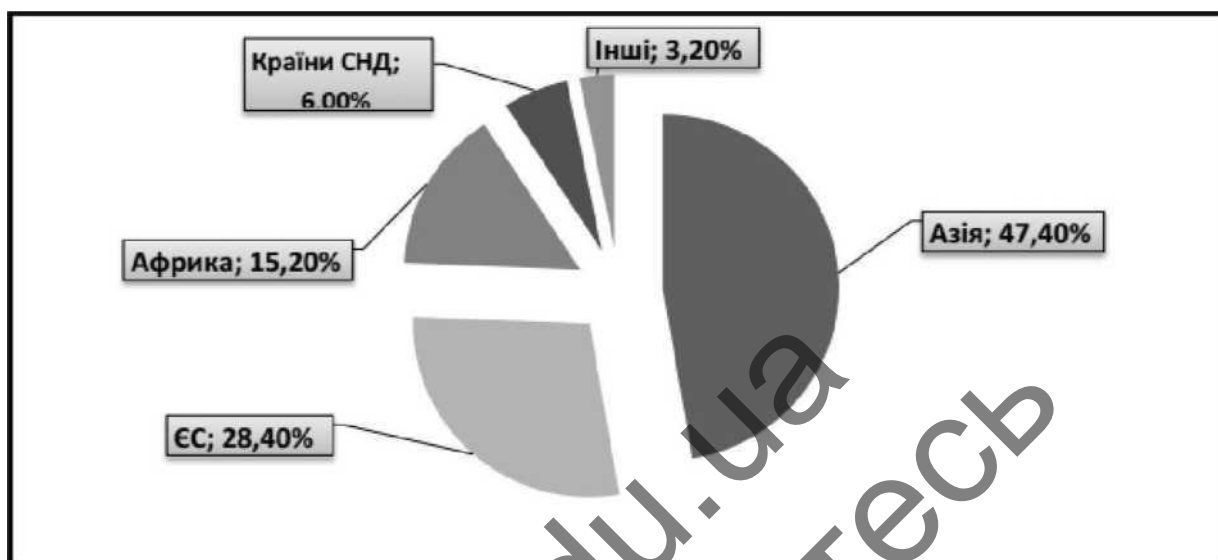

Рис. 3.2. Регіональна структура експорту української агропродукції в I півріччі 2020 року, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Протягом трьох останніх років на країни-члени Європейського Союзу припадало близько третини вітчизняного експорту сільгосппродукції. Цього року, значною мірою внаслідок запровадження карантинних обмежень, пов'язаних із COVID-19, частка європейських країн у зарубіжних поставках агропродукції з України зменшилась до 28,7%. За січень-червень 2020 року вони закупили українського продовольства майже на 3 млрд. дол. США, тоді як торік за відповідний період вартість поставок до цього регіону склала 3,4 млрд. дол. США.

Обсяги експорту до країн Африки залишилися майже на рівні відповідного періоду минулого року і становили близько 1,6 млрд. дол. США. Частка цього регіону склала 15,2% від загального експорту аграрної продукції з України [63].

При цьому після незначного поживлення експорту вітчизняної сільгосппродукції до країн СНД, яке відбулося у 2017 та 2018 роках, спостерігається спадна тенденція. Країни цього регіону за січень-червень 2020 року імпортували українського продовольства на 0,6 млрд. дол. США, що склало 6,0% від загального експорту аграрної продукції.

За результатами I півріччя 2020 року рейтинг країн-імпортерів вітчизняної агропродукції очолює Китай, який проти січня-червня 2019 року збільшив обсяги закупівель українського продовольства більш ніж у півтора рази (+52,8%) - до

1410 млн. дол. США.

Друге місце утримує Єгипет, який придбав вітчизняних харчів на 789 млн. дол. США. Індія, яка до 2019 року традиційно лідирувала у топ-10, другий рік поспіль посідає третє місце у рейтингу. За результатами шести місяців 2020 року вона імпортувала з України сільгосппродукції на 743 млн. дол. США. Значну виручку українські експортери отримали також з Нідерландів (709 млн. дол. США), Іспанії (583 млн. дол. США), Туреччини (545 млн. дол. США), Польщі (357 млн. дол. США), Італії (302 млн. дол. США), Білорусі (250 млн. дол. США).

До топ-10 рейтингу країн - імпортерів вітчизняної агропродукції вперше потрапив Ірак, витіснивши з верхньої частини списку Німеччину. Обсяги поставок сільгосппродукції з України до цієї азійської країни сягнули позначки у 272 млн. дол. США. Сумарно названі 10 країн забезпечили Україні близько 58% доходів від зарубіжних поставок продукції агропромислового комплексу у I півріччі 2020 року.

Визначальними товарами для українського експорту залишились зернові, олія та олійні культури, залишки і відходи, а також м'ясо та субпродукти. Разом вони забезпечили понад 85% виручки від продажу вітчизняного агропродовольства на ринки країн світу. (рис. 3.3.).

Зміни на традиційних ринках збуту пов'язані із загальними економічними потрясіннями та високим ступенем невизначеності на світових ринках. З одного боку, очевидно, що попит на основні сільськогосподарські товари не впав, незважаючи на кризу, спричинену COVID-19, у той же час цінова ситуація на конкретну культуру (кукурудзу) залишається слабкою та сприятливою.

Згідно з даними Національної служби статистики України, експорт сільськогосподарської продукції з України з січня по серпень 2020 року становив \$13,7 млрд. У США це на 0,8% менше, ніж за аналогічний період 2019 року [63].

Така ситуація є наслідком негативного впливу запровадження карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією COVID-19, які хоч і не відразу, але вплинули на аграрний експорт країни. Якщо показник першого кварталу 2020 року був на 6-8% вищим за січень-березень 2019 року, то за півроку цього року зростання

лише на 1%.

У 2019 році Китай піднявся на третє місце серед 10 найбільших імпортерів української агропродукції, обігнавши Індію, яка займає перше місце третій рік поспіль. 1,955 мільярда доларів. При цьому частка Китаю в національному експорті сільськогосподарської та продовольчої продукції минулого року становила 8,7%[77].

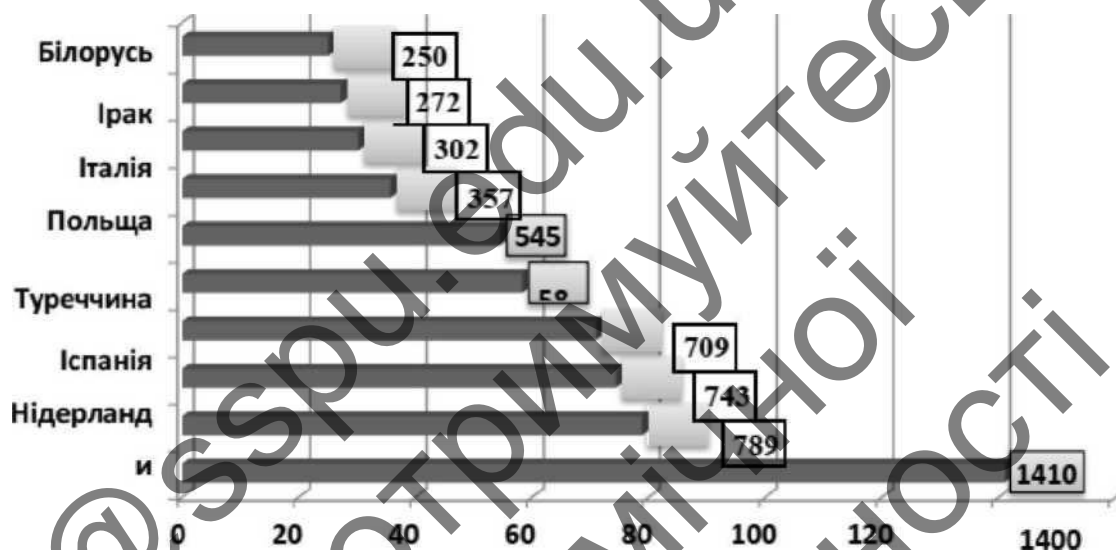

Рис. 3.3. Основні імпортери української сільськогосподарської продукції в I півріччі 2020 року, (млрд. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Серед країн Азії основним імпортером сільськогосподарської продукції став Китай (табл. 3.1) [77]

таблиця 3.1

Динаміка зовнішньої торгівлі аграрною продукцією між Україною та КНР в 2015-2020рр. млн. дол. США

Рік	Загальна сума товарообігу млн. дол. США	Співвідношення поточного року до попереднього	Експорт млн. дол. США	Співвідношення поточного року до попереднього	Імпорт млн. дол. США	Співвідношення поточного року до попереднього	Сальдо млн. дол. США
2015	1 328	144,4%	1 239,5	162,1%	88,5	57,2%	+1 151
2016	1 125,7	84,8%	1 024,7	82,7%	101	114,1%	-923,7
2017	1 133,2	100,7%	1015,3	99,1%	117,9	116,8	-897,4
2018	1 323,8	116,8%	1 171	115,3%	152,8	129,5%	+1 018,2
2019	2 115	159,8%	1 953	166,8%	162	106%	-1 791

6М 2020	2 700	171%	2400	185%	300	120%	-2100
------------	-------	------	------	------	-----	------	-------

Примітка. Складено автором заданими | снсеральної митної адміністрації КІІР.

За даними Головного митного управління КНР, двосторонній товарообіг сільськогосподарської продукції між Україною та КНР у першому півріччі 2020 року склав 2,7 млрд доларів. Вартість торгівлі сільськогосподарською продукцією між Україною та Китаєм зросла на 71%. При цьому експорт української агропродукції досяг \$2,4 млрд. США [77].

Основними експортними товарами є кукурудза, манна крупа та соняшникова олія. Китай також зацікавлений у загальному розвитку українського експорту⁷ сої [77] (табл. 3.2)

Таблиця 3.2

Експорт з України в Китай кукурудзи, соняшникової олії та макухи
в 2019 та в I півріччі 2020 року млн. дол. США

Кукурудза		Соняшникова олія		Макуха	
2019	6М 2020	2019	6М 2020	2019	6М 2020
703,3	656,3	592,5	378,7	271,9	134,5

За даними української митниці, експорт кукурудзи до Китаю за січень-червень 2020 року склав \$656,3 млн. США (20,9% від загального товарного експорту), соняшникової олії - 378,7 млн дол. США (13,8%), [68].

Україна та КНР домовилися продовжити роботу щодо збільшення обсягів двосторонньої торгівлі товарами та послугами, у тому числі розширити доступ української продукції на китайський ринок.

Китай також зацікавлений у загальному розвитку експорту сої з України до Китаю. ГС «Український аграрний союз» та Китайська торгова асоціація підписали протокол про співпрацю.

Одним із яскравих успіхів у розвитку експорту продовольства з України до КНР став загальний імпорт кукурудзи до КНР з моменту відкриття ринку кукурудзи у 2012-2013 роках до сільськогосподарського сезону 2018-2019 років. Обсяг досяг 80%. Однак для повноти таблиці ми розуміємо, що ця частка

експорту в загальному споживанні кукурудзи в Китаї трохи перевищує 2,5%, а сума затвердженої квоти становить до 3% [68].

Такі показники свідчать про те, що в «дозволеному потенціалі» торгівлі кукурудзою є застереження, але подальший розвиток торгівлі цією продукцією потребуватиме збільшення квот і системи взаємовідносин між операторами, потрібне політичне рішення щодо перебудови.

Китай і Україна мають абсолютно різні (або навіть діаметрально протилежні) системи організації ринку.

У Китаї організована система управління ринком, національне законодавство має особливі повноваження, а бізнес на зовнішніх ринках здійснюють великі компанії, тоді як малі та середні підприємства відповідають за організацію дистрибуції на внутрішньому ринку. Великий обсяг і готовність зменшити граничний прибуток, щоб збільшити обсяг. Український ринок характеризується великою свободою і практично повною відсутністю державного втручання в регулювання цього ринку, ринок погано структурований і великі місцеві оператори мають обмежені граничні прибутки. Ми налаштовані підвищувати безпеку, а малий бізнес не може надійне постачання за таких умов: Китай буде зацікавлений.

Слід додати, що доставка вантажів, забезпечення країни ресурсами, плідна комунікація та реалізація стратегій, що передбачають прямий фізичний контакт об'єктів, вимагають міцної та надійної логістичної структури. І Китай працює над його розвитком. Частиною розробки цієї стратегії є розвиток інфраструктурних об'єктів на території України.

Китайський ринок закритий для багатьох товарів, особливо сільськогосподарської. Пекін використовує тарифи для захисту внутрішнього ринку. Ставки імпорتنих тарифів можуть досягати рівня, що унеможливорює експорт.

Згідно з даними Світової організації торгівлі (СОТ), на початку 2018 року найбільш сприятливі країни Китаю мали середній показник 9,8%, сільськогосподарська продукція - 15,6%, а несільськогосподарська - 8,8%.

Китай поступово знижує тарифний захист на споживчі товари. У той же час він застосовує значні нетарифні бар'єри до міжнародної торгівлі.

Найпоширеніші заходи немитного характеру стосуються санітарного, фітосанітарного та технічного регулювання. Крім того, більшість імпорту в Китай підлягає ліцензуванню. Натомість уряд поступово скорочує перелік товарів, на які поширюється ліцензія.

Нетарифні заходи ускладнюють доступ товарів на ринок. Вимоги до імпорту швидко змінюються, їх застосування залежить від порту та регіону, правила є складними та непрозорими, і існує велика кількість національних органів контролю.

Процес підтвердження того, що продукт відповідає вимогам якості та безпеки, передбачає тривале тестування та може зайняти багато часу.

Складні процеси відкриття ринку все ще обмежують доступ на ринок для українських сільгоспвиробників. Україна досі не має доступу на ринок Китаю для багатьох продуктів тваринного та рослинного походження.

Для збільшення експорту з України до Китаю необхідно визначити найперспективнішу продукцію. Перспектива власності визначається двома факторами. Перший - це відносна перевага, яка є в Україні, а не в КНР. Подруге, є великий потенціал для розширення експорту.

Потенціал зростання торгівлі, визначений експертами Trade+, відповідає 30% фактичного експорту з України до Китаю. Фахівці визначили список зі 108 найперспективніших товарних груп. Серед них продукція агропромислового комплексу, металургійної, хімічної та деревообробної промисловості.

Деякі перспективні продукти зі списку активно експортуються і мають потенціал для подальшого зростання, але Україна все ще не постачає до Китаю 65% своєї продукції.

З огляду на пріоритети «Експортної стратегії України», яка спрямована на перехід на експорт інноваційної та наукомісткої продукції, основними експортними товарами є легка промисловість, авіаційна, авіабудівна промисловість, машинобудування, харчова та переробна промисловість. .

Загалом із 108 найперспективніших товарних груп лише 20 належать до галузей, зазначених у стратегії. Ці товарні групи важливі для диверсифікації українського експорту, але наразі основний потенціал зростання експорту полягає в сировині.

Для збільшення експорту товарів до Китаю необхідно зняти нетарифні торговельні бар'єри, в основному для найбільш перспективних товарів. Це можна зробити шляхом переговорів з китайським урядом.

Також потрібно отримати право на експорт перспективних товарів. Йдеться про підготовку, ухвалення та підписання Міжнародного протоколу про доступ на ринок для української продукції. Адаптація законодавства до стандартів ЄС і вихід на цей ринок також сприятиме доступу на китайський ринок.

Основними споживачами українського зерна залишаються Китай і Єгипет. Європейський ринок все ще виглядає перспективним, але Захід спочатку має оговтатися від наслідків карантину.

Серед 12 основних напрямків українського експорту через коронакризу найбільше скоротяться поставки до Китаю та Білорусі, свідчать дані Центру аналізу зовнішньої торгівлі+ Київського економічного університету. Адже ці країни вже зняли жорсткі карантинні обмеження або не запровадили їх взагалі (як у Білорусі). Також дослідники прогнозують помірне зниження поставок з України до Туреччини, Німеччини, Єгипту, Індії, Нідерландів та Іспанії. Під час кризи очікується, що експорт сільськогосподарської продукції впаде нижче загального експорту з України в інші країни.

Китай і надалі залишатиметься одним із найперспективніших імпортерів української сировини. Країна практично припинила купувати українську кукурудзу чи нафтопродукти, за винятком лютого 2020 року (пік епідемії коронавірусу в Китаї).

Зараз у зернових Україна експортує в небеса кукурудзу та ячмінь. Поставки пшениці досі заблоковані, оскільки досі не підписаний протокол про фітосанітарні вимоги щодо експорту пшениці до Китаю. Україна продовжує нарощувати поставки зерна до Китаю.

Додаткові можливості можуть призвести до торговельної війни зі Сполученими Штатами (що сприяло збільшенню експорту ячменю та кукурудзи з України до Китаю), зростання населення та відновлення економіки в Китаї. Очікується збільшення закупівель у другому та третьому кварталах 2020 року, поповнювати запаси, побоюючись можливості. Але оскільки всі відчайдушно прагнуть збільшити поставки на Близький Схід, українські експортери повинні діяти швидко.

Harveast Farm очікує, що цього року попит на кукурудзу знову зросте. Також очікується підписання угоди між Україною та Китаєм про експорт гороху. USDA прогнозує виробництво кукурудзи в Україні в новому сезоні на рівні 39 млн тонн. На тлі зниження внутрішнього споживання очікується рекордне виробництво і в США. Для виробництва етанолу використовували багато кукурудзи, але через карантин люди перестали використовувати бензин, а заводи по виробництву етанолу закрили.

Окрім зернових, Китай міг би стати перспективним ринком збуту м'яса птиці, але наразі українські виробники курятини не мають можливості постачати свою продукцію безпосередньо до КНР, а м'ясо птиці з України - до Китаю.

Договірно-правову базу двосторонніх відносин в аграрному секторі між Україною та Китайською Народною Республікою складають 18 чинних міжнародних договорів.

Серед основних двосторонніх документів можна виділити:

1. Угода від 12 квітня 2007 року між Мінагрополітики України та Міністерством сільського господарства Китайської Народної Республіки про співробітництво в галузі сільського господарства.

2. Угода від 2 вересня 2010 року між Радою Міністрів України та Урядом Китайської Народної Республіки про співробітництво в галузі захисту і карантину⁷ рослин.

3. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про співробітництво в галузі охорони здоров'я та карантину тварин від 1 вересня 2014 р. [77].

Основним органом двостороннього співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою в галузі сільського господарства є Українсько-китайський підкомітет з питань співробітництва у сфері сільського господарства.

Підкомітет діє на підставі Угоди від 20 квітня 2009 року між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про створення Комітету співробітництва між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки. . 2011. Секції будуть проводитися раз на два роки або раз на рік, залежно від поточного стану співпраці в галузі. 7-е й останнє засідання підкомітету відбулося в Пекіні 26 листопада 2019 року [64].

Актуальні напрями співпраці в аграрному секторі:

1. Двостороння торгівля (збільшення товарообігу комплексної агропромислової продукції, організація та взаємна участь у спеціалізованих виставках, організація В2В заходів).

2. Ветеринарно-фітосанітарний (взаємодія компетентних органів щодо узгодження ветеринарних, фітосанітарних та санітарних умов реалізації сільськогосподарської продукції).

3. «Зерновий проект» між АТ «Українська національна продовольчо-зернова корпорація» та China State Machinery Industry General Contracting Corporation (мета цього проекту⁷ - фінансування закупівлі зерна у вітчизняних сільгоспвиробників для експорту до КНР) (треті країни).).

4. Інвестиційне співробітництво (участь у реалізації китайської ініціативи «Новий пояс Шовкового шляху»).

Зазначимо, що Громадська спілка «Український аграрний союз» та Китайська торгова асоціація підписали меморандум про співпрацю. З боку українських селян підписи поставив голова ГА «АСУ» Геннадій Новіков, з боку китайської сторони — генеральний секретар ТСЖ Руслан Осипенко.

Співпраця в рамках Меморандуму сприятиме розвитку міжнародного співробітництва у сфері сільського господарства, торговельно-економічних відносин українських та китайських партнерів, а також співпраці у сфері

інновацій та інвестицій.

Сторони окремо зобов'язуються спільно вирішувати питання щодо реалізації експортного потенціалу шляхом підтримки торговельно-економічної діяльності підприємств України та КНР. Також будуть докладені зусилля для залучення іноземних інвестицій, технологій і передового досвіду, які сприятимуть створенню сучасної та інноваційної інфраструктури.

Крім того, над створенням та реалізацією проекту⁷ в рамках державно-приватного партнерства працюватимуть Український аграрний союз і Китайська бізнес-асоціація. Водночас ми плануємо проводити численні виставки, форуми та конференції в Україні та Китайській Народній Республіці з представниками обох країн.

Планується сприяти налагодженню прямих контактів між українськими та китайськими підприємцями, які працюють в аграрному секторі. Це дозволить нам розширити ринок збуту, залучити нові технології та зробити додаткові інвестиції в українську економіку.

Китайські сільськогосподарські підприємства переважно є лідерами світового аграрного ринку, наприклад Cofco International, використовують новітні технології та обладнання та зацікавлені у довгостроковому бізнесі. Наразі Китай мало представлений в українському агросекторі, але різні компанії - великі, такі як Cofco Agri Resources Ukraine, і не дуже такі, як «Фанда», наприклад. Але незалежно від її розміру, компанії працюють в Україні і вкладають гроші в розвиток свого бізнесу. Створення спільного підприємства з китайською компанією в Україні та вихід сільськогосподарської продукції на традиційні ринки обох країн відкриє нові горизонти для обох партнерів, особливо на тлі експертних прогнозів щодо підвищення ризику голоду. 30% країн світу в наступне десятиліття.

Таким чином, продовольчий ринок Китаю є не тільки одним із найбільших у світі, але й має найвищі темпи розвитку та складну операційну структуру у світі. Глибоке розуміння детальних характеристик окремих продуктових сегментів і продовольчого ринку Китаю в цілому є ключовим фактором успіху в розкритті

потенціалу України.

Стратегія просування українського експорту в КНР неможлива без двох ключових завдань: інтеграції зусиль держави та операторів українського ринку та прямої та активної присутності в КНР.

Одна з успішних моделей вирішення цих проблем була застосована міжнародними юридичними фірмами на китайському⁷ ринку юридичних послуг і може служити яскравим прикладом дій. Наприклад, відома практика створення так званого «китайського столу». Насправді це окремі офіси на території Китаю, створені спільними зусиллями однієї чи кількох міжнародних юридичних фірм. Ці офіси є робочими місцями для персоналу та працівників, які проживають в офісах цих компаній в інших частинах світу. Наявність такого офісу дозволяє співробітникам різних компаній, які беруть участь у проєктах в Китаї, залишатися в Китаї на середньострокову перспективу під час реалізації активних фаз проєкту, надаючи «China Desk». Робота резидентного персоналу гарантовано координує всі проєктна робота в КНР та робота самого офісу.

3.2. Проблеми та шляхи удосконалення українсько-китайського соціально-економічного співробітництва

Наразі неможливо оцінити точні масштаби впливу COVID-19 на світову економіку. Зараз МВФ прогнозує, що 2020 рік буде найгіршою рецесією з 1930х років, але це може бути ще більш згубним, якщо пандемія триватиме в другій половині року (Gopinath, 2020). Країни, що розвиваються, стикаються з відтоком капіталу, валютними кризами та зниженням експортних надходжень, і багато з них тільки починають боротися з вірусом. Ця ситуація вже ускладнює для країн виплату боргів перед урядами, міжнародними організаціями та приватними кредиторами.

Китайська Народна Республіка є найбільшим у світі населенням, другою економікою, третьою за величиною територією, другим за величиною привабленням іноземних інвестицій і першим експортером капіталу за кордон. Китай має велику вагу у світовій економіці, велику пропозицію робочої сили та мінеральних ресурсів, а також високі темпи економічного зростання[93].

Китай є одним із найважливіших стратегічних партнерів України та займає перше місце за обсягом торгівлі. Україна виступає за зміцнення торговельно-економічних відносин з Китаєм та поглиблення науково-технічної співпраці. За підсумками 2019 року Китайська Народна Республіка посідає перше місце в списку перспективних ринків для експорту української продукції.

З 2001 по 2019 рік між Україною та Китайською Народною Республікою спостерігається стійка тенденція до зростання зовнішньоторговельного обороту та від'ємного торговельного сальдо. Спостерігається негативна структура товарної торгівлі, переважання в експорті товарів з меншою обробкою, недостатня диверсифікація номенклатури українського експорту та збільшення імпорту високотехнологічної продукції. Необхідно диверсифікувати галузеву та просторову структуру торгових відносин шляхом переорієнтації на стратегічні сектори та підрозділи національної економіки (науково-технічний, гуманітарний, туристично-рекреаційний, військово-промисловий комплекс, сільське господарство).

Системний аналіз впливу основних факторів впливу на розвиток зовнішньої торгівлі України та Китаю дозволяє зробити наступні висновки: Експортні товарні групи більшості країн мають порівняльні переваги порівняно з підприємствами експортної номенклатури. Китайська Республіка, де переважають окремі групи продукції сільського господарства (сільськогосподарська сировина), харчова промисловість, металургійні напівфабрикати, технічно інтенсивна продукція машинобудування. Порівняно з іншими країнами-партнерами РПА Україна та Китайська Народна Республіка мають нижчі значення Індексу експортної подібності. Рівень взаємодоповнюваності торгівлі між Україною та КНР постійно знижується у зв'язку із завершенням процесів індустріалізації в КНР, внаслідок чого зменшується попит на українську продукцію в металургії та машинобудуванні. Динаміка індексу інтенсивності торгівлі для України та КНР відповідає недовикористанню потенціалу двосторонньої торгівлі. Тому двосторонні торговельні відносини між Україною та Китайською Народною Республікою

потребують термінового узгодження стратегічних пріоритетів та засобів їх досягнення з урахуванням національних інтересів України.

На відміну від українського середньо- та низькотехнологічного експорту, імпорт із Китаю є переважно високотехнологічним і становить близько 50% від загального обсягу.

Високотехнологічна продукція відіграє важливу роль у розвитку національної економіки та її зростанні, забезпечуючи конкурентні переваги країни на міжнародному ринку. В умовах переорієнтації української економіки все частіше говорять про скорочення зовнішньоторговельних операцій із сировиною та зосередження на експорті високотехнологічної продукції. Такі тенденції сприятимуть збільшенню експортного потенціалу України та забезпечать інноваційну модель розвитку національної економіки.

Відповідно до виробничого підходу Секретаріат Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробив класифікацію SITC. Виходячи з цього, до високотехнологічної продукції відносять такі групи товарів: аеронавігаційна продукція, комп'ютери. Обладнання та офіс, електроніка та телекомунікації, фармацевтика, наукові прилади, електричні машини та інструменти, хімічні речовини, неелектричні машини та інструменти.

В Україні відсутній (офіційний) перелік високотехнологічної продукції за кодом УКТЗЕД, розроблений Державним інститутом інтегрованих технологій та економіки (ДІКТЕД) та гармонізований з класифікатором МРН та міжнародними стандартами зовнішньоекономічного нагляду - Перелік високотехнологічних товарів, tech products - SITC Rev. 4 складається з 9 груп і містить 305 найменувань високотехнологічних продуктів.

Щоб визначити обсяг і частку торгівлі високотехнологічними товарами в загальному товарообігу з КНР, проаналізуйте загальний профіль торгівлі з цим партнером, виокремивши окремі товари та групи товарів, що належать до вищих рівнів. • Високотехнологічні товари. Проведена декомпозиція (див. рис. 2.8) показує низький рівень високотехнологічної продукції у вітчизняному експорті за період 2001-2019 рр.

У 2017 році частка високотехнологічного експорту з України до Китаю становила 7,9%, згідно з класифікацією Профспілки працівників економіки України. У 2018 році цей показник зріс на 1,3% і склав 9,2% від загального обсягу товарного експорту до країни. Зростання у 2018 році відбулося за рахунок збільшення частки статті торгового балансу «ядерні реактори, котли та машини». У 2019 році частка високотехнологічного експорту з України до Китаю знову впала до 5,5%, тоді як позиція «ядерні реактори, котли та обладнання» становила лише 4,7%. При цьому надходження технологічної продукції з Республіки Китай у 2019 році становили понад 59,6% від загального обсягу імпорту з країни [63] (рис. 3.4).

Конкурентна технологічна перевага України є тимчасовою і поступово втрачається. Щоб уникнути прямої конкуренції з КНР на ринку озброєнь, від якої Україна не виграє, співпраця у військово-промисловій сфері має бути зосереджена на проектах і технологіях, до яких Китай поки що не має доступу.

Таким чином, за технічною складовою торпелі з КНР Україна є експортером насамперед сировини з низькою доданою вартістю та імпортером технологічної готової продукції з відносно високою доданою вартістю, переважно товарів народного споживання.

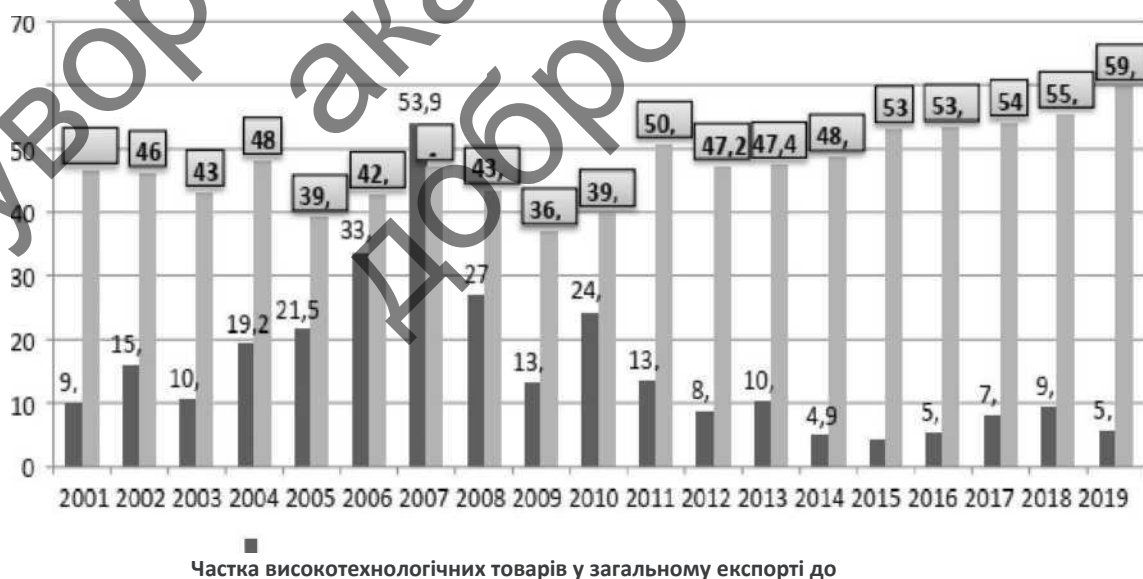

Рис. 3.4. Динаміка частки високотехнологічної продукції в торгівлі України та КНР, 2001-2019рр., (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Щоб створити потужне високотехнологічне виробництво, країни повинні вжити всіх можливих заходів для створення та підтримки сприятливих умов для ведення бізнесу через такі рекомендації:

- удосконалення законодавчої бази;
- міжнародна інтеграція науки, виробництва та освіти.
- формування механізмів координації науково-технічної діяльності;
- створити систему залучення іноземних інвестицій;
- надання технічної підтримки та підтримки безпеки;
- просування на світовому ринку наукоємної та високотехнологічної продукції, сприяння реформуванню митної системи.

За належної антикорупційної та інституційної державної політики Україна матиме можливість формувати конкурентоспроможне виробництво, тим самим усуваючи негативні фактори для розвитку, збільшуючи зростання експорту та експортний потенціал.

Значного дослідження потребують також торговельні зв'язки з КНР у сфері торгівлі сільськогосподарською сировиною та продуктами харчування.

Питання харчування та продовольчої безпеки залишаються гарячими темами в Китайській Народній Республіці. Розширення торгівлі продовольчими товарами та сільськогосподарською сировиною створює для України можливості для максимального використання потенціалу природних ресурсів для розвитку агропромислового сектору. Проте подальше збільшення експорту сільськогосподарської продукції не компенсує негативні результати. Так, основними аграрними експортними товарами до Китаю в третьому кварталі 2019 року були кукурудза та соняшникова олія.

Викликає особливе занепокоєння інтерес китайських підприємців до імпорту соняшникової олії українського виробництва, оскільки надмірне розширення площ під соняшником призводить до виснаження ґрунтів, що завдає довгострокової непоправної шкоди довкіллю. Створює загрозу Українське сільське господарство.

У геополітичному сенсі Китай є свідомим прихильником європейської інтеграції України і завжди визначав Україну як «важливу країну Європи». Глава

КНР привітав підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС та закликав Україну брати участь у розбудові «Нового економічного поясу - Великого Шовкового шляху», особистої ініціативи Голови КНР. передбачив. Китай, Сі Цзіньпін. У разі успішної реалізації амбітного китайського плану Україна отримає принципово новий геополітичний статус «першої європейської країни на Шовковому шляху».

За останні роки економічні відносини між Україною та Китаєм значно зміцнилися. Регулярним став обмін державними візитами за участю провідних діячів обох країн, прийнято спільну заяву про встановлення та розвиток відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР, а також про пріоритетні напрями економічного розвитку. Визначається у двосторонніх відносинах. Як наслідок, зовнішньоторговельний оборот двох країн демонструє позитивну динаміку: з 6,14 млрд. дол. до майже 10 мільярдів доларів у Сполучених Штатах.

Перешкодами для розвитку міжнародного економічного співробітництва між Україною та Китаєм є неповна нормативно-правова база, низький рівень взаємних офіційних візитів, торговельного посередництва, коливання на китайському ринку, мовні та культурні бар'єри. .

Головними перевагами України є: вигідне розташування, науково-технічні можливості, відсутність політичних конфліктів.

На основі проведеного аналізу, в тому числі SWOT, можна зробити висновок, що стратегічний розвиток партнерських відносин в економічній сфері між Україною та Китаєм до 2030 року має базуватися на таких трьох принципах:

По-перше, активізувати та зміцнити діалог для поглиблення торгово-економічної співпраці, головним чином через систему інструментів торговельної політики, таких як зниження тарифів і нетарифний захист китайського ринку (мита на пшеницю та кукурудзу становлять 65%). .

По-друге, оптимізація торговельно-економічної та інвестиційної співпраці: Так, Україні як східноєвропейській країні доцільно брати участь у співпраці з Китаєм в рамках ініціативи «16+1» та ініціативи «Один пояс, один шлях». Проект, який досліджує можливості та загрози створення угод про вільну торгівлю між

країнами, використовуючи переваги розвитку світової та європейської економічної інфраструктури.

По-третє, формування довгострокової стратегії розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною та КНР, визначення та обґрунтування галузевих пріоритетів (табл. 3.3) [59, с.58]

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз торговельно-економічної співпраці України з Китаєм

ЗОВНІШНІ чинники (Китай)	Можливості (О)	Загрози (Т)
ВНУТРІШНІ ЧИННИКИ (Україна)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення співробітництва країн в рамках в Ініціативі «16+1» і проєкті «Один пояс, один шлях». 2. Укладання угоди та створення зони вільної торгівлі між Україною та Китаєм. 3. Вихід на ринок та визначення секторальних пріоритетів торговельно- економічного співробітництва. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технологічна асиметрії у торгівлі країн: сировинний імпорт з України та високотехнологічний експорт КНР. 2. Обмежений вихід вітчизняного бізнесу на ринок Китаю. 3. Збереження негативного сальдо в зовнішній торгівлі за більшістю груп товарів. 4. Високий рівень тарифного захисту, передусім на с.-г. продукцію.
Сильні сторони (S) <ol style="list-style-type: none"> 1. Вигідне географічне розташування України. 2. Багаті природні ресурси. 3. Високий рівень освітнього потенціалу. 4. Наявність науково-технологічного потенціалу. 	Очікування (S+O): Повна лібералізація торговельного режиму, посилення торговельно- економічних відносин, можливість створення зони вільної торгівлі посилення прагматичності у торговельно- економічних відносинах на з метою встановлення симетричної економічної взаємозалежності сторін.	Очікування (S+T): Посилення розриву виробничих і технологічних можливостей країн, зростання попиту на імпорту продукцію на внутрішньому ринку, зростання залежності у секторі сировинного експорту до Китаю, відсутність товарної та географічна диверсифікація експорту України.
Слабкі сторони (W) <ol style="list-style-type: none"> 1. Збройний конфлікт на території країни. 2. Енергозалежність держави. 3. Низькі показники у соціальних, політичних та економічних рейтингах. 4. Низька конкурентоздатність вітчизняних товарів та послуг. 5. Нестабільність курсу національної валюти. 	Очікування (W+O): Перевага українських відносин з наданням цим відносинам більш активного політичного характеру, розширення торговельно- економічного співробітництва країн з метою захисту і просування національних інтересів.	Очікування (W+T): Дестабілізація двосторонніх відносин, демотивація підприємницької діяльності внаслідок значної кількості торговельних перешкод, взаємного сприйняття країн з урахуванням загроз та зменшення інвестиційної привабливості країн.

Примітка. Складено автором за даними Яценко О. М. Торговельно-економічне співробітництво України та Китаю: можливості та загрози/О. Яценко// Україна-Китай». -

№1 (15).-2019. -С. 58.

Таким чином, Україна наразі є перспективною країною Східної Європи з великим потенціалом для збільшення відкладеної купівельної спроможності після стабілізації політичної та економічної ситуації в країні. Зниження тарифів і нетарифний захист на китайському ринку слід розглядати як довгострокові пріоритети в рамках торговельно-економічної співпраці. Оптимізація торгівлі, економіки та інвестиційсвпраця в рамках ініціативи «16+1» та проекту «Один пояс, один шлях». Визначити доцільність, переваги та ризики укладення ЗВТ між Україною та КНР. Китай імпортує продукцію на суму близько 2 трильйонів доларів, доларів США. У цій країні близько 1,5 мільярда споживачів. Це свідчить про те, що ринок Китаю є дуже перспективним для українських компаній, тому Україна шукає всі можливості для зміцнення співпраці.

fizmat@sspi.edu.ua
Суворо дотримуйтесь
академічної
доброчесності

Висновки до розділу 3

Таким чином, продовольчий ринок Китаю є не тільки одним із найбільших у світі, але й має найвищі темпи розвитку та складну⁷ операційну структуру у світі. Глибоке розуміння детальних характеристик окремих продуктових сегментів і продовольчого ринку Китаю в цілому є ключовим фактором успіху в розкритті потенціалу України.

Стратегія просування українського експорту в КНР неможлива без двох ключових завдань: інтеграції зусиль держави та операторів українського ринку та прямої та активної присутності в КНР.

Розвиток українсько-китайського співробітництва стає все більш багатовекторним. Обидві сторони налаштовані на налагодження більш продуктивної взаємодії, насамперед з метою захисту національних інтересів. Китайська Народна Республіка враховує справжній потенціал і перспективи України в галузі аграрної промисловості, а також її досягнення в таких технологічних сферах, як літакобудування. Для України сьогодні Китай виступає як ринок для просування продукції та джерело інформації для залучення інвестицій в економіку. Привабливість цього напрямку зовнішньої політики для України визначається багатьма факторами. Серед них зростаюче політичне та економічне значення Китайської Народної Республіки у світі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, новий коронавірус, який спричинив поширення COVID-19, поширився світом за лічені місяці у 2020 році. Її довгострокові наслідки, а також можлива тривалість і серйозність самої пандемії відзначаються глибокою невизначеністю. Хоча ще занадто рано точно прогнозувати вплив COVID-19, можна систематично досліджувати середньострокову траєкторію розвитку.

Загалом основний вектор економічного розвитку Китаю залишається незмінним. Однак поширення COVID-19 все ще є серйозним, у міжнародній ситуації все ще багато нестабільних і невизначених факторів, внутрішнього попиту все ще бракує, а регіональна економіка занепадає. Ми повинні пам'ятати про такі речі, як порушення в категорії. Галузевий розвиток і міжпідприємництво. Це свідчить про необхідність подальшого зміцнення основ стійкого та стабільного економічного відновлення. Таким чином, Китай продовжить реалізацію політики реформ і відкритості за умови нормалізації, запобігання та контролю над епідемією. Китай і надалі буде прагнути до якісного економічного розвитку, комплексно виконувати завдання соціально-економічного розвитку та робити більший внесок у відновлення світової економіки.

Прогнозні дані показують, що Китай продовжить зростання на 1,9% і буде єдиною великою економікою, яка зросте на 8,2% у 2021 році.

Двосторонні відносини між Україною та Китайською Народною Республікою мають характер стратегічного партнерства, що відображає багаторічну традицію дружби та співробітництва між двома країнами. Китай завжди підтримує суверенітет і територіальну цілісність України. Україна дотримується політики «Єдиного Китаю». Враховуючи зміни та реформи в Україні за останні роки, обидві сторони зараз працюють над тим, щоб розпочати новий етап у розвитку двосторонніх відносин, вивівши їх на новий рівень.

Торговельне співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою базується на минулому позитивному досвіді. Інститути, зокрема законодавство, норми та правові основи торгових відносин між Україною та Китаєм включають елементи політики, оборони, торгівлі, економіки, культури,

освіти, науки, технологій, туризму, міграції, інвестицій, транспорту та логістики. Торгові відносини поки що найбільш розвинені.

За період з 2001 по 2020 рр. зовнішньоторговельний оборот демонструє стійку тенденцію до зростання. При цьому товарна структура торгівлі України з КНР є як кількісною (негативне сальдо торгівлі товарами), так і якісною (перевага експорту сировини, низький рівень диверсифікації сировини, перевага) характеризується за негативними показниками. Імпорт високотехнологічної продукції).

Проведене дослідження виявило такі фактори, що сприяють зростанню інтересу китайських інвесторів до українського ринку: підписання Угоди про асоціацію з ЄС та подальше посилення процесу євроінтеграції в Україні.

Для України співпраця з Китаєм принесе нові можливості для міжнародної торгівлі та економічного розвитку країни. Тому що Китай є однією з найвпливовіших країн з передовим економічним, науково-технічним розвитком.

Продовольчий ринок Китаю є не тільки одним із найбільших ринків у світі, але також має найшвидшу у світі швидкість розвитку та складну операційну⁷ структуру. Глибоке розуміння детальних характеристик окремих продуктових сегментів і продовольчого ринку Китаю в цілому є ключовим фактором успіху в розкритті потенціалу України.

Стратегія просування українського експорту в КНР неможлива без двох ключових завдань: інтеграції зусиль держави та операторів українського ринку та прямої та активної присутності в КНР.

Розвиток українсько-китайського співробітництва стає все більш багатовекторним. Обидві сторони налаштовані на налагодження більш продуктивної взаємодії, насамперед з метою захисту національних інтересів.

Китайська Народна Республіка враховує справжній потенціал і перспективи України в галузі аграрної промисловості, а також її досягнення в таких технологічних сферах, як літакобудування. Для України сьогодні Китай виступає як ринок для просування продукції та джерело інформації для залучення інвестицій в економіку. Привабливість цього напряму зовнішньої політики для

України визначається багатьма факторами. Серед них зростаюче політичне та економічне значення Китайської Народної Республіки у світі.

Швидка та ефективна модернізація української економіки, адаптація на рейки сучасного світового ринку, інвестиційні, виробничі, науково-технічні можливості для поглиблення співпраці з Китаєм, особливо в контексті необхідності участі в «Один пояс, один шлях». « » стане вагомим ресурсом для розвитку та модернізації відповідних галузей української економіки та стимулом для відновлення її позицій на світовому ринку.

fizmat@sspi.edu.ua
Суворо дотримуйтесь
академічної
доброчесності

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-хи.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 №959-ХІІ ІV.
4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 №2411—VІ.
5. Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.09.1991 № 1540а-ХІІ.
6. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР.
7. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 № 5080-VІ.
8. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-1V.
9. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV.
10. Закон про іноземні інвестиції Китайської Народної Республіки, прийнятий на другій сесії 13-го Національного народного конгресу 15 березня 2019 р.
11. Закон України «Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україну» від 17.12.1993 р. № 3744-ХІІ.
12. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» №5205-VІ від 06.09.2012 р.
13. Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України і Міністерством науки і техніки КНР щодо надання підтримки у створенні українсько-китайського Інституту зварювання ім. Є.О. Патона від 20.06.2011 р. № 156-082.
14. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VІ.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Програму розвитку

інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» № 389 від 02.02.2011 р.

16. Угода між Урядом України та Урядом КНР про науково-технічне співробітництво від 27.04.1992р.

17. Угода між Урядом України та Урядом КНР про заохочення і взаємний захист інвестицій від 30.05. 1993р.

18. Угода між Міністерством освіти і науки України і Міністерством освіти Китайської Народної Республіки про співробітництво в галузі освіти і науки від 18.06.2002 р. №156-043.

19. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про створення Міжурядової українсько-китайської комісії з питань торговельно- економічного співробітництва від 31.10.1992р.

20. Угода про співробітництво у сфері інтелектуальної власності між Кабінетом Міністрів України і Урядом Китайської Народної Республіки від 15.05.2003р. №156-001.

21. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про торговельно-економічне співробітництво від 23.08.1992р. № 1873.

22. Антонюк Л. Л., Гальперіна Л. П. Інноваційно-технологічні виміри стратегічного партнерства України та Китаю // Україна-Китай. - К.: «MyCityPrint», - 2018. - №13. - С. 46-53.

23. Антонюк Л. Л., Антонюк Б. О., Хлистова О. С. Стратегічні напрями забезпечення конкурентного лідерства Китаю // Україна-Китай. - 2016. - №2(8).- С. 49-55.

24. Антонюк Л.Л., Хоменко О.В. Стратегічні вектори економічної співпраці України та КНР // Україна-Китай. - 2017. - №3 (9). - С. 70-75.

25. Геєць В. М. Перспективи співробітництва України та КНР в науково-дослідних програмах / В. М. Геєць // Україна-Китай. - К.: «MyCityPrint», - №13.- 2018. - С. 28-31.

26. Герасимчук В.Г., Лі Іму Реформування економіки Китаю: етапи, результати, перспективи/ В. Г. Герасимчук, Іму Лі // Економічний вісник НТУУ

КП.

-№15,- 2018.-С. 42-54.

27. Гончарук А. З. Україна - Китай: непростий шлях до зміцнення партнерства у суперечливих міжнародних умовах / А. Гончарук // Україна-Китай». -№1 (15). -2019.-С. 20-28.

28. Гончарук А. Українсько-китайське стратегічне партнерство на сучасному етапі / А. Гончарук // Україна - Китай. - 2018. — №1. - С.44—46.

29. Дайджест новин Україна-Китай (24.08.2020-30.08.2020) // Україна - Китай. - 2020. - 50 с.

30. Дайджест новин Україна-Китай (05.10.2020-11.10.2020) // Україна - Китай. - 2020. - 39 с.

31. Дроботюк О.В. Еволюція розвитку економічної моделі КНР: інклюзивні інновації / О.В. Дроботюк // Україна-Китай». - К.: 2019. - №3 (17). -С. 32-45.

32. Дроботюк О.В. Українсько-китайське економічне співробітництво: підсумки 2010-2018 рр./ О.В. Дроботюк // Китаєзнавчі дослідження. - К.: 2019. - Вил. 4. -С. 8-17.

33. Дроботюк О. В. Китайська економіка на порозі 2019 року: підсумки та прогнози/ О. Дроботюк // Україна-Китай». - №1 (15). - 2019. - С. 42—46.

34. Жибер Т.В. Пріоритети державного фінансового регулювання соціально- економічного розвитку Китайської народної республіки / Т.В. Жибер // Китаєзнавчі дослідження. - К.: 2018. - Вин. 1. - С. 23-35.

35. Єрмолаєв А.В. Україно-китайське стратегічне партнерство: співпраця зі створення спільного майбутнього для євро-азійського континенту /А.В. Єрмолаєв //Україна-Китай». -К.: - №13,- 2018. - С. 40—45.

36. Кіктенко В. О. Україна - Китай // Спеціальний випуск №1 (7) / За ред. В. О. Кіктенко, Н. А. Кірносова, 2017. - 176 с.

37. Кіктенко В. О. Семантика і прагматика концепту ініціатива «Один пояс, один шлях» / В.О. Кіктенко// Китаєзнавчі дослідження. - К.: 2018. - Вил. 1.-С. 58-68.

38. Китай очима Азії. Колективна монографія / Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України; Українська асоціація китаєзнавців. - Київ, 2017.- 316 с.

39. Коваль О. С. Потреби реіндустріалізації України в контексті виконання плану дій Україна-КНР з реалізації ініціативи спільного будівництва «Економічного поясу шовкового шляху» і «Морського шовкового шляху ХХІ століття»// Україна- Китай. - №13 - 2018. - С. 80-83.

40. Коваль О.А. Новий етап реалізації ініціативи «Поясу і шляху» /О.А. Коваль // Україна-Китай. -2019. - №2 (16). - С. 18-22.

41. Корольова С.Г., Скоробогатова Н.Є. Науково-технічне співробітництво України та Китаю в контексті індустрії 4.0. / Н.Є. Скоробогатова, С.Г. Корольова // Інфраструктура ринку. - Випуск 29. - 2019. - С. 38^13.

42. Литвиненко О. В. Українсько-китайська взаємодія в політичній сфері (доповідь) / О. В. Литвиненко // Журнал «Україна-Китай». - К.: «MyCityPrint», - №13,-2018,-С. 16-19.

43. Лі Янь. Переваги та труднощі участі України в ініціативі «Один пояс, один шлях» й перспективи китайсько-українського співробітництва/ Лі Янь // Україна- Китай». -2018. -№13. - С. 32-35.

44. Макогон Ю.В. Співробітництво України та Китаю на сучасному етапі/ Ю.В. Макогон // Економічний вісник НТУУ «КПІ». - 2019. - С. 124-131.

45. Никітенко Р. Правове регулювання імпортно-експортних відносин між Україною та Китаєм/ Р. Никітенко// Україна-Китай». - №16 (2). - 2019. -С. 98-106.

46. Пей Чанхун. 40-річний досвід реформування економічної системи Китаю/ Пей Чанхун // Україна-Китай». - №13.- 2018. - С. 98-106.

47. Побоченко Л.М. Домінантні чинники та тенденції розвитку українсько- китайських торговельних відносин// Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). - 2019 - №1. - С. 77-83.

48. Побоченко Л.М. Внесок КНР в глобальні потоки прямих іноземних інвестицій// Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: міжнародна науково-практична конференція, 10 квітня 2019 року:

тези доп. - К., 2019 - С. 52-56.

49. Побоченко Л.М. Прогнози розвитку світової економіки та роль КНР в глобальному економічному зростанні. «Сучасні проблеми глобалізаційних процесів в світовій економіці»: XII міжнародна науково-практична конференція, 11 листопада 2019 року: тези доп. - К.: НАУ, 2019,- С.105-108.

50. Побоченко Л.М., Карташов Р.О. Соціально-економічний профіль КНР//Fundamental and applied science - 2019: XIV International scientific and practical conference, October 30 - November 7, 2019 Economic science.: ENGLAND, 2019. - Т.8. -с. 35-37.

51. Стегней М.І., Король М.М., Парлаг С.В. Особливості зовнішньоторговельної політики Китаю в сучасних умовах / М.І. Стегней, М.М. Король, С.В. Парлаг // Економіка і суспільство. - К.: - №20. - 2019. -С. 53-62.

52. Стрижак О. О. П'ять головних ланок ініціативи «Один пояс, один шлях»/О.О.Стрижак// Україна-Китай. -2019. - №2 (16). - С. 24-27.

53. Торговельна політика: перспективи участі України в ініціативі «Один пояс, один шлях» / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НААН України Т.О. Останню; НАН України; ДУ« Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». - Електрон, ресурс. - К.,2020. -334с.

54. Українець Л. А. Ініціатива «Пояс і шлях» як основа нарощування економічної експансії Китаю / Л.А. Українець // Науковий вісник Ужгородського національного університету⁷. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». - 2019. - Випуск 24, Частина 3. - С. 109— 113.

55. Хоменко О.В. Теоретичні та практичні аспекти інклюзивного розвитку економіки КНР/О.В. Хоменко//Китаєзнавчі дослідження. -К.: 2018. -Вин. 1. -С. 69-76.

56. Чжао Хуейжун. Поточний стан і перспективи китайсько-українських торгово-економічних відносин / Чжао Хуейжун // Журнал «Україна-Китай». - к.: «MyCityPrint», -№13.-2018. -С. 84-89.

57. Чжан Хенлун, Чжан Чженьчжень. Вивчення перспективи створення зони вільної торгівлі між Китаєм та Україною в рамках побудови ініціативи

«Один пояс, один шлях» / Чжан Хенлун, Чжан Чженьчжень //Україна-Китай». - №13.-2018.- С. 94-103.

58. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні. / Наук. ред. В.Юрчишин. - Київ: Заповіт, 2019. - 188 с.

59. Яценко О. М. Торговельно-економічне співробітництво України та Китаю: можливості та загрози/ О. Яценко // Україна-Китай». - №1 (15). - 2019. -С. 52-58.

60. Macroeconomic Impact of the COVID-19 in China and Policy Suggestions /PricewaterhouseCoopers. - 2020. -20 p.

61. Understanding Chinese Consumers: Growth Engine of the World/ China consumer report 2021//Copyright © 2020 McKinsey & Company. - 2020. -158 p.

62. Ukrainets L.A. Strategic priorities of Ukrainian-Chinese foreign economic relations / L.A. Ukrainets // Sustainable development under the conditions of European integration / [editorial board Darko Bele, Lidija Weis, Nevenka Maher]. - Ljubljana: VSPV, Visoka šola za poslovne vede = Ljubljana School of Business, 2019.-Part 1.P. 216-235.

63. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

64. Офіційний сайт Посольства України в КНР. URL: <http://www.mfa.gov.ua/china>

65. Офіційний сайт Посольства Китайської Народної Республіки в Україні. URL: <http://ua.chineseembassy.org/rus/>

66. Офіційний сайт СОТ. URL: <http://www.wto.org/>

67. Офіційний сайт компанії Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com>

68. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://www.customs.gov.ua>

69. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>

70. Офіційний сайт Асоціації українсько-китайського співробітництва. URL: <https://aucc.org.ua>

71. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
72. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>
73. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
74. Офіційний сайт ЮНКТАД. URL: <http://unctad.org/en/>
75. Офіційний сайт компанії PricewaterhouseCoopers (PwC). URL: <https://www.PricewaterhouseCoopers>
76. Офіційний сайт McKinsey & Company. URL: <https://www.mckinsey.com>
77. Офіційний сайт Головного митного управління КНР URL: www.customs.gov.cn
78. Влияние пандемии COVID-19 на экономику Китая URL: <https://ac.gov.ua/uploads/2-Publications/web.pdf>.
79. Китай кардинально змінює економіку URL: <https://ua.korrespondent.net/business/economics/2020>.
80. Представники міжнародних ділових кіл позитивно оцінюють тенденції відновлення китайської економіки. URL: <http://ukrainian.cri.cn/home/focus2/3438/2020.html>.
81. Темпы роста ВВП Китая в третьем квартале ускорились до 4,9% URL: <https://gmk.center/news/tempy-rosta-vvp-kitaya-v-tretem-kvartale-uskorilis-do-4-9/>.
82. Bloomberg Innovation Index 2019 URL: <https://datawrapper.dwcdn.net>.
83. China 2030. The World Bank. Development Research Center of the State Council, the People's Republic of China URL: <http://www.worldbank.org>.
84. China's economy has rebounded after a steep slump - but challenges lie ahead

URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/07/chinas-economy-rebounds-after-steep-slump-us-tensions-weak-consumption-raise-challenges/>.

85. China's economy continues to bounce back from virus slump URL: <https://www.bbc.com/news/business-54594877>

86. China GDP Trading Economics. 2019. URL: <https://tradingeconomics.com/china/gdp>.

87. China: Economic and Political Overview Trading Economics. - 2020. - URL: <https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/china/economical-context>.

88. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019 URL: [2019-2020/imd-world-digital-competitiveness-rankings-2019](https://www.imd.com/insights/world-digital-competitiveness-rankings-2019).pdf.

89. Economic consequences of Covid-19: A counterfactual multi-country analysis URL: <https://voxeu.org/article/economic-consequences-covid-19-multi-country-analysis>.

90. Easy of Doing Business 2020 URL: [https://openknowledge.worldbank.org](https://openknowledge.worldbank.org/handle/document/1202691).

91. Median forecast for China's GDP growth rate due to coronavirus COVID-19 pandemic in 2020 as of October 2020 URL: <https://www.statista.com/statistics/102691/china-estimated-coronavirus-covid-19-impact-on-gdp-growth/>.

92. Macroeconomic effects of Covid-19: an early review URL: <https://www.bis.org/publ/bisbull07.pdf>.

93. The Global Competitiveness Report 2019 URL: <http://www.weforum.org/reports>.

94. The Global Innovation Index 2019 URL: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf.

95. The Legatum Prosperity Index 2019 URL: <https://www.prosperity.com/rankings>.

96. The effects of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic on international trade and logistics URL: <https://www.cepal.org/en/publications/45878-effects-coronavirus-disease-covid-19-pandemic-international-trade-and-logistics>.

- international trade and logistics URL:
97. Trade Profiles: China Trade Policy // World Trade Organization. - 2019
URL: <http://stat.wto.org>.
98. Human Development Index 2019 URL: <files/hdr2019.pdf>hdr.undp.org.
99. World Trade Statistical Review 2020 // World Trade Organization URL: <https://www.wto.org>.
100. World Investment Report 2020: Special economic zones. 2019. URL: <http://unctad.org>.

fizmat@sspu.edu.ua
Суворо дотримуйтесь
академічної
доброчесності